

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ ALGISININ TESPİTİNE
YÖNELİK GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE BİR ARAŞTIRMA

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Ekrem KARA

2010 NİĞDE

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ ALGISININ TESPİTİNE
YÖNELİK GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE BİR ARAŞTIRMA

DOKTORA TEZİ

Danışman
Yard. Doç. Dr. Haluk BENGÜ

Hazırlayan
Ekrem KARA

2010 NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. HALUK BENGÜ danışmanlığında EKREM KARA tarafından hazırlanan “KOBİ'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanabilirliği Algısının Tespitine Yönelik Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Bir Araştırma” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İŞLETME Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı DOKTORA Tezi olarak kabul edilmiştir.

06.09.2010

JÜRİ :

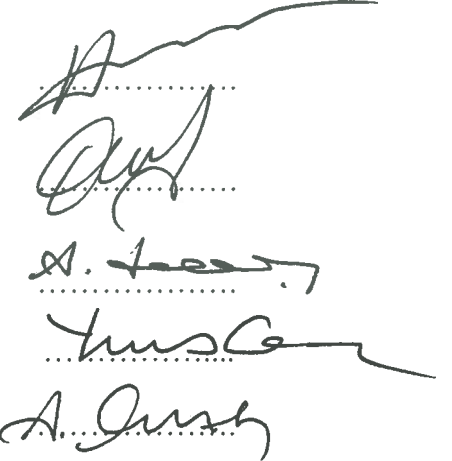
Danışman : Yrd.Doç.Dr. HALUK BENGÜ

Üye : Prof. Dr. Abitler Özalp

Üye : Doç. Dr. Ali DERAN

Üye : Doç. Dr. Yunus CERAN

Üye : Doç. Dr. Arzum ÖZKAR

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Günümüzde Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ), bilgi teknolojilerinin hızlı gelişmesi sonucunda ihracat ve ithalatı artmış, yurt dışından kredi ve yatırımcı bulmaları daha kolay hale gelmiştir. Ayrıca teknolojinin hızlı gelişmesi sonucu şirket büyüklüğünün ve bütünleşmesinin bir avantaj değil, dezavantaj durumuna gelmesi; yüksek teknoloji kullanan KOBİ'lerin rekabet güçlerinin artması ve dünya pazarlarına büyük işletmeler gibi kolayca açılmasını sağlamaktadır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standardını (UFRS) hazırlayan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), tüm bu gelişmeleri göz önünde bulundurarak, KOBİ'ler için daha basite indirgenmiş bir muhasebe seti oluşturmak için çalışmalara başlamış ve bu doğrultuda, KOBİ'ler için UFRS'leri Temmuz 2009'da yayınlanmıştır.

Türkiye'de KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını uygulanabilirliği algısının tespitine yönelik Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bir araştırma yapılarak uygulamayı etkileyecek faktörler tespit edilmiştir.

Çalışmada, KOBİ'lerle ilgili genel bilgiler, KOBİ'lerin finansal raporlaması, KOBİ'ler için UFRS oluşturma süreci incelenmiş ve KOBİ'ler için UFRS setinde yer alan standartların açıklamaları yapılmıştır. Ayrıca KOBİ'ler için UFRS'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde uygulanabilirliği algısının tespitine yönelik Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin illerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada; KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği ile ilgili bağımsız değişkenler olarak tespit edilen; işletme dışı paydaşlar, maliyet, fayda, eğitim ve büyüklük faktörleriyle ilgili ilişkileri ve etkileri araştırılmıştır. Tezin son bölümünde ise araştırmanın sonuç ve önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi

ABSTRACT

As a result of rapid improvements in the information technology, effectiveness of Small and Medium Sized Enterprises' (SMEs) has been increased in the recent years. Trade facilities have also enabled exporting and importing to be widespread in the world. Moreover, investors have been reaching to foreign funds in much more easier ways for their investments. As a matter of fact, as to the recent advancements in technology, it is no longer an advantage to act in a larger company framework; thus, the SMEs, which use high technology, have been accessing to world market such like large companies.

It is difficult to use the International Reporting Standards (IFRS) for the SMEs in their financial statements, as to those standards have been prepared for big companies. Difficulty for this practice could emerge from the characteristics of either the IFRS or the SMEs themselves.

It is essential to search the factors of implementing the IFRS on the SMEs in Turkey. Generally, this study examines the IFRS for the SMEs and seeks to find an approach on the implementation of the standards on the SMEs in the Southeast part of Turkey.

This study consists of four parts: first part includes general information on the SMEs, second part points out the financial reports in the SMEs, third part examines the implementation process of the IFRS for the SMEs and finally, a survey and its findings on the implementation of the IFRS for the SMEs in the Southeast part of Turkey are given in the last part.

Keywords: the SMEs, the IFRS for the SMEs, IFRS Board, Southeast part of Turkey.

ÖNSÖZ

KOBİ'ler için Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla ilgili çalışmalar Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) tarafından 2003 yılında başlanmıştır. UMSK önce bir taslak metin hazırlamış daha sonra bu taslak metin hakkında görüşler almıştır. UMSK, önerileri de dikkate alınarak 2009 yılında KOBİ'ler için Uluslararası Muhasebe Standartlarını yayınlamıştır.

KOBİ'ler küçük ve esnek yapıları nedeniyle tüm ülkeler için çok büyük önem taşımaktadır. Türkiye de çalışan sayıları dikkate alındığında işletmelerin %98'ni KOBİ'lerden oluştuğu görülmektedir. Bu nedenle KOBİ'ler Türkiye ekonomisi için önemli bir role sahiptir. KOBİ muhasebe standartlarının Türkiye'de uygulanmaya başlanmasıyla birlikte muhasebe sisteminde önemli değişikliklerin olması beklenmektedir. Bu bağlamda "KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Uygulanabilirliği" doktora tez konusu seçilmiştir. Doktora tez çalışmasında, KOSGEB'in 2006 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaptığı "Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporunda" belirtilen KOBİ sayıları dikkate alınmıştır. KOSGEB'in araştırmasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi üç bölgeye ayrılmıştır. Birinci bölge Gaziantep Bölgesi, ikinci bölge Şanlıurfa Bölgesi ve üçüncü bölge olarak da Mardin bölgesi olarak belirtilmiştir. Yaptığımız tez çalışmasında bu üç alt bölge dikkate alınarak Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin illerinde faaliyette bulunan işletmelerde anket çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışmasında yardımlarını esirgemeyen Mardin Ticaret Odası, Şanlıurfa Ticaret Odası, Gaziantep Ticaret Odası ve Gaziantep Sanayi Odasına göstermiş olduğu ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

Eylül 2010

Ekrem KARA

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KOBİLER İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE KOBİLERDE FİNANSAL RAPORLAMA

1.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLAR KURULU'NUN KOBİ TANIMI.....	3
1.2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KOBİ TANIMI	4
1.3. TÜRKİYE'DE KOBİ TANIMI	5
1.4. KOBİ'LERİN ÜSTÜN VE ZAYIF YÖNLERİ	6
1.4.1. Üstün Yönleri	6
1.4.2. Zayıf Yönleri	8
1.5. KOBİ'LERİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ.....	9
1.5.1. Sermaye Piyasalarında KOBİ'ler	10
1.5.2. KOBİ'lerin Finansman Sorunları	11

1.6. KOBİ'LERDE FİNANSAL RAPORLAMA	12
1.6.1. KOBİ'lerin Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uygun Rapor Hazırlama Nedenleri	12
1.6.2. KOBİ'lerin Finansal Raporlamadaki İşletme Dışı Paydaşsal Faktörleri	15
1.7. BASEL II UZLAŞISI	17
1.7.1. Basel II'nin Genel Çerçevesi	17
1.7.2. Basel II'de Derecelendirme.....	17
1.7.3. Standart Yöntem.....	19
1.7.4. Temel İçsel Derecelendirme Yöntemi	21
1.7.5. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri	21
1.8. KOBİ'LER İÇİN UFRS ÇALIŞMALARI	23
1.8.1. Avrupa Birliğinde KOBİ'ler İçin UFRS Çalışmaları	24
1.8.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun (UMSK) KOBİ'ler İçin UFRS Çalışmaları	26
1.8.2.1. KOBİ'ler İçin UFRS'nin Ön Hazırlık Çalışmaları	26
1.8.2.2. KOBİ'ler İçin UFRS Hazırlama Aşamaları	27
1.8.3. Türkiye'de KOBİ'ler İçin UFRS Çalışmaları	29
1.9. DİĞER ÜLKELERDE KOBİ FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARIYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	30
1.9.1. Çek Cumhuriyeti'nde KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma.....	30
1.9.2. Güney Afrika'da KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma.....	32
1.9.3. Hırvatistan'da KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma.....	32
1.9.4. Kanada'da KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma	33
1.9.5. Avrupa Komisyon'unda KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Yönelik Çalışma	34

İKİNCİ BÖLÜM

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

2.1. SUNUM STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER.....	37
2.1.1. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler	37
2.1.2. Kavramlar ve Genel İlkeler	38
2.1.3. Finansal Tabloların Sunumu	39
2.1.4. Finansal Durum Tablosu.....	41
2.1.5. Kapsamlı Gelir Tablosu ve Gelir Tablosu	42
2.1.6. Özkaynak Değişim Tablosu ile Gelir ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu.....	45
2.1.7. Nakit Akış Tablosu	46
2.1.8. Finansal Tablo Dipnotları	50
2.1.9. Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar.....	50
2.1.10. Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminleri ve Muhasebe Hataları.....	53
2.2. BİLANÇO VE GELİR TABLOSU STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER	56
2.2.1. Temel Finansal Araçlar.....	57
2.2.2. Diğer Finansal Araçlar.....	59
2.2.3. Stoklar	60
2.2.4. İştiraklerdeki Yatırımlar.....	64
2.2.5. İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar	65
2.2.6. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	67
2.2.7. Maddi Duran Varlıklar.....	67
2.2.8. Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	70
2.2.9. İşletme Birleşmeleri ve Şerefiye	73
2.2.10. Kiralama İşlemleri	74
2.2.11. Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar	77
2.2.12. Borçlar ve Özkaynaklar	80
2.2.13. Hâsılat	82

2.2.14. Devlet Teşvikleri	84
2.2.15. Borçlanma Maliyetleri	85
2.2.16. Hisse Bazlı Ödemeler	85
2.2.17. Varlıklarda Değer Azalışı	87
2.2.18. Çalışanlara Sağlanan Faydalar	89
2.2.19. Gelir Vergileri	91
2.3. ÖZELLİKLİ DURUMLARDA FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER.....	94
2.3.1 Yabancı Para Çevrim İşlemleri	95
2.3.2 Yüksek Enflasyon.....	97
2.3.3. Raporlama Döneminden Sonra Ortaya Çıkan Olaylar	98
2.3.4. İlişkili Taraf Açıklamaları.....	102
2.3.5. Özellikli Faaliyetler	103
2.3.6. KOBİ'ler İçin UFRS'ye İlk Geçiş.....	104
2.4. KOBİ'LER İÇİN UFRS'NİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	106
2.4.1. Finansal Durum Tablosuna Etkisi	109
2.4.2. Gelir Tablosuna Etkisi	109
2.4.3. Tam Set UFRS İle KOBİ'ler İçin UFRS Seti Arasındaki Farklar	113

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOBİ MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ ALGISININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	117
3.2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLAR.....	118
3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	118

3.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	120
3.5. YÖNTEM	123
3.5.1. Model	123
3.5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	125
3.5.3. Veri Toplama Araçları	125
3.5.4. Verilerin Analizi	126
3.5.5. Verilerin Sınıflandırılması	127
3.6. BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER.....	128
3.6.1. Güvenirlik Analizi	128
3.6.2. Ankete Katılan İşletmelerin Özellikleri	128
3.6.3. Faktör Analizi	136
3.6.4. Hipotezlerin Test Edilmesi	139
3.6.4.1. Çoklu Regresyon	139
3.6.4.2. Basit Regresyon	142
3.6.4.2. Basit Regresyon	143
3.6.5. Hipotezlere İlişkin Anavo Analiz Sonuçları	147
SONUÇ VE ÖNERİLER	153
KAYNAKÇA	161
EKLER	173
ÖZGEÇMİŞ.....	185

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: UMSK'ye Göre Finansal Tablo Hazırlama	4
Tablo 2: AB'nin KOBİ Sınıflandırması	4
Tablo 3: Türkiye'de KOBİ'lerin Sınıflandırması	5
Tablo 4: KOBİ'lerin Ölçeksel Dağılımı	9
Tablo 5: Kurumsal Krediler İçin Risk Ağırlıkları.....	19
Tablo 6: Tahsili Geçmiş Alacaklar İçin Risk Ağırlıkları	20
Tablo 7: Standart Yaklaşımına Göre Risk Ağırlıkları.....	22
Tablo 8: AB'deki Şirketlerinin Büyüklüklerine Göre Dağılımı	24
Tablo 9: Gaziantep Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları	119
Tablo 10: Şanlıurfa Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları	119
Tablo 11: Mardin Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları.....	120
Tablo 12: Çoklu Regrasyon Modeli	124
Tablo 13: İşletmelerin Faaliyet Yerleri	128
Tablo 14: İşletmelerin Büyüklüğü	129
Tablo 15: İşletmelerin Yapısal Özellikleri	131
Tablo 16: İşletmelerin Finansal Özellikleri	133
Tablo 17: İşletmelerin Yönetimsel Özellikleri	134
Tablo 18: Finansal Tablo Kullanıcıları	135
Tablo 19: Değişkenlerin Güvenilirlik Değerleri.....	136
Tablo 20: Faktör Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 21: Değişkenler Arası Korelasyon Tablosu.....	140
Tablo 22: Çoklu regresyon	141
Tablo 23: Bağımlı Değişken İle Bağımsız Değişkenlerin İlişkisi	142
Tablo 24: İşletme dışı paydaşsal Faktörle İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	143
Tablo 25: Fayda Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları	144
Tablo 26: Maliyet faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları	145
Tablo 27: Eğitim Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları	146
Tablo 28: Büyüklük Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları	146
Tablo 29: Çalışan Sayısına Göre ANOVA Analizi Sonuçları.....	147
Tablo 30: Faaliyette Bulunduğu Şehre Göre ANOVA Analizi Sonuçları	149

Tablo 31: Hukuki Yapılarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları.....	150
Tablo 32: Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları	151
Tablo 33: Aktif Toplamına Göre Farklılıklara İlişkin Analizi Sonuçları.....	152

KISALTMALAR LİSTESİ

Avrupa Birliği	AB
Accounting Regulatory Committee	ARC
The European Financial Reporting Advisory Group	EFRAG
Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı	Basel-II
Bank for International Settlements	BIS
Financial Accounting Standard Bords	FASB
Generally Accepted Accounting Principles	GAAP
International Accounting Standards	IAS
Internatinal Accounting Standard Board	IASB
International Financial Reporting Standards	IFRS
Küçük ve Orta Boy İşletmeler	KOBİ
Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	KOSGEB
Small and Medium- Sized	SME
Sermaye Piyasası Kurulu	SPK
Standart Yorumlama Komitesi ve Komite Tarafından Yayımlanan Yorumlara ilişkin Tebliğler	SYKT
Uluslararası Finansal Raporlama Standardı	UFRS
Uluslararası Finansal Raporlama Standart Kurulu	UFRSK
Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi	UFRYK
Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu Organizasyonu	OSCO
Uluslararası Muhasebe Standartları	IAS

EK LİSTESİ

Ek 1: Anket Formu	174
Ek 2: Anket Verileri.....	177

GİRİŞ

Son zamanlarda dünyada yaşanan hızlı gelişim süreci küresel bir ekonomide faaliyette bulunan tüm işletmeleri çok yakından etkilemeye başlamıştır. Bu etki her alanda olduğu gibi işletmelerin muhasebe uygulamalarına da yansımış ve yaşanan hızlı rekabet ve küresel pazar olgusu tüm işletmelerin ortak bir muhasebe diliyle konuşmalarını da kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu bağlamda işletmelerin ortak bir dilde konuşabilmeleri farklı ülkelerde faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe uygulamalarında bir standartlar setinin oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda da Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin bünyesinde 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu kurulmuştur. Kurulun amacı; kamu yararına yüksek kalitede, anlaşılır küresel muhasebe standartları oluşturmak, söz konusu standartların kullanımını ve uygulanmasını teşvik etmek ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) yayınlamak uluslararası alanda faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe uygulamalarına yön verecek düzenleme ve standart belirleme çalışmalarına rehberlik etmektir. Uluslararası muhasebe standartları kurulu büyük işletmeler için yaptığı tüm bu çalışmalarının yanı sıra küresel ekonominin önemli aktörleri arasında yer alan Küçük ve Orta ve Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için de bir standartlar seti oluşturma çalışmasına başlamış ve 1 Temmuz 2009 tarihinde KOBİ'ler için daha basite indirgenmiş, KOBİ'ler için UFRS'yi yayınlamak kamuoyunun bilgisine sunmuştur.

Türkiye'de bu çalışmaları yakından takip eden ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarının oluşturulması için çalışmalar yapan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) gerek Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarını gerekse KOBİ'ler için UFRS'nin oluşturulma çalışmalarına yön veren kuruluştur. Bu bağlamda uluslararası alanda yaşanan gelişmeleri yakından takip eden TMSK, KOBİ'ler için muhasebe standartlarının oluşturulma ve yayınlama çalışmalarına başlamış ve bir çalışma komisyonu oluşturmuştur. Komisyon halen KOBİ'ler için muhasebe standartlarının oluşturulması için çalışmalarına devam etmekte ve yakın zamana kadar da çalışmanın tamamlanması beklenmektedir.

KOBİ'ler için UFRS seti, tam set UFRS ile paralel olmakla birlikte, özel olarak KOBİ'lerin finansal raporlama ihtiyaçlarına cevap vermek üzere hazırlanmış bir finansal raporlama standardı seti olarak yapılandırılmıştır. Hazırlanmasında KOBİ'lerin ihtiyaçlarına paralel olarak tam set UFRS'ye göre basitleştirmeler yapılmış, bu standart setinin çok sık değişmesinin de önüne geçilerek KOBİ'ler için yararlı olması ve ihtiyaçlarına cevap vermesi göz önünde bulundurulmuştur.

Türkiye'de KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına geçilmeden önce karşılaşılabilecek sorunları ve uygulanabilirliğini ortaya koymak için, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyebilecek faktörleri belirlemek ve bu faktörlere bakışta muhasebecilerin algısının tespit edilmesidir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde; KOBİ'lerle ilgili genel bilgiler, KOBİ'lerin finansal raporlamasının işletme dışı paydaşsal faktörleri, BASEL II uygulamalarının KOBİ'lerin düzenledikleri finansal tablolara getirdikleri yenilikler ve diğer ülkelerde KOBİ standartlarıyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; KOBİ'ler için UFRS setinin özetleri ile KOBİ muhasebe standartlarının finansal tablolar üzerindeki etkileri yer almaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; KOBİ muhasebe standartlarının Güney Doğu Anadolu Bölgesinde uygulanabilirliğine yönelik araştırmanın yöntem, bulgu ve sonuçları yer almaktadır.

Çalışmanın sonunda ise teorik ve uygulamaya ait genel değerlendirmeler ve KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğine yönelik önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOBİLER İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE KOBİLERDE FİNANSAL RAPORLAMA

Bu bölümde, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun (UMSK), Avrupa Birliğinde (AB) ve Türkiye’de KOBİ tanımları, KOBİ’lerin üstün ve zayıf yönleri, BASEL II uzlaşısı ve KOBİ’ler için UFRS çalışmalarına yer verilmiştir.

1.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLAR KURULU’NUN KOBİ TANIMI

Küçük ve Orta Boy Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) konusunda Türkiye’de sayısız araştırma raporu, makale, bildiri, kitap ve benzeri çalışmalar yapılmıştır. Hemen hepsinde KOBİ tanımı yapılmıştır. Bu çalışmalarda üzerinde fikir birliğine varılmış bir KOBİ tanımı yoktur (Karakaya, 2010: 82).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) tarafından KOBİ’ler için UFRS setinde yer alan KOBİ tanımı; “kamuya hesap verme yükümlüğü bulunmayan ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo yayımlayan işletmeler” olarak tanımlamakla birlikte (Sayar ve Okur, 2009: 8) bir işletmenin KOBİ sayılabilmesi için iki temel özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bunlar;

- 1) Kamuya hesap verme yükümlüğü olmayacak,
- 2) Dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo yayınlıyor olacaktır.

UMSK ayrıca işletmelerin büyüklüklerine göre; büyük işletmeler, orta boy işletmeler, küçük işletmeler ve mikro işletmeler şeklinde sınıflandırma yapmaktadır (Enevoldson, 2007:5). UMSK, tablo 1 de gösterildiği gibi, halka açık ve kamuya hesap verme sorumluluğu olan işletmelerin tam set UFRS’yi, halka açık olmayan ve kamuya hesap verme sorumluluğu bulunmayan KOBİ’lerin ise “KOBİ’ler için UFRS” setini uygulamalarını önermektedir. Çok küçük (mikro) işletmelerin ise vergi

yasalarına göre veya ulusal genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre finansal tablolarını düzenlenmesini benimsemektedir.

Tablo 1: UMSK'ye Göre Finansal Tablo Hazırlama

Tam Set UFRS		KOBİ'ler için UFRS		Vergi Yasalarına Göre
Halka açık işletmeler	Kamu hesap verme sorumluluğu olan işletmeler	Orta boy işletmeler	Küçük boy işletmeler	Çok küçük (mikro) işletmeler

1.2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KOBİ TANIMI

Avrupa Birliği'nde KOBİ tanımı; işletmelerin çalışan sayısı, yıllık ciro ve bilanço toplamına göre yapılmaktadır. Bu tanıma göre işletmeler tablo 2 de gösterildiği gibi sınıflandırılmaktadır (ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/facts_figures.htm 01.05.2008).

Tablo 2: AB'nin KOBİ Sınıflandırması

	Çalışan Sayısı	Yıllık Ciro (Milyon Euro)	Bilanço Toplamı (Milyon Euro)
Orta Boy İşletme	50- 250 arası	10 – 50 arası	10 – 43 arası
Küçük Boy İşletme	10-49 arası	2 – 10 arası	2 – 10 arası
Mikro İşletme	10 altında	2 altında	2 altında

Orta Boy İşletmeler: Çalışan sayısı 250, yıllık cirosu 50 milyon Euro ve bilanço toplamı 43 milyon Euro'nun altında kalan işletmelerdir.

Küçük Boy İşletmeler: Çalışan sayısı 50, yıllık cirosu 10 milyon Euro ve bilanço toplamı 10 milyon Euro altında kalan işletmelerdir.

Mikro İşletmeler: Çalışan sayısı 10, yıllık satış cirosu ve bilanço toplamı 2 milyon Euro'nun altında kalan işletmelerdir.

1.3. TÜRKİYE’DE KOBİ TANIMI

Türkiye’de de üzerinde uzlaşmış ortak bir KOBİ tanımı mevcut değildir. KOBİ’lere hizmet veren her kurum ve kuruluşun farklı bir KOBİ tanımı bulunmaktadır (isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf 26.03.2008).

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, KOBİ tanımında bir birlik sağlanması için, 18.11.2006 tarih ve 997 sayılı Resmi Gazete’de "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin amacı, kapsamı ve KOBİ’lerin sınıflandırılması aşağıda verilmiştir.

Yönetmeliğin Amacı: Bu Yönetmeliğin amacı; küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin tanımına, niteliklerine ve sınıflandırılmasına ilişkin esasların belirlenmesi ve bu tanım ve esasların tüm kurum ve kuruluşların uygulamalarında esas alınmasını sağlamaktır (tobb.org.tr/haber_arsiv2.php?haberid 01.03.2010).

Yönetmeliğin Kapsamı: Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasında bu Yönetmelik hükümleri esas alınır. Ancak; KOBİ’lere yönelik destek sağlayan kuruluşlar, bu Yönetmelikte belirtilen sınırları aşmamak kaydıyla, kendi sektör ve büyüklük önceliklerini belirleyebilirler. Devlet yardımları dışındaki uygulamalar için sadece çalışan sayıları dikkate alınabilir.

Yönetmeliğin KOBİ Sınıflandırması: Yönetmeliğe göre, KOBİ sınıflandırılması Tablo 3 de verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de KOBİ’lerin Sınıflandırması

	Çalışan Sayısı	Yıllık Ciro (Milyon TL)	Bilanço Toplamı (Milyon TL)
Orta Boy İşletme	50- 250 kişi arası	5- 25	5 – 25
Küçük Boy İşletme	10–49 kişi arası	1 – 5	1 – 5
Mikro İşletme	10 kişiden az	1 aşmayan	1 aşmayan

Orta Boy İşletmeler: İkiyüzelli kişiden az personel istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da bilanço toplamı yirmi beş milyon Türk Lirası’nı aşmayan işletmelerdir.

Küçük Boy İşletmeler: Elli kişiden az personel istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da bilanço toplamı beş milyon Türk Lirası'nı aşmayan işletmelerdir.

Mikro İşletmeler: On personelden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da bilanço toplamı bir milyon Türk Lirası'nı aşmayan işletmelerdir.

1.4. KOBİ'LERİN ÜSTÜN VE ZAYIF YÖNLERİ

1.4.1. Üstün Yönleri

KOBİ'ler ekonomi içinde önemli bir paya sahiptir ve bundan dolayı bazı üstün yönleri bulunmaktadır. Bu üstün yönleri aşağıda açıklanmıştır (Yelkikalan ve Kalmış, 2001:388).

Tüketici Tercihlerini Daha Yakından Bilme ve Cevap Verme: KOBİ girişimcileri, faaliyette buldukları yerel pazarı daha iyi tanıyan, pazarın özelliklerini ve gereksinimlerini daha iyi görebilen, pazardaki alıcı ve satıcılarla daha yakın ilişkiler içerisinde olabilen kişilerdir. Özellikle, müşteriyle olan yakın ilişkileri, bu işletmelere büyük işletmelerin sahip olamayacakları bir üstünlük sağlamaktadır.

Pazarı yakından takip edebilen, müşterilerin ihtiyaçlarını daha iyi bilen ve personeliyle daha yakın ilişkiler kurabilen KOBİ'ler, üretim, pazarlama ve hizmet konularında büyük ölçekli işletmelerden daha fazla bir esnekliğe sahiptirler. Bu esneklik, dış işletme dışı paydaşlarda meydana gelebilecek değişikliklere yerinde ve zamanında uyum sağlayabilme olanağı tanıdığından, KOBİ'ler birçok olumsuzluğu daha az bir zararla geçiştirebilmektedirler (Akgemci, 2001: 15).

Yeniliklere Açık Olma: Büyük ölçekli işletmelere göre KOBİ'ler de her düzeyde çalışanların tepe yönetimine yakın olmaları, onların tepe yönetim sorunlarını daha kolay anlamalarına ve buna bağlı olarak hemen pazarlanabilir, teknik yeniliklerde bulunabilmelerine yol açmaktadır (Yelkikalan ve Kalmış, 2001:389).

Verimlilik: KOBİ'ler, aynı mali harcama ile büyük işletmelere oranla daha fazla teknik yeniliklerde bulunabilmektedir. Her bakımdan büyük ölçekli işletmelerin

tamamlayıcısı ve yardımcısı olabilen KOBİ'ler teknik alandaki düşünce ve uygulamaları, ilk defa ortaya koyarak bunları daha da geliştirmek ve işlemek üzere büyük ölçekli işletmelere sunabilmektedir (iibf.nevsehir.edu.tr/sayfalar/yayinlar/yayin/OAK.pdf. 01.06.2010).

Çalışanlarla Yakın İlişki: Büyük ölçekli işletmelere oranla orta ve küçük ölçekli işletmelerin yöneticileri, işyerinde işveren-işgören ayırımı yapmadan, çalışanıyla yakın ilişki içinde bulunmakta, çift yönlü iletişim sağlanmakta, aile duygusu ve birbirine karşılıklı güven gelişmekte, kararların genelde birlikte alınıp ortak hareket edilmesi, çalışmaların motive olmalarına ve firma ile özdeşleşmelerine yol açar. İlişkilerdeki bu yakınlığın bir sonucu olarak, kalite ve verimlilik yükselmektedir (Yelkikalan ve Kalmış, 2001:389).

Tasarruf Sağlama: KOBİ'ler Büyük ölçekli işletmelere oranla yabancı kaynak yerine daha çok öz sermayeye başvurmaları ve işlerini büyütmeleri için öz sermayelerini artırma durumunda kalmaları, bu işletmelerin üretim sonucu elde edilen net karlarında tüketim yerine yatırım harcamalarına gitmelerine yol açmaktadır (Akgemci, 2001: 16).

Yüksek Oranda İstihdama Katkı: KOBİ'lerde bir kişi istihdam etmek için gerekli olan yatırım harcaması, büyük işletmelere oranla 1/3 kadar daha az olduğundan, KOBİ'lerin desteklenmesi aynı zamanda ülkedeki işsizliğe de bir çözüm olabilir. (iibf.nevsehir.edu.tr/sayfalar/yayinlar/yayin/OAK.pdf. 01.06.2010).

Büyük İşletmelerin Tedarikçisi Olmak: Günümüz ekonomik hayatının temel gerçeklerinden biri de hiç kuşkusuz küçük, büyük farkı gözetmeden tüm işletmeler arasındaki bağımlılıktır. Çoğu ülkelerde birçok KOBİ büyük boy işletmelerin fason üreticisi veya t aşeronu durumunda bulunmaktadır (econturk.org/Turkisheconomy/P455.pdf 01.06.2010).

Rekabetin Artması: Mal ve hizmet pazarlarında KOBİ'lerin sayısının artması, büyük boy işletmelerin pazar paylarının ve güçlerinin azalmasına ve burada da rekabetin yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Rekabetin yoğunlaşmasıyla da kalite ve verimlilik yükselmekte, teknik yenilikler hızlanmakta, kaynaklar etkin kullanılmaktadır (Akgemci, 2001: 16).

1.4.2. Zayıf Yönleri

KOBİ'lerin birçok üstün yönlerinin olmasına rağmen kendi yapılarından kaynaklanan yapısal nitelikte zayıf yönleri de bulunmaktadır. Yapısal zayıf yönler aşağıda açıklanmıştır (Akgemci, 2001: 17).

Finansman: Finansmanla ilgili zayıf yönlerini üç noktada toplanabilir. Bunlar (Atik ve Sezer, 2001: 86):

- KOBİ'lerin toplam kredilerden aldığı payın yetersiz olması,
- Mali konularda uzman eleman eksikliği ve
- Bankaların KOBİ'lerden kredi karşılığında talep ettikleri teminat sorunudur.

Yönetim ve Organizasyon: KOBİ'lerin sürekli değişen piyasa koşulları ve teknolojiler karşısında gerekli olan teknik ve mesleki bilgiye sahip olmamaları doğru karar vermelerini güçleştirmektedir. İşletme sahip veya yöneticilerine piyasa verilerinin doğru, hızlı, akıcı ve zamanında ulaşması çoğu zaman mümkün olmamakta, hatta bazı KOBİ sahipleri iyi değerlendirildiği takdirde bilginin önemli bir girdi olabileceğini kavrayamamaktadır (Akgemci, 2001: 17).

Pazarlama: KOBİ sahipleri genellikle teknik ve mesleki bilgi ve beceriye sahip oldukları kadar, ticari ve pazarlama bilgisine sahip değildirler. Günümüzde pazarlama faaliyetinin, tüketici istek ve gereksinimlerini sürekli olarak araştırılıp yerine getirilmesi temeline yönelik olduğu ve bu temelin üretim, finansman, yönetim ve muhasebe gibi diğer işletme fonksiyonlarını da yönlendirmesi gerektiğini kavrayamayan, birçok KOBİ piyasadan çekilmek zorunda kalmaktadır (Akgemci, 2001: 16).

Üretim: Yabancı kaynak sağlanmasındaki güçlükler yanında öz sermayenin de arzulanan iş hacmine göre yetersiz kalması, KOBİ'lerin piyasa kredisi ile yüksek fiyatla girdi temin etmelerine, dolayısıyla üretim maliyetlerinin yüksek olmasına yol açmaktadır. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde, yeterli hammadde ve yardımcı madde stoku yaparak istenilen üretim hacmini gerçekleştirip yüksek satış gelirine ulaşamayan KOBİ'ler güçlerini giderek yitirebilmektedirler.

Personel: KOBİ'lerde çalışanların genel olarak her işi yapması, bazen yeni ürün ve teknolojiler karşısında mevcut personelin bilgi seviyesinin yetersiz

kalmasına yol açmakta ve bu açığın giderilmesi için personelin eğitimine ağırlık verilmesi, çoğu kez KOBİ'lerin olanaklarını aşabilmektedir (Uslu ve Demirel, 2002: 183).

Muhasebe: Temel işletme fonksiyonlarının dengeli ve eksiksiz yerine getirilebilmesi için işletmeler iyi bir muhasebe sistemine sahip olmalıdır. KOBİ'ler de muhasebe departmanında yeterli eleman istihdam edilmediğinden dolayı hazırlanan finansal raporlar daha çok vergi amaçlı düzenlenmektedir (Akgemci, 2001: 16).

Teknoloji ve Bilgi Akımı: Büyük işletmelere oranla KOBİ'lerin tüketiciye daha yakın olmaları nedeniyle, onların sorunlarını keşfedip teknik yeniliklerde bulunma potansiyeli daha yüksektir. Oysa uygulamaya bakıldığında birçok KOBİ için söz konusu bilgilerin yeterli ölçüde ve zamanında sağlanamaması yanında piyasa verilerindeki değişikliklere karşı tepki ve esneklik derecesinin düşük olduğu; bilgi değerinin önemli bir üretim girdisi olarak göz önüne alınmadığı görülmektedir (Uslu ve Demirel, 2002: 184).

1.5. KOBİ'LERİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki yerinin tespitini yapabilmek için çalışan sayısı, iş yeri sayısı ve bu işletmelerin yarattıkları katma değerler gibi göstergelere bakılabilir (emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf 02.06.2010).

Tablo 4: KOBİ'lerin Ölçeksel Dağılımı

Sanayi Ölçeği	İşletme Payı %	Çalışan Payı %	Katma Değer Payı %
Küçük Ölçekli (1-49)	98,4	47,1	14,1
Orta Ölçekli (50-199)	1,1	14	13,2
Büyük Ölçekli (200+)	0,5	38,9	72,7

Kaynak: TÜİK 2006 Sanayi İşyeri Sayımı

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere; imalat sanayinde bulunan toplam işletmelerin %99,5'ü küçük ve orta boy işletmeler olup, bu işletmelerde çalışanların payı % 61,1'dir.

KOBİ'lerin tüm bu sayısal üstünlüklerine rağmen yarattıkları katma değer düşük olup, büyük boy işletmelerin katma değer payı %72,7 olarak gerçekleşmiştir.

1.5.1. Sermaye Piyasalarında KOBİ'ler

KOBİ'lerin genellikle işletme sahibi ile yöneticileri aynı olan bir aile şirketi olma özelliğinden dolayı yönetimi kaybetme, başkalarına hesap verme ve karı paylaşma endişesi bu şirketlerin sermaye piyasalarında işlem görmelerine engel oluşturmaktadır (emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf 02.06.2010). Oysa KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümünde önemli araçlardan biri de KOBİ borsasıdır. KOBİ'lerin büyük işletmelerle aynı şartlarda borsada işlem görmelerinin önünde önemli engeller bulunmaktadır. Bu engellerin kaldırılması için KOBİ borsası düşünülmüştür (Civan ve Şerbetçi, 2007:4).

KOBİ'lerin finansmanında risk- sermaye aracının etkin bir şekilde kullanılması da KOBİ'lerin borsada işlem görmelerine bağlıdır. Bu nedenle çıkarılan KOBİ borsası yönetmeliğinin amacı, başta küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olmak üzere, tüm sektörlerde gelişme ve büyüme potansiyeline sahip işletmelerin sermaye piyasalarından kaynak sağlamalarına imkân verecek yapılanmış piyasaların kuruluş ve faaliyet esaslarını belirlemektedir. Böylelikle KOBİ'lere yönelik piyasanın oluşabilmesi için gerekli hukuki alt yapılar KOBİ borsası tarafından gerçekleştirilecektir (emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf 02.06.2010).

Anonim şirket (A.Ş.) şeklinde oluşturulacak piyasa SPK onayı ile kurulacak ve faaliyete geçecektir. Kuruluş izni verilebilmesi için; ekonomik durum ve gelişmeler arz ve talep koşulları ve muhtemel işlem hacmi gibi şartların oluşması gerekecektir. Gerekli finansal desteğe sahip olunması şartıyla finansal kurumlar, odalar ve diğer borsalar KOBİ borsasının kabulü ile kurucu ve ortak olabileceklerdir (Çelik, 2007: 81).

KOBİ borsalarının sağlıklı ve dolayısıyla istikrarlı çalışabilmesinin önemli şartı kamuyu aydınlatmadır. Dünyadaki başarılı KOBİ borsaları uygulamalarında kamuyu aydınlatma ile ilgili düzenlemeler son derece etkin bir biçimde uygulanmaktadır. Kamuyu aydınlatmanın sağlıklı bir şekilde olabilmesi de

düzenlenecek finansal tabloların şeffaf, doğru, açık ve anlaşılır olması gerekmektedir (Çelik, 2007: 82).

1.5.2. KOBİ'lerin Finansman Sorunları

KOBİ'lerin en önemli sorunlarından olan finansman sorunları, işletmelerin yatırım döneminde başlamaktadır (Arslan, 2003: 125). Yapılan araştırmalarda, KOBİ'lerin genellikle kuruluş aşamasında özkaynak kullandığı görülmektedir. Finansman ihtiyaçları daha sonraki dönemlerde ortaya çıkmaktadır. KOBİ sorunlarından en önemlilerinden olan finansman, Türkiye'deki bankacılık sisteminin daha çok büyük işletmelerin yönetiminde olması, ekonomik istikrarsızlık, devlet teşvik politikası ve siyasi istikrarsızlık gibi nedenlerdir (Akkaya ve Yılmaz, 2001: 69). İşletmelerin; Tedarik, üretim, pazarlama, finansman gibi temel fonksiyonları birbiriyle etkileşim içinde bulduklarından dolayı sorunları da birbirini etkilemektedir (Yörük, 2002: 48).

KOBİ'lerin finansal özellikleri şu şekilde belirtmek mümkündür (Akgemci, 2001: 32):

- 1) KOBİ'lerin uzmanlaşmış bir finansman bölümü bulunmamaktadır.
- 2) Bankalar KOBİ'lere kredi verirken, KOBİ'lerin kendi finansal yapısından ziyade ortakların finansman yapılarını dikkate almaktadır.
- 3) Oto finansman KOBİ'lerde büyük işletmelere göre daha az olmaktadır.

Yapılan çeşitli çalışmalar ve araştırmalar incelendiğinde KOBİ'lerin finansman sorunlarını temel olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Aras, 2001: 59):

- 1) Kredi sağlamada karşılaşılan güçlükler,
- 2) Teşviklerden yararlanamama,
- 3) Yetersiz özsermaye,
- 4) Kredi maliyetlerinin yüksekliği,
- 5) Tahsilâtlarda etkinlik sağlayamama,
- 6) Ekonomi politikalarının ve enflasyonun işletmeler üzerindeki etkisi,
- 7) Sermaye piyasalarından yararlanma olanaklarının kısıtlı olmasıdır.

1.6. KOBİ'LERDE FİNANSAL RAPORLAMA

KOBİ'lerin finansal raporlamayı vergi yönlü olarak devlete raporlama açısından ele aldıkları görülmektedir. Özellikle küçük işletmelerde, muhasebe kayıtları sadece yasal bir yükümlülük olarak algılanabilmektedir. Muhasebe işlevlerinde bilgi işlem teknolojinin kullanımı Orta Büyüklükteki İşletmelerin bir kısmında kabul görmüşken; bir kısım Küçük ve Orta Boy işletmelerde ise bu sistemleri uygulayabilecek teknik eleman eksikliği ile beraber parasal kaynak yetersizliği nedeniyle kabul görmemektedir (Sayar ve Okur, 2007: 5).

UMSK'nın yaptığı araştırmalara göre, KOBİ'lerin finansal raporlamada tam set Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) uygulamalarının zor olduğu görülmüştür. Uygulama zorluğu KOBİ'lerden kaynaklanabileceği gibi bazı durumlarda bazı UFRS'lerden de kaynaklanmaktadır

UFRS'nin kavramsal çerçevesinde, söz konusu standartların temel amacının işletme dışına raporlama olduğu belirtilerek, bu standartların kamuya karşı sorumluluğu olan işletmelerce uygulanması ve bu kapsamda özellikle hisse senetleri borsada işlem gören işletmelerin bu standartlar uyarınca finansal tablo düzenlemesi tavsiye edilmektedir (Sayar ve Okur, 2007: 6).

KOBİ finansal tablolarının kullanıcılarının ihtiyaçları sermaye piyasalarındaki finansal tablo kullanıcılarına göre daha sınırlıdır. KOBİ finansal tablo kullanıcılarının odaklandıkları bilgi ihtiyacı daha çok kısa dönem nakit akışları, likidite ve ödeme kabiliyeti gibi konulardır. Bu farklılıktan dolayı KOBİ'lerin finansal raporları, Tam Set UFRS'ye göre değil KOBİ'lerin özelliklerini dikkate alan bir standarda göre hazırlamaları daha uygun olacaktır.

1.6.1. KOBİ'lerin Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uygun Rapor Hazırlama Nedenleri

Oldukça kapsamlı olan UFRS'lerin küçük ve orta boy işletmeler tarafından uygulanmasının zor olacağı hakkında dünya genelinde yaygın bir anlayış mevcuttur. Bu nedenle UMSK, küçük ve orta boy işletmeler için sadeleştirilmiş bir muhasebe

standartı (IASB for SMEs) hazırlamayı gündemine almıştır. Türkiye’de buna paralel bir çalışma içine girmiş bulunmaktadır (Üstünel, 2008: 2).

KOBİ’lerin, borsada işlem gören ve UFRS’ye göre rapor hazırlayan işletmelere göre farklılıkları bulunmaktadır. Bu farklılıklarının arasında finansal tablo kullanıcıları gelmektedir (Flower, 2004: 6). KOBİ’lerin hazırlamış oldukları finansal tabloları daha çok işletme yöneticileri ile devlet kullanmaktadır. Borsada işlem gören işletmelerin hazırlamış oldukları finansal tabloları kullanıcıları ise ağırlıklı olarak yatırımcılar, kredi veren kuruluşlar ve küçük ortaklardır. Bundan dolayı KOBİ’lerin finansal raporları ile borsada işlem gören işletmelerin raporları farklı olmalıdır. Tam set UFRS daha çok halka açık işletmelere göre düzenlendiklerinden dolayı KOBİ’ler için karmaşık ve fazla bilgi içermektedir. Bu nedenle KOBİ’ler için ayrı bir standart hazırlanmalıdır (Sellhorn and Sylwia, 2006: 15).

KOBİ’lerin muhasebe standartlarına uygun rapor hazırlamasının gerektiren temel nedenler ve koşullar aşağıda verilmiştir (Yelkikalan ve Kalmış, 2001:393).

- 1) Dünyanın küçülmesi ve elektronik, iletişim, bilgi, yaratıcılık, bilgi teknolojisindeki hızlı gelişmenin ve haberleşmenin olması,
- 2) Serbest rekabet düzenin hâkim olduğu piyasalarda yıkıcı rekabetin uygulanması. Özellikle sosyal ve ekonomik yaşamda büyük değişikliklerin olması; son dönemlerde yaşanan ekonomik durgunluk sonucunda rekabetin artması; rekabete dayanabilmek amacıyla ticari bloklaşmanın artması ve serbest ticarete çeşitli engellerin konulması; ucuz işçilik ve ileri teknoloji avantajını kullanan ülkelerin dünya pazarlarına girmesi,
- 3) Teknolojinin hızlı gelişmesi sonucu şirket büyüklüğünün ve bütünleşmesinin bir avantaj değil, dezavantaj durumuna gelmesi; yüksek teknoloji kullanan KOBİ’lerin rekabet güçlerinin artması ve dünya pazarlarına büyük işletmeler gibi kolayca açılması,
- 4) İşletme dışı paydaşlar koşullarının hızla değişmesi sonucunda seri ve hızlı karar verme ve bu bunları uygulamaya koyma ihtiyacının artması,
- 5) Uluslararası muhasebe standartlarının ülkeler tarafından uygulanma önerisinin getirilmesi,

- 6) Günümüzde iletişimin hızla ilerlediği bir dönemde borsada işlem görmeyen KOBİ'lerin uluslararası piyasada herkesin anlayabileceği bir finansal raporlamaya olan ihtiyaç bulunması,
- 7) Bankacılık sisteminin gelişmesi ile birlikte bankalar uluslararası krediler vermektedirler. KOBİ'lere verilen uluslararası krediler için bankalar standart tam açıklamalı finansal tablo talepleri olması,
- 8) Uluslararası pazarda tedarikçilerin daha fazla bilgi talepleri,
- 9) Kredi kullanılırken kredi derecelendirme kuruluşlarının talepleri nedeniyle,
- 10) Yurt dışı müşterilerin daha fazla bilgi edinmesini sağlamak amacıyla zorunlu hale gelmiştir.

KOBİ'ler, yukarıda sıralanan neden ve koşullara uyum sağlamak amacıyla uluslararası muhasebe standartlarına göre finansal tablolarını hazırlamaları gerekmektedir (Gelard, 2006: 17).

UMSK başkanı David Tweedie 2002 ABD Senatosu Bankacılık Konut ve Bayındırlık İşleri Komitesinde yaptığı konuşmasında neden uluslararası muhasebe standartlarına ve bu konuda bir kuruma ihtiyacın olduğunu özetle dört başlıkta belirtmiştir (defix.com/kitap/kobilerde-ufrsye-uygun-finansal-raporlama 10.05.2010).

- 1) Birbirinden çeşitli derecelerde farklılıklar içeren çok sayıda ulusal standardın bulunması sermaye piyasaları için kabul edilemez bir maliyet oluşturmaktadır.
- 2) Hiçbir ulusal standart belirleyici muhasebe sorunlarına çözüm bulabilecek en iyi çözümler konusunda bir tekele sahip değildir.
- 3) Hiçbir ulusal standart koyucu tüm dünyada kabul görecektir standartlar koyabilecek konumda değildir.
- 4) Ulusal standart belirleyiciler finansal raporlamanın bazı alanlarında yalnız başlarına tasarrufta bulunmak konusunda güçlük çekmektedir.

Dünya piyasalarında katılımcıların ve diğer kullanıcıların zamanında ekonomik karar alabilmeleri için finansal raporlamada kullanılan yüksek kalitede, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayan tek tip, anlaşılır muhasebe standartları oluşturulmalıdır (Aysan, 2007: 53).

Genel olarak bakıldığında; Muhasebe ve finansal raporlama konusundaki standartlar finansal bilginin karşılaştırılmasını kolaylaştıran ve bu şekilde anlaşılabilirliğini de arttıran düzenlemelerdir. Bu standartlar, doğru ve anlamlı bilgi ihtiyacını da karşılayabilecektir. Ayrıca tüm ülkelerde ortak bir finansal dilin uygulanması sermaye maliyetini azaltacaktır. Sermaye piyasaları, raporlanan bilgilerin güvenilir olmaması dâhil olmak üzere, bilinmezlik/güvenilmezlik unsuru için bir fiyat biçmektedir. Her ülkenin kendi muhasebe standartlarını oluşturmaları sermaye maliyetini artırmaktadır (Nilsson, 2005: 49).

Uluslararası alanda bir uyumlaşmanın olmasının KOBİ'ler üzerinde birçok faydası olacaktır. Bu faydalar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Üstündağ, 2006 b: 197):

- 1) Uluslararası anlaşmalar ile fon toplamak isteyen şirketlerin ek maliyetlerden kurtulması,
- 2) Çokuluslu şirketlerin finansal tablolarının konsolidasyonu, uluslararası faaliyetlerinin performansının değerlendirilmesi, yönetim bilgi sistemlerinin uygulanabilmesi, ülkeler arasında personel transferinin kolaylaşması, bağımsız denetim ve danışmanlık maliyetinin azalması,
- 3) Muhasebe bilgi birikimi yeterince gelişmemiş olan ülkelerin kaliteli muhasebe standartlarına kavuşması,
- 4) Yatırımcı ve borç verenlerin risklerinin azaltılmasını sağlayabilir.

1.6.2. KOBİ'lerin Finansal Raporlamadaki İşletme Dışı Paydaşsal Faktörleri

KOBİ'lerin uluslararası düzeyde finansal tablo hazırlamalarında işletme dışı paydaşsal nedenler olarak ifade edilen; kültürel, politik, işletmenin yapısından ve farklı finansal tablo kullanıcılarından kaynaklanan zorlukları bulunmaktadır. İşletme dışı paydaşsal faktörlerden kaynaklanan zorluklar aşağıda verilmiştir (superbia.efpu.hr/uploads/media/IFRS_for_SMEs_in_Italy_and_Croatia.pdf,12.08.2009).

Kültürel Farklılıklar: Ülkeler arası kültürel farklılıklarının olması KOBİ'lerin hazırlamış oldukları finansal tablolara yansiyacaktır. Her ülkenin gelecekte beklentileri farklı olmaktadır. Bir ülkede gelecekte işletmesini daha karlı yapmak

önemli iken, başka bir ülkede karlılıktan daha çok istihdam yaratmak önemli olabilmektedir. İşletmelerin ortaklık yapıları, işletmenin kurumsal veya aile şirketi olması gibi kültürel farklılıklar finansal tabloların hazırlanmasını etkilemektedir.

Politik Farklılıklar: Devletlerin uygulamış oldukları politikaların farklı olması KOBİ'lerin hazırlamış oldukları finansal tabloları etkilemektedir. Ülkenin serbest ekonomiyi veya kapalı bir ekonomiyi benimsemesi farklı finansal tablolar hazırlanmasına neden olabilmektedir.

Yasal Düzenlemelerdeki Farklılıklar: Her ülkenin yasal düzenlemelerindeki farklılıklardan dolayı finansal tablolarda da farklılıklar bulunmaktadır.

İşletmelerin Yapısından Kaynaklanan Farklılıklar: Türkiye'de bile kurumlar arasında KOBİ'nin tanımda farklılıklar bulunmaktadır. Tam bir KOBİ tanımı birliği bulunmamaktadır. Aynı zamanda ülkeler arasında da tam bir tanım birliği bulunmamaktadır. Bu bağlamda KOBİ'lerin ortak sayılarının farklılığı, ortakların yönetimde söz hakları, işletmelerin finansman farklılıkları, işletmedeki muhasebecilerin rolü, işletme yönetiminin finansal tabloların hazırlanmasına bakış açıları gibi farklılıklardan dolayı KOBİ'lerin hazırlamış oldukları finansal tablolar ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir.

Finansal Tablo Kullanıcılarından Kaynaklanan Farklılıklar: KOBİ'lerde düzenlenmiş olan finansal tabloları, kullanan kişi ve kurumlar büyük işletmelerin finansal tablo kullanıcılarına göre daha dar kapsamlı olmaktadır. KOBİ'lerde ana kullanıcılar işletme sahipleri ve devlettir. Oysaki büyük işletmelerde yatırımcılar, kredi verenler, ortaklar ve sendikalar önemli kullanıcılar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla KOBİ'ler ile büyük işletmelerin düzenlediği finansal tablo kullanan kişi ve kurumlar farklılık arz etmektedir (Evans ve Diğerleri, 2007).

Bu farklılıklardan dolayı işletme dışı paydaşsal faktörleri en iyi şekilde aşacak olan işletmeler kurumsal yapıya sahip olan işletmeler olacaktır. KOBİ'lerin için hazırlanacak olan muhasebe standartlar bu işletme dışı paydaşsal faktörler de dikkate alınarak

düzenlenebilir(digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/unipi/466/1/t56_n3_39to70.pdf, 10.05.2008).

1.7. BASEL II UZLAŞISI

1.7.1. Basel II'nin Genel Çerçevesi

Küreselleşmeyle birlikte bir ülkede gözlemlenen başarılı gelişmeler ve değişiklikler bir diğer ülke tarafından örnek alınmaktadır. Küreselleşme olgusuyla birlikte yaşanan bu gelişme, ekonomilerdeki uygulamaların bütün ülkelerde ortak standartlara bağlanması ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet gösteren Bankacılık Denetim Komitesi tarafından geliştirilen ve uzun bir istişare süreci sonunda 2004 yılı Haziran ayında nihai hali verilen “*Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı*” (*Basel-II*) standartlarını kabul etmiştir. Bu standart, bankaların riske dayalı bir sermaye yükümlülüğüne tabi olmalarını öngören ve bu yükümlülüğün hesaplanmasında, basitten (*Standart Yaklaşım*) gelişmişe (*İçsel Derecelendirme Yaklaşımı*) doğru giden farklı ölçüm yaklaşımlarının kullanılabilmesine imkân tanıyan kapsamlı bir düzenlemedir (Yılmaz ve Küçükçolak, 2006: 219).

Basel-II, sadece bankalar için sermaye yeterliliğinin hesaplandığı bir süreç değil, aynı zamanda bankaların risk yönetimi ve kültüründeki etkinliğin artırılması, aracılık fonksiyonlarını daha etkin yerine getirebilmelerinin sağlanması, kamuya açıklanacak bilgiler aracılığıyla piyasa disiplininin geliştirilmesi ve bankaların müşterileri konumundaki kuruluşların kurumsal yönetim yapılarının iyileştirilmesini de hedefleyen bir faydalar bütünüdür. Bu çerçevede bankalar için, “*kredi riskini*”, “*piyasa riskini*” ve “*operasyonel riski*” karşılayabilecek güçlü bir sermaye yapısının kurulmasını öngörmektedir (Yılmaz ve Küçükçolak, 2006: 219).

Basel II kriterlerinin yürürlüğe gireceği tarih ilk önce 2004 yılı olarak belirlenmiş, ancak bu tarih ilk aşamada 2005’e daha sonra ise ileri bir tarihe ertelenmiştir (bis.org/bcbs/qis/index.htm, 10.05.2008).

1.7.2. Basel II’de Derecelendirme

Sermaye yeterliliği hesaplamalarında oldukça köklü değişiklikler getiren Basel II’nin temel olarak üç yapısal bloktan oluşmaktadır (Ata ve Uğurlu, 2006: 385):

Asgari Sermaye Yeterliliği: Nicel değerlendirme yapılmasına olanak vermekte ve bankanın risklere karşı elinde bulundurması gereken asgari sermaye tutarına ilişkin olan bölümdür.

Denetim Otoritesinin İncelenmesi: Niteliksel değerlendirmenin yer aldığı bu bölümde bankaya ve denetçilere özel görevler yüklenmekte ve bu sayede bankanın iç kontrol ve diğer kurumsal yönetim ilkelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Piyasa Disiplini: Kamuya açıklama yapma yoluyla “piyasa disiplininin” sağlanmasına ilişkin bölümdür.

Basel-I’den farklı olarak, Basel-II Standart Yaklaşımı’nda; müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri teminat kapsamına alınmamaktadır. Diğer taraftan, kredi notu [A-] ve üzerinde olan grup şirketlerinin vermiş oldukları kefaletler risk azaltıcı unsur olarak dikkate alınmaktadır. Buna ek olarak, Basel-I’de ticari amaçlı gayrimenkul ipoteği karşılığı kullanılan krediler için ayırım yapılmaksızın %50 risk ağırlığı uygulanırken, Basel-II’de ikamet amaçlı gayrimenkul ipoteği karşılığı kullanılan krediler için %35, ticari amaçlı gayrimenkul karşılığı kullanılan krediler için %100 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Ancak, belli koşulların sağlanması halinde bu oran %50’ye indirilebilmektedir (Yılmaz ve Küçükçolak, 2006: 220).

Basel II ölçütlerinin uygulanmaya başlanmasıyla işletmenin ve kullanılacak kredinin risk seviyesi doğrudan kredi maliyetini etkileyecektir. Kredi alan işletmenin derecelendirme notu düşükse; banka, hem daha çok risk alacak, hem de karşılık olarak daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla daha çok kaynağını getirisinden mahrum kalacaktır. Bu durumda işletmelerin kullanacakları kredilerin faiz oranları daha yüksek olacaktır.

Basel II ile işletmelerin derecelendirmeleri tanımlanan yöntemlerle belirlenecektir. Basel II de bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilen derecelendirme notları veya bankacılık denetim kurumu iznini alan bankaların verdikleri derecelendirme notları temel alınmaktadır.

Basel II standartlarında kredi riskinin hassas ölçümü ve riskler karşılığı asgari düzeyde özkaynak tahsisinde, “standart yöntem” ve “temel içsel derecelendirme yöntemi” kullanılmaktadır (Çelik, 2007: 59).

1.7.3. Standart Yöntem

Standart yöntemde risk ağırlıkları dış kredi derecelendirme kurumlarının verdiği derecelere göre belirlenmektedir (Çelik, 2007). Aşağıda, Basel II uygulamasında standart metot çerçevesinde, bir bankanın kredilerinin ne şekilde risk ağırlığına tabi tutulacağına yer verilmiştir. Buna göre belirlenecek ağırlıklar şu şekilde ifade edilebilir.

Kurumsal Alacaklar: Mevcut uygulamada, kurumsal kredilerin büyük bir kısmı %100 risk ağırlığındadır. Basel II kapsamında ise, kurumsal alacaklar için işletmenin aldığı dereceye göre belli risk ağırlıkları belirlenmiştir. Derecelendirilmemiş kurumsal krediler için standart risk ağırlığı %100 olacaktır. Ancak, derecelendirme notu bulunmayan bir şirkete kullandırılan kredi için firmanın kurulu bulunduğu ülkenin Merkez Bankasına uygulanandan daha avantajlı bir risk ağırlığı uygulanamayacaktır (Çelik, 2007: 60).

Tablo 5: Kurumsal Krediler İçin Risk Ağırlıkları

Derecelendirme Notu	Risk Ağırlığı (Perakende)	Risk Ağırlığı (Diğer Firma)
AAA'dan AA – 'ye kadar	%75	%20
A + 'dan A – 'ye kadar		%50
BBB + 'dan BB – 'ye kadar		%100
BB – 'den düşük		%150
Derecesi Olmayan		%100

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere işletmelerin derecelendirme notları düştükçe uygulanan risk ağırlıklarında bir artış söz konusu olacaktır. Söz konusu bu durum düşük derecelendirme notuna sahip işletmelerin daha yüksek maliyetlerle kredi kullanmasına neden olacaktır. Basel-II' de, bir bankanın varlıkları ve bilanço dışı kalemleri nedeniyle maruz kaldığı kredi riski ile bu riskin azaltılması amacıyla kullanılan “kredi riski azaltma teknikleri” dikkate alınmaktadır. Teminatlar, garantiler ve kredi türevleri, “kredi riski azaltma teknikleri” olarak

sınıflandırılmaktadır. Söz konusu teknikler sayesinde, ayrılması gereken sermaye tutarı azaltılabilmektedir (Yayla ve Kaya, 2005: 17).

Perakende Krediler: Basel II kapsamında denetim otoriteleri, borçlunun kimliği, ürün türü ve portföy çeşitliliği kriterleri kapsamında, sermaye yeterliği hesaplamasında perakende krediler olarak değerlendirilecektir. Bu krediler için tabloda da görüldüğü gibi %75 risk ağırlığı verilecektir (Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 2004: 20)

Konut İpoteği Karşılığı Krediler: Basel II çerçevesinde ikamet amaçlı konut ipoteği karşılığı krediler %35 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte denetim otoritesi geçmiş kayıp verileri ışığı altında bu oranı yukarı çekebilecektir (Balci, 2004: 30).

Ticari Gayri Menkul İpoteği Karşılığı Krediler: Bazı katı ölçütlerin yerine getirilmesi durumunda %50 risk ağırlığına tabi tutulabilecek, aksi takdirde bunlar için risk ağırlığı %100 olacaktır. Dolayısıyla, Basel II altında sayılan belli kriterlere uymadıkça bu krediler için sermaye gereği artmış olacağında kredilerin maliyeti yükselecektir (Yayla ve Kaya, 2005: 6).

Tahsili Geçmiş Alacaklar: Basel II uygulamasında, geri ödemesi doksan günden fazla gecikmiş bir kredinin teminatsız ve ayrılan karşılıkları düşülmüş tutarı aşağıdaki şekilde riskleri belirtilmektedir (Yüksel, 2005: 10).

Tablo 6: Tahsili Geçmiş Alacaklar İçin Risk Ağırlıkları

	Risk Ağırlığı
Ayrılan Karşılıklar kredi bakiyesinden % 20'sinden az ise	%150
Ayrılan Karşılıklar kredi bakiyesinden % 20'sinden fazla ise	%100 otorite bunu %50 indirebilir.

Basel II ye göre tahsili gecikmiş alacaklara ayrılan karşılıkların, kullanılan kredilere göre %20'sinden az olması durumunda risk ağırlık oranı %150; ayrılan karşılık oranı kullanılan krediye göre %20 den fazla olması durumunda ise en fazla %100 risk oranına göre kredi verilir.

1.7.4. Temel İçsel Derecelendirme Yöntemi

Temel içsel derecelendirme yönteminde sermaye yükümlülüğü temel olarak bankalar tarafından müşterilerine verilen derecelendirme notları ile ilgilidir. Bu yöntemde ilk olarak bankalar ilgili derecelendirme notlarına karşı gelen “Temerrüt Olasılıklarını (TO)” hesaplamaktadır. Sermaye yükümlülüğünün hesaplanması için bazı ilave parametrelere de gereksinim duyulmaktadır. Söz konusu parametreler temel içsel derecelendirme yöntemi kullanan bankalar için Basel Komitesi tarafından belirlenir. Bu parametrelerin hesaplanmasından sonra, Basel Komitesi tarafından her bir portföy için ayrı ayrı belirlenmiş olan “risk ağırlığı formülleri” yardımıyla risk ağırlıkları ve dolayısıyla sermaye yükümlülükleri hesaplanır (Yüksel, 2005: 19).

1.7.5. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri

KOBİ'lerin sorunlarının başında finansman sorunu gelmekte olup, bu sorun banka kredileri ile çözülmektedir. Basel II uygulamalarıyla birlikte KOBİ'lerin finansal durumları hakkında derecelendirme kuruluşları tarafından derecelendirmeleri yapılacaktır. Öz kaynak yapısı güçlü olan işletmeler, özkaynak yapısı zayıf olan işletmelere göre daha düşük maliyetle kredi temin edebileceklerdir (Yayla ve Kaya, 2005: 16).

Basel-II düzenlemesinde, bankalardan kredi kullanan şirketler ve özellikle KOBİ'ler için getirilmiş birtakım yeni hükümler bulunmaktadır. Basel-II, KOBİ tanımına giren işletmelerin belli koşulların karşılanması sonucu edinecekleri nitelikler yoluyla bankalar nezdinde ayrıcalıklı ve öncelikli muamele görmelerini öngören bir çerçeve getirmektedir. Bu çerçevenin etkisi kendini özellikle iki noktada hissettirmektedir. Bunlar; “erişebilirlik” ve “maliyet”.

Finansman kaynaklarının erişebilirliğine göre; tüm işletmeler bankalardan aynı maliyetle kredi kullanamayacaklar, bankalar KOBİ'lerden daha güçlü teminatlar talep edeceklerdir. Bu noktada işletmeler için derecelendirme notu devreye girecektir. Basel-II'deki *Standart Yaklaşım*'ın Basel-I'e göre getirdiği en önemli yenilik, ilgili risk ağırlıklarının belirlenmesinde bağımsız derecelendirme kuruluşları

tarafından ülke, bankalar ve şirketlere verilen derecelendirme notlarının kullanılmasıdır(Çelik, 2007: 78):

Erişilen kaynakların kullanımında karşılanacak maliyetlemeye göre; KOBİ'lere kullanılacak kredilerin belirli kriterler çerçevesinde “Perakende Kredi” veya “Kurumsal Kredi” olarak değerlendirileceğidir. Buna göre standart KOBİ tanımından farklı olarak Basel II de KOBİ'lerin sermaye yeterliliğini belirlemek için işletmelerin yıllık toplam satış miktarlarına bakılmakta olup tablo 7’de ifade edilmiştir (Gençtürk, 2006: 16).

Tablo 7: Standart Yaklaşımına Göre Risk Ağırlıkları

Kredi Tutarı	Yıllık Satış Tutarı	Sınıflandırma	Risk Ağırlığı
1.000.000€ büyük	50.000.000€ büyük	Kurumsal	%100
1.000.000€ büyük	50.000.000€ küçük	Kurumsal KOBİ	Derecelendirme notuna göre/Not yoksa %100
1.000.000€ küçük	50.000.000€ büyük	Kurumsal	%100
1.000.000€ küçük	50.000.000€ küçük	Perakende KOBİ,	Standart %75

Basel II kriterlerine göre, yıllık satış hacmi elli milyon Euro’yu geçmeyen kurumlar KOBİ olarak belirtilmiştir. KOBİ'lerin kullanacakları krediler bir milyon Euro'nun altında ise perakende kredisi kullanacaklar ve risk ağırlık oranı %75 olacaktır. Kullanacakları krediler bir milyon Euro'nun üzerinde ise kurumsal kredi kullanacaklar ve risk ağırlık oranları derecelendirme notuna göre olacak, derecelendirme yapılmamış ise %100 olarak dikkate alınacaktır (Mazıbaş, 2005: 9).

Basel II kapsamında risklerin bankalarca daha iyi ölçülebilmesi riske dayalı fiyatlandırmayı da beraberinde getirmektedir. Riske dayalı fiyatlandırmada bankanın katlandığı maliyet aldığı riske göre belirlenecek, daha çok risk aldığı ürünler daha maliyetli, daha düşük riskli ürünler ise daha az maliyetli olacak ve kullanılan kredinin faiz oranı da buna göre düşük veya yüksek olacaktır (Yüksel, 2005: 20).

Kullandırılan kredinin riskinin ölçülmesinde kriter, işletmenin derecelendirme notudur. Kredi kullanan işletmenin risk oranı yüksekse banka elinde daha çok sermaye karşılığı bulunduracak dolayısıyla kaynağın daha çok getirisinden mahrum olacaktır. Bundan dolayı bankalar bu maliyetleri kredi kullanan işletmelere yükleyeceklerdir (Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 2004: 25).

Basel II'nin getirdiği yenilikler arasında finansal tablolarda şeffaflık ve bir ortak dilin olmasıdır. Bu yenilik ancak Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile sağlanabilir. Finansal tabloların şeffaflığı ve bir ortak dili olması, bankalar ve KOBİ'ler arasında sağlıklı bir iş birliğinin oluşması için ön şart olarak görülmektedir (Uyar ve Hakan, 2006: 64). Derecelendirmenin doğru bir şekilde yapılabilmesi için; bilgiler doğru, zamanlı ve anlamlı olmalıdır.

1.8. KOBİ'LER İÇİN UFRS ÇALIŞMALARI

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu küresel ekonominin önemli aktörleri arasında yer alan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için bir standartlar seti oluşturma çalışmasına başlamış ve 1 Temmuz 2009 tarihinde KOBİ'ler için daha basite indirgenmiş, KOBİ'ler için UFRS'yi yayınlayarak kamuoyunun bilgisine sunmuştur.

Avrupa Birliği'nde muhasebe standartlarının uyumuna ilişkin girişimler “direktifler” vasıtasıyla yürütülmektedir. AB'de KOBİ standartlarına geçilmeden önce Avrupa Birliği Komisyonu, 17 Kasım 2009 ve 12 Mart 2010 tarihleri arasında 26 AB üye devlette bulunan kamu, özel kurum ve kuruluşlarda KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına yönelik araştırma yapmıştır.

Türkiye'de TMSK, KOBİ'ler için muhasebe standartlarının oluşturulma ve yayınlama çalışmalarına başlamış ve bir çalışma komisyonu oluşturmuştur. Komisyon halen KOBİ'ler için muhasebe standartlarının oluşturulması için çalışmalarına devam etmekte ve yakın zamana kadar da çalışmanın tamamlanması beklenmektedir.

1.8.1. Avrupa Birliğinde KOBİ'ler İçin UFRS Çalışmaları

Avrupa Birliğinde 25 üye ülkede, 23 milyon KOBİ bulunmaktadır. KOBİ'lerde çalışan sayısı, Avrupa Birliğinde çalışanların toplam sayısının %66'sını oluşturmaktadır. KOBİ'ler Avrupa Birliği ekonomisinde önemli rol oynamaktadır (Bohusova,2007). Aşağıdaki tabloda Avrupa Birliğinde şirketlerin büyüklüklerine ve çalışan sayılarına göre dağılımı görülmektedir (Danuse and Hana, 2008).

Tablo 8: AB'deki Şirketlerinin Büyüklüklerine Göre Dağılımı

AB'deki şirketlerin büyüklüklerine göre dağılımı	
Şirket Türü	Toplam İçindeki Payı
Büyük	%0,2
Orta	%1,2
Küçük	%7,6
Mikro	%91

AB'deki Çalışanların Şirketlere Göre Dağılımı	
Şirket Türü	Toplam Çalışanlar İçindeki Payı
Büyük	%34,4
Orta	%17
Küçük	%20,9
Mikro	%28

Yukarıdaki tabloya göre, mikro işletmeler Avrupa Birliğindeki işletmelerin %91'ni oluştururken, toplam çalışanlar içindeki payı %28'dir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin toplam içindeki payı ise %7,8 olmasından dolayı, Avrupa Birliği'nde muhasebe standartlarının uyumuna ilişkin girişimler "direktifler" vasıtasıyla yürütülmektedir. Bu amaçla "Dördüncü", "Yedinci" ve "Sekizinci" direktifler yayımlanmıştır(istanbulymmo.org.tr/iymmo/DOSYALAR/MaliPlatform 8.03.2010).

Dördüncü Direktif: 25 Temmuz 1978'de belirli tipteki ortaklıkların finansal tabloları hakkındaki Üye Devlet yönetmeliklerinin uyumlaştırılması için 78/660 EEC sayılı konsey direktifi kabul edilmiştir. Bu direktif, belli tipteki şirketlerin düzenleyecekleri finansal tabloların biçimsel yapısına, kapsamına, değerlendirme ilkelerine ve denetimine ilişkin esasları düzenlemektedir ([ec.europa.eu/ comm/enterprise/ library/enterprise-europe/](http://ec.europa.eu/comm/enterprise/library/enterprise-europe/),01.04.2010).

Birçok ortaklıklar holding topluluklarının bir üyesi olduğundan, topluluğun finansal durumu hakkında topluluğa dâhil ortaklıklara ve üçüncü kişilere bilgiler verilebilmesi için, konsolide finansal tabloların hazırlanması zorunludur. Bu amaçla finansal tablolarda karşılaştırılabilirlik ve eşdeğerlilik sağlamak amacıyla ulusal mevzuata uyumlaştırma yapılmalıdır.

Yedinci Direktif: 13.06.1983 tarihinde kabul edilmiş olup, konsolide finansal tablolara ilgili hükümleri içermektedir.

Konsolide hesaplar, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve hesaplara ait dipnotları kapsmalıdır. Konsolidasyona tabi şirketlerin sermayesindeki payların kayıtlı değeri, söz konusu şirketlerin sermayesi ve birikimleri ile tutarlı olmalıdır. Konsolide hesaplar, ana işletmenin yıllık hesapları ile aynı yöntem ve tarihte tutulmalıdır (istanbulymmo.org.tr/iymmo/DOSYALAR/MaliPlatform 28.0.3.2010).

Sekizinci Direktif: 25.04.2006 tarihinde kabul edilmiştir. Finansal tabloların denetimini yürütecek denetçiler ve nitelikleri ile ilgili hususlar yer almaktadır (Akdoğan, 1991: 15). Şirketler Hukuku 4. ve 7. Direktifleri ile yasal denetimin kapsamını tanımlamakta, ancak bu işi kimin yapmaya yetkili olabileceğini belirtmemektedir. Şirketler Hukuku Sekizinci Direktifinin amacı, AB Üye Devletlerinde yasal denetçilerin ve denetim firmalarının onayını organize etmektir (ec.europa.eu/comm/enterprise/library/enterprise-europe/,01.04.2009).

AB ülkelerinin çoğunda, KOBİ'lere yönelik finansal raporlama standartları geliştirilme aşamasında veya uygulamaya konulmuş olup (siteresources.worldbank.org/EXTECAADVPRO/Resources,01.05.2008), AB'de Mart 2000'de halka açık işletmeler için, UMS'ye geçiş kararı alınmıştır. Bu amaçla Avrupa komisyonu "Finansal Hizmetler İçin Tek Pazar" altında bir hareket planı oluşturmuştur. Bu plana göre hazırlanacak finansal raporlar karşılaştırılabilir, şeffaf ve güvenilir finansal bilgiler etkin ve bütünleşmiş bir sermaye piyasası için en temel gereksinim olduğu ifade edilmiştir (Özkan ve Çelik, 2006: 42)

2002 Haziranında AB komisyonu, AB şirketlerinin hepsisinin UMS'ye geçmesi için hazırlıkların yapılmasını ve 2005 yılında AB'de UMS uygulanmasına geçilmesinin kararını almıştır.

2003 Mayısında "Modernisation Directive" olarak adlandırılan uyum süreçlerinde muhasebe kararnamelerinin düzenlenmesi yapılmıştır. Bu kararname ile

AB üye ülkelerindeki beş milyon işletmenin UMS göre rapor hazırlanmasını içermekte olup, 2004 den sonraki AB'ye katılan yeni ülkelerle birlikte bu sayı yedi milyon şirketi kapsamaktadır.

Avrupa Birliği Komisyonu, 17 Kasım 2009 ve 12 Mart 2010 tarihleri arasında 26 AB üye devlette bulunan kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına yönelik araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçları Mayıs 2010 tarihinde AB komisyonun internet sitesinde yayınlanmıştır.

1.8.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun (UMSK)

KOBİ'ler İçin UFRS Çalışmaları

UMSK tarafından hazırlanan ve halka açık şirketler tarafından uygulanan tam set UFRS'nin, KOBİ'ler için çok kapsamlı olmasından dolayı, KOBİ'leri için muhasebe standartlarının oluşturulması gerekmektedir. Bunun içinde UMSK, 2003 yılında KOBİ muhasebe standartları için bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışmada temel olarak tam set UFRS dikkate alınmıştır (Üstünel, 2008: 18).

UMSK, KOBİ Standartları için ilk kez 2003 yılının ikinci yarısında görüşmelere başlamıştır. Bu tarihten sonra UMSK'nın çalışmaları aşağıda verilmiştir.

1.8.2.1. KOBİ'ler İçin UFRS'nin Ön Hazırlık Çalışmaları

UMSK tarafından KOBİ'ler için UFRS çalışmalarına 2003 yılında başlanmıştır. UMSK'nın KOBİ'ler için Finansal Raporlama standartlarına yapmış olduğu ön hazırlık çalışmaları aşağıda tarih sırasına göre verilmiştir (ectap.ro/articole/360.pdf.01.04.2009).

- 1) UMSK, 2003'ün ikinci yarısında ve 2004'ün başlarında KOBİ Finansal Raporlama Standartlarını görüşmüştür.
- 2) Bu görüşmelerde KOBİ standartları için bazı ön fikirlere ulaşılmıştır.
- 3) Haziran 2004 Tartışma Belgesi hazırlamıştır.
- 4) Bu Tartışma Belgesine 120 cevap verilmiştir.

- 5) Kurul, cevapları 2004 sonunda tartışmış ve Ocak 2005'te geçici kararları almıştır. Kurulun almış olduğu geçici kararlar aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.
 - a) UMSK'nın KOBİ standartları için açık bir talebi mevcuttur.
 - b) Dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablolar hazırlayan halka açık olmayan şirketler üzerinde odaklanmalıdır.
 - c) Her ülke, hangi kuruluşların bu standartları kullanacağı ile ilgili ayrıntılı kılavuz ilkeler geliştirmelidir.
 - d) Kurul kullanıcı ihtiyaçlarına ve fayda/maliyet analizine dayalı olarak kabul ve ölçüm ile ilgili sadeleştirmeler üzerinde düşünecektir.
 - e) KOBİ standardının tam set UFRS den farklı olması durumunda tam UFRS' ye "Tercihli Dönüş" olmayacaktır.
 - f) Tam set UFRS' den ziyade KOBİ standartlarının takip edildiği açıkça belirtilecektir.
 - g) KOBİ standartları konuya göre düzenlenecek ve UFRS standartlarına çapraz referanslar yer alacak.
 - h) Hazırlayıcılar ve kullanıcılar Çalışma Gruplarına dâhil edilecektir.
 - i) Hazırlayıcılarla ve kullanıcılarla yuvarlak masa toplantıları yapılacaktır.
- 6) 1 Nisan 2005 Tarihinde Tartışma Belgesi gönderilen tüm taraflara, Standartlar Danışma Kurulu'na ve Çalışma Grubuna kısa bir anket gönderilmiştir ve kamuoyunun görüşleri için web sitesinde yayınlanmıştır.
- 7) Çalışma grubu tarafından hazırlanan ankete 101 cevap alınmıştır.
- 8) 28 Haziran 2005 tarihinde cevaplar UMSK Danışma Kurulu ile tartışılmıştır ve görüşler alınmıştır.

1.8.2.2. KOBİ'ler İçin UFRS Hazırlama Aşamaları

Çalışma Grubu, KOBİ'lerin finansal raporlama ihtiyaçlarını karşılaması için üç aşamalı bir standart seti önermiştir. Bu aşamalar halka açık KOBİ'ler, halka kapalı büyük KOBİ'ler ve küçük KOBİ'lerden oluşmaktadır (Demir, 2007: 49).

Birinci Aşama Halka Açık KOBİ'ler İçin: Bu işletmeler UMSK'nın yayınlamış oldukları tam set UFRS'yi uygulayacaklardır.

İkinci Aşama Halka Kapalı Büyük İşletmeler İçin: Sermaye piyasasında yer almayan fakat çalışan sayısı ve finansal yapıları bakımından büyük olan işletmeler, KOBİ'ler için UFRS'yi uygulayacaklar.

Üçüncü Aşama Küçük İşletmeler İçin: Bu grupta yer alan KOBİ'ler hem çalışan sayısı hem de finansal yapısı küçük olan mikro olarak adlandırılan işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeler her ülkenin belirlemiş olduğu genel muhasebe kurallarını uygulayacaklardır.

26 Eylül 2005 tarihinde tüm dünyadan 40'ın üzerinde Standart Belirleyiciler ile görüşülerek, 13–14 Ekim 2005 tarihinde 43 grubun katıldığı, muhasebeleştirme ve ölçüm konusunda muhtemel sadeleştirmeler için yuvarlak masa toplantıları yapılmıştır.

KOBİ'ler için UFRS'nin ana prensipleri UMSK tarafından şu şekilde tespit edilmiştir. KOBİ'lerin hazırlamış oldukları finansal tablolar; anlaşılır, ilgili, bilgilerin önem derecesine göre yer alması, güvenilir, ihtiyatlı, eksiksiz tam ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamaya yönelik bir taslak hazırlanmıştır (Adda, 2008: 287).

UMSK'nın genel çerçevede hazırlamış olduğu KOBİ standartlarında; KOBİ'lerin ihtiyaçlarına ve maliyet – fayda analizlerine bağlı olarak bir standart oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede tam set UFRS 'den farklı olarak açıklamalar ve tanımların daha basit tutulması amaçlanmıştır (ectap.ro/articole/360.pdf,01.04.2009)

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu Nisan 2009 tarihinde yayınladığı kararda: Kurul, farklı görüşleri inceledikten sonra, standardın adının Küçük ve Orta Boy İşletmelere Yönelik Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (KOBİ'ler için UFRS) olmasına karar vererek yayınlamıştır (tmsk.org.tr/dosyalar/yoneticiozetleri,02.06.2009).

1.8.3. Türkiye’de KOBİ’ler İçin UFRS Çalışmaları

Türkiye’de, KOBİ’lerin hazırladıkları finansal tablolar genellikle vergi mevzuatına göre düzenlenmektedir. Halka açık olan KOBİ’lerde ise Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) mevzuatının etkisi, özellikle finansal tabloların sunumuyla ilgili görülmektedir (Lazol, 2000: 9). Buna rağmen diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de UFRS çalışmaları uzun süredir devam etmektedir. KOBİ muhasebe standartlarıyla ilgili çalışmaları Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) yapmaktadır (Bekçi, 2007: 30).

2002 yılında kurulan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, UMSK tarafından yayınlanan Uluslararası Muhasebe Standartlarının çevirisini yaparak yayınladı. TMSK bu standartların çevirisini yaparken Türkiye’nin de şartlarını göz önünde bulundurarak finansal raporların güvenilir, açık, şeffaf ve anlaşılabilir olmasına dikkat etmektedir.

Kasım 2005’te meslek örgütü ve meslekle ilgili diğer önemli grup temsilcilerinin katıldığı bir yuvarlak masa toplantısı ile Türkiye’de KOBİ muhasebe standardına olan ihtiyaç ortaya konulmuş ve bu konudaki yetkilinin TMSK olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

TMSK şu anda KOBİ muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik bir komisyon oluşturmuştur. Bu komisyon, UMSK’nın yaptığı çalışmaları yakından takip edildiğini ve KOBİ muhasebe standartlarının en kısa sürede içinde yayınlanacağını belirtmektedir (izmir.abigem.org/TR/Ana/dos30.04.2008).

Türkiye’de KOBİ’lerle ilgili bir düzenlemede Türk Ticaret Kanunda yapılan değişiklikler ve Basel II düzenlemeleri olacaktır. Türk Ticaret Kanunu (TTK) tasarısı genel olarak muhasebe uygulamaları ile ilgili doğrudan hüküm öngörmekle birlikte bu alanda çok önemli uygulama değişikliklerini beraberinde getirmektedir. TTK tasarısı ile ayrıntılı ve teknik nitelikteki muhasebe ilkelerinin belirlenmesi görevi Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’na verilmektedir. TTK tasarısınının 64. maddesinin gerekçesinde açıklandığı üzere, Vergi Usul Kanunu’na ve vergi mevzuatına göre defter tutulmaz; defterlerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını yansıtır şekilde hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına, bu standartlarda hüküm bulunmayan hallerde doğrudan Uluslararası Finansal Raporlama

Standartlarına göre tutulması şarttır. Muhasebe defterlerinin tutulmasında Türkiye Muhasebe Standartları ve bu bağlamda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları emredici niteliktedir; bu sonuç TTK tasarısının 88. maddesinden doğmaktadır (Demir, 2010: 124).

1.9. DİĞER ÜLKELERDE KOBİ FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARIYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

KOBİ standartlarıyla ilgili olarak diğer ülkelerde yapılan çalışmalar (Çek Cumhuriyeti, Güney Afrika, Hırvatistan, Kanada ve Avrupa Birliği Komisyonunda) aşağıda verilmiştir.

1.9.1. Çek Cumhuriyeti’nde KOBİ’ler İçin UFRS’ye Yönelik Çalışma

2008 yılında Çek Cumhuriyetinde Danuse Nerudova ve Hana Bohusova tarafından “Çek Cumhuriyeti’nde KOBİ’ler İçin UFRS’nin Uygulanma Sürecinde KOBİ’lerin Durumunun Tespit Edilmesine Yönelik Ampirik Bir Çalışma” yapılmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ankete katılanların hepsi vergi düzenlemelerinden ve geçerli olan muhasebe sisteminden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

“KOBİ’ler için farklı muhasebe sistemlerinin kullanılması mahzurlu mudur” sorusuna ankete katılanların %49 hayır, %6’sıda evet, %45 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“KOBİ’lerin düzenledikleri finansal tabloların UFRS ile uyumlu olması gerekir mi?” Sorusuna ankete katılanların %75 evet, %20’si hayır ve % 5 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“UFRS ile vergi kanunları bir birinden ayrılmalı mıdır ?” Sorusuna ankete katılanların %15 evet, %80’ni hayır ve %5 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“KOBİ’ler hazırlanan finansal raporlar vergi temelli mi olmalıdır ?” Sorusuna, Ankete katılanların %25 evet, %65’i hayır ve %10 ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“KOBİ’lerde finansal raporların sonuçları üzerinden vergilendirme yapılmalı mıdır?” Sorusuna, ankete katılanların %85 evet, %10 hayır ve %5 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“Finansal raporlama şirketlerin büyüklüklerine göre farklı olmalı mıdır?” Sorusuna, ankete katılanların %55’i evet, %40 hayır ve %5 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“İhracat ve ithalat yapan KOBİ’lerin finansal raporlamaları farklı olmalı mıdır?” Sorusuna, ankete katılanların %25’i evet, %70 hayır ve %5 kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“KOBİ’ler için önerilen finansal raporlama sistemini hiç uyguladınız mı?” Sorusuna, ankete katılanların %100 hayır olarak belirtmişlerdir.

Araştırmanın genel sonuçları aşağıda verilmiştir.

KOBİ’leri sınıflandırmak oldukça zordur. Bu sınıflandırma orta, küçük ve mikro işletmeler şeklinde yapılabilir. KOBİ’lerin sınıflandırılmasında kullanılan çok farklı yöntemler vardır. Örneğin mikro işletmeler birçok ülkede yasal denetimden muaftır ve aynı zamanda finansal tablo hazırlama zorunlulukları bulunmamaktadır. Büyük işletmeler için uygulanan UFRS’nin hazırlamış oldukları raporlar ile KOBİ’lerin hazırlamış oldukları raporların farklı olması gerekmektedir. Bu hem bu rapordan faydalanacak olanlar için önemlidir. Hem de maliyet fayda dengesi gözetilmelidir. Tam UFRS’lerin KOBİ’ler için uygulanması maliyetli olabilmektedir. Bu yüzden raporları farklı olmalıdır.

KOBİ’lerin hazırlayacakları tablolar işletmenin büyüklüklerine, faaliyet alanlarına, uluslararası faaliyette bulunup bulunmasına ve kredi kullanıp kullanmayacağına göre farklı olması gerekir.

Küçük işletmelerin farklı rapor hazırlamaları için ana belirleyici unsur UMSK’nın belirlemiş olduğu standartlar olmalıdır. UMSK bir KOBİ tanımı

belirlemelidir ve bu tanıma göre ülkeler finansal tablolarını hazırlamalıdır. UMSK'nın çok sayıda ülkede belirlemiş olduğu standartları kabul edildiği için, KOBİ tanımı bu bağlamda önemli olacaktır.

Ankete katılanlar KOBİ'lerin düzenledikleri finansal tabloların hem uluslararası standartlara uygun olmasını, hem de vergi kanunları ile paralellik arz etmesini istemektedirler. Ayrıca işletmelerin ithalat ve ihracat yapmalarına bakmaksızın KOBİ muhasebe standartlarını uygulamaları gerektiğini belirtmişlerdir.

1.9.2. Güney Afrika'da KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma

2008 yılında Güney Afrika'da Lesley Stainbank tarafından “Güney Afrika'da KOBİ'ler İçin Finansal Raporlamadaki Gelişmeler” konulu bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

Güney Afrika da işletmelerin KOBİ'ler İçin UFRS'ye geçiş için öncelikli olarak işletme dışı paydaşsal faktörlerin iyileştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bunun içinde devletin bu süreçte işletmelere yardım etmesi gerekmektedir. Uluslararası uyum içerisinde olmayan Güney Afrika'daki şirketlerin yakın bir zamanda zorlanacakları görülecektir. Ortakların verecekleri kararlarda en önemli bilgi doğrudan elde edilen finansal tablolardan olacaktır. Bundan dolayı da finansal tablolarının doğru ve anlamlı bilgiler içerebilir.

Bu çalışma göstermiştir ki finansal tabloların hazırlanmasında birçok otoritenin etkili olduğu görülmüştür. KOBİ muhasebe standartları bunun tek bir elden yürütülmesi için bir başlangıç olabilir.

Güney Afrika da KOBİ standartlarına geçiş sürecinde bir ön uygulama sahası oluşturulabilir. Bu sahadan elde edilen sonuçlara göre de ülke genelinde uygulamaya geçilebilir.

1.9.3. Hırvatistan'da KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Çalışma

2005 yılında Hırvatistan'da M.G. Baldarelli, P. Demartini, L.Mošnja Škare tarafından “ KOBİ'ler İçin Uluslararası Muhasebe Standartları ve Hırvatistan'da

Ampirik Bir Uygulama” isimli bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

2004-2005 yılları arasında Hırvatistan da faaliyet gösteren 450 KOBİ’ye anket gönderilmiş ve gönderilen anketlerden %12’si işletmeler tarafından cevaplandırılmıştır. İşletmede çalışan sayılarına göre ankete katılanların %54’ü küçük işletme, %46 orta boy işletmelerden oluşmaktadır.

İşletmelerin hazırladıkları finansal tabloların en önemli kullanıcıları sırasıyla: işletme yönetimi ve işletme sahipleri, devlet, kredi kuruluşları, yatırımcılar, tedarikçiler, müşteriler ve çalışanlar şeklinde sıralanmıştır.

UMSK tarafından önerilen KOBİ standartlarının benimsenmesindeki fırsatlara ilişkin sorulara verilen cevaplar aşağıda verilmiştir.

KOBİ’ler için UFRS’nin, tam set UFRS’den daha basit olması ve farklı bir düzenleme yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Yani Avrupa birliğinde UMSK önerdiği KOBİ standartlarının uygulanmasında ziyade her ülkenin kendi KOBİ standartlarını oluşturması gerekir çünkü her ülkenin kültür ve muhasebe sistemleri farklılık arz etmektedir.

KOBİ’ler için düzenlenecek Standartların “*Hesap Planına Göre*”, “*Geçerli Olan Muhasebe İlkelerine Göre*” ve “*UFRS Yapısı İçinde Özel Durumlara Göre (leasing, şirket birleşmeleri gibi)*” hangisinin olması gerektiğine yönelik sorular sorulmaktadır. Şirketlerin faaliyet süreleri ile bu soruların karşılaştırıldığında 1992’den önce kurulmuş olanlar işletmeler geçerli olan muhasebe ilkelerine göre, 1993 -2000 arasında kurulan işletmeler hesap planına göre, 2001 den sonra kurulan işletmeler ise hem hesap planına göre hem de geçerli olan muhasebe ilkelerine göre finansal tabloların düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

1.9.4.Kanada’da KOBİ’ler İçin UFRS’ye Yönelik Çalışma

Kanada’da 2006 yılında Michael Maingot ve Daniel Zeghal tarafından “Kanada’da Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Finansal Raporlaması” konulu bir

çalıma yapılmış ve çalışmada üç sonuç ortaya konmuştur. Bu sonuçlar aşağıdaki gibidir.

- 1) KOBİ'ler için ülkenin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri uygulanmalıdır.
- 2) KOBİ'leri için basitleştirilmiş tam set UFRS kullanılmalıdır.
- 3) Büyük işletmeler için uygulanan tam set UFRS kullanılmalıdır.

1.9.5. Avrupa Komisyon'unda KOBİ'ler İçin UFRS'ye Yönelik Yönelik alışma

Avrupa Birliği Komisyonu, 17 Kasım 2009 ve 12 Mart 2010 tarihleri arasında AB ye 26 devlette bulunan kamu, özel kurum ve kuruluşlarda KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına yönelik araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçları Mayıs 2010 tarihinde AB komisyonun internet sitesinde yayınlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları aşağıda verilmiştir ([http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs.06.06.2010](http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/06.06.2010)).

Bu çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

“KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasında maliyet veya faydanın ne olacağını düşünüyorsunuz?” Sorusuna, KOBİ'ler için UFRS'ye geçilmesinde beklenen maliyetler olarak;

KOBİ'lerde UFRS'nin uygulanmaya geçilmesiyle birlikte eğitimi personel olmaması bir maliyet getireceği, vergi amaçlı muhasebe için ikinci bir kayıt yapılacağı için daha fazla personel ihtiyaç olacağı belirtilmiştir. Ayrıca KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasıyla birlikte denetim maliyetlerininse artacağı belirtilmiştir.

KOBİ'lerin için UFRS'nin uygulanmaya geçilmesiyle birlikte beklenen faydalar olarak; KOBİ'ler için UFRS'ye göre finansal tablo hazırlayan işletmeler uluslararası yatırımcı ve kredi verenlerden fon sağlayacakları için sermaye maliyetlerinin düşeceği, çok uluslu işletmelerin konsolide tablolarının hazırlama ve denetim maliyetlerinin azalacağı, ortak bir muhasebe dilinin olması uluslararası şirket birleşmelerini de artacağı belirtilmiştir.

“KOBİ’ler için UFRS’ye göre düzenlenmiş finansal tabloların uluslararası karşılaştırılabilirliğini artıracığını düşünüyor musunuz?” Sorusuna, 18 devletteki kuruluşlar evet, 8 devletteki kuruluşlar hayır cevabı vermiştir.

“KOBİ’ler için UFRS’nin ulusal muhasebe sisteminden daha fazla bilgi sağladığını düşünüyor musunuz?” Sorusuna, 12 devletteki kuruluşlar evet, 14 devletteki kuruluşlar hayır cevabı vermiştir.

“AB’nin muhasebe sistemini düzenleyen “direktifler” içinde KOBİ’ler için UFRS’nin uyum sağlayabileceğini düşünüyor musunuz?” Sorusuna, 18 devletteki kuruluşlar evet, 8 devletteki kuruluşlar hayır cevabı vermiştir.

“AB’ye üye devletlerin KOBİ’ler için UFRS’yi seçmeleri zorunlu olmalı mıdır?” Sorusuna, 16 devletteki kuruluşlar evet, 10 devletteki kuruluşlar hayır cevabı vermiştir.

“AB’nin muhasebe yapısında KOBİ’ler için UFRS’nin uyumundaki görüşünüz nedir?” sorusuna cevap verenler temel olarak iki görüşte toplanmıştır. Birinci görüşe göre; AB direktiflerinin, KOBİ’ler için UFRS’ye uygun olarak yeniden uyarlanması gerektiğini belirtmişlerken, ikinci görüşe göre ise, AB direktifleri yerine KOBİ’ler için UFRS aynen uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

“Değiştirilmiş AB direktiflerinin içinde KOBİ’ler için UFRS’nin herhangi bir bölümü yer almalı mıdır?” sorusuna, AB direktifleri içinde KOBİ’ler için UFRS’nin bölümlerinden; temel prensipler ve kurallar, nakit akış tabloları, kiralama işlemleri ve bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan olayların yer alması gerektiği belirtilmiştir.

Diğer bir görüşü göre ise, AB direktifleri içinde KOBİ’ler için UFRS setinden herhangi bir bölümün yer almamasıdır.

“AB direktiflerinin değiştirilmesi ve KOBİ’ler için UFRS seti hakkında diğer görüş ve yorumlarınız nedir?” sorusuna cevap verenler, küçük işletmelerin KOBİ’ler için UFRS seti yerine, ulusal kabul görmüş muhasebe ilkeleri veya daha basitleştirilmiş bir standart setinin uygulanmasını belirtmişlerdir.

Ayrıca AB’nin uluslararası muhasebe standartları hazırlama sürecinde daha fazla aktif olması gerektiği belirtilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

KOBİ'ler için hazırlanan UFRS seti incelendiğinde temelde üç kısımdan oluştuğu görülmektedir. Bunlar;

Birinci kısım, 35 bölüm (standart) ve bir sözlükten oluşmaktadır.

İkinci kısım, uygulama kılavuzu olup, bu kısımda finansal tablo örnekleri ve açıklanacak dipnot bilgileri yer almaktadır.

Üçüncü kısım, standartların açıklamalarına ilişkin kontrol listeleri yer almaktadır.

KOBİ'ler için UFRS setinde, her bir standart "bölüm" olarak tanımlanmıştır. Bu standart set, belirli bir işletmeyle ilgili tüm konuları kapsamak amacıyla çeşitli bölümlere ayrılmıştır. Standart setinin genel amacı, KOBİ'ler için kaliteli, anlaşılabilir ve uygulanabilir bir küresel standart seti oluşturmaktır.

KOBİ'ler için UFRS setinde, muhasebe bilgi sisteminden yararlanacak ilgili grupların gereksinimleri ve standartların fonksiyonları dikkate alınmak suretiyle, tam set UFRS setini içeren standartların gruplandırılmasına benzer bir şekilde bölümlerin sunum sırası ve numarası değiştirilmeden aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir:

- 1) Sunum Standartlarına İlişkin Bölümler,
- 2) Bilanço ve Gelir Tablosu Standartlarına İlişkin Bölümler,
- 3) Özellikli Durumlarda Finansal Raporlama Standartlarına İlişkin Bölümler.

Bu bölümde KOBİ'ler için UFRS setinde yer alan standartlara (bölümlere) ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. SUNUM STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER

KOBİ'ler için UFRS'lerin sunum standartlarına ilişkin bu bölümde, tam set UFRS'de yer alan "Kavramsal Çerçeve"ye benzer şekilde kapsam, kavramlar ve genel ilkelerle ilgili ve finansal tablolara ilişkin bilgilerinin verildiği standartlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda KOBİ'ler için UFRS'nin bu bölümünde aşağıdaki standartlar (bölümler) sıralanabilir:

1. Bölüm: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
2. Bölüm: Kavramlar ve Genel İlkeler
3. Bölüm: Finansal Tabloların Sunuluşu
4. Bölüm: Finansal Durum Tablosu
5. Bölüm: Kapsamalı Gelir Tablosu ve Gelir Tablosu
6. Bölüm: Özkaynak Değişim Tablosu ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu
7. Bölüm: Nakit Akış Tablosu
8. Bölüm: Finansal Tablo Dipnotları
9. Bölüm: Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
10. Bölüm: Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar

2.1.1. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

Standardın bu bölümünde, küçük ve orta boy işletmelerin tanımı yapılmıştır. Buna göre bir KOBİ; kamuya karşı sorumluluğu olmayan veya başka bir ifadeyle halka kapalı olan ve işletme dışı kullanıcılarına yönelik genel amaçlı finansal raporlama yapan işletmedir (Sayar ve Okur, 2009: 8).

Kamuya karşı sorumluluk kavramı, herhangi bir sınıftan finansal aracın halka arzını yapmak üzere bir sermaye piyasası otoritesi tarafından kayda alınan işletmedir. Bunun yanında bankalar, sigorta şirketleri ve aracı kurumlarda kamusal sorumluluğu olan işletmelerde kamuya karşı sorumluluğu olan işletmeler arasında sayılmıştır (accaglobal.com/pdfs/international/ 15.04.2009).

KOBİ muhasebe standartlarında küçük ve orta boy işletmelerin tanımlanmasında aşağıdaki özellikler aranmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 10):

- 1) Kamuya hesap verme yükümlüğü bulunmayan,
- 2) Dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablolar yayınlayan işletmelerdir.
Aşağıda belirtilen işletmelerin, finansal tablolarını halka açıklama zorunluluğu olduğu kabul edilmekte ve tam set UFRS'yi kullanmaları gerekmektedir (IFRS for SME's, 2009: 10).
- 1) Sermaye piyasalarında hisse senetleri veya borçlanma senetleri alınıp satılan veya bu işlemleri gerçekleştirmek için resmi işlemleri başlatmış olan işletmeler,
- 2) Banka ve finans kurumları, aracılık ve sigortacılık faaliyetleriyle uğraşan işletmeler, bireysel emeklilik veya yatırım fonları ya da yatırım bankacılığı gibi geniş kitlelerin tasarruflarını varlıklarına dâhil eden ve yöneten işletmeler.

KOBİ'ler için UFRS setinde KOBİ'leri tanımlamak amacıyla nicel bir ölçüt belirtilmemiştir. Her ülke, yukarıda açıklanan ölçütleri göz önünde bulundurarak KOBİ kriterlerini belirleyebilecektir. Ayrıca ülke ekonomisi için büyük önem taşıyan KOBİ'lerin, KOBİ'ler için UFRS seti yerine tam set UFRS'lerin uygulanması ülke otoriteleri tarafından istenebilir (Karacan, 2009: 64).

Tam set UFRS genel olarak kamu sorumluluğu olan ve halka açık işletmeler için tasarlanmış iken, KOBİ'ler için UFRS seti ise kamu sorumluluğu olmayan işletmeler için tasarlanmıştır (IASC Foundation, 2010).

2.1.2. Kavramlar ve Genel İlkeler

Standardın bu bölümünde KOBİ'lerin hazırlayarak sunacakları finansal tabloların içerikleri ile muhasebeleştirmede esas alınacak en genel kavramların tanımları yapılmaktadır.

KOBİ'lerin finansal tablo hazırlamalarındaki amaç; işletmenin finansal durumunu, faaliyet sonucu ve nakit akımlarını hakkında bilgi sunmak ve finansal tabloların temel prensiplerini ve kavramlarını açıklamaktır (IFRS for SME's, 2009: 12).

KOBİ'ler için UFRS setinde varlık, borç, gelir ve gider kavramalarının da tam set UFRS ile aynı çerçevede ele alındığı anlaşılmaktadır. Nitekim KOBİ standartlarına göre bir varlık veya borcun muhasebeleştirilmesi için (IFRS for SME's, 2009: 17).

- 1) Varlık kaleminin gelecekte işletmeye ekonomik bir yarar sağlaması ya da borcun ödenmesi için ekonomik fayda sağlayacak bir varlığın işletmeden çekilme beklentisinin olasılık dâhilinde olması,
- 2) Varlık veya borç kalemin güvenilir şekilde ölçülebilen bir maliyetinin ya da değerinin olması gerekir.

Bu standarda göre bir varlık veya kaynak hesabının ilk muhasebeleştirilmesinde, başka bir ölçüt belirtilmediği sürece, tarihi maliyet esası ölçüsü kullanılacaktır. İzleyen dönem muhasebeleştirilmesinde ise işletme, finansal olmayan varlık ve borçlarını maliyet veya itfa edilmiş maliyet ölçüsüyle; finansal varlıklar veya finansal borçlar ise genellikle gerçeğe uygun değer ile ölçülecektir. Ancak bazı durumlarda finansal olmayan varlıkların da gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunlar (Karacan, 2009: 65):

- 1) İştiraklerdeki ve iş ortaklıklarındaki yatırımlar,
- 2) Yatırım amaçlı gayrimenkullerde,
- 3) Bazı tarımsal varlıklar.

2.1.3. Finansal Tabloların Sunumu

Standardın bu bölümünde, finansal tabloların gerçeğe uygun sunumu, KOBİ'ler için UFRS'nin gereği ve tam bir finansal tablolar setinin kapsamı açıklanmaktadır.

Gerçeğe uygun sunum; işlemlerin, diğer olayların ve koşulların etkilerinin, varlık, borç, gelir ve gider tanımlarına ve muhasebeleştirme ölçütlerine uygun olarak sunumunu ifade eder (Özkan, 2009: 7).

KOBİ tarafından standarda uygun raporlama yapıldığında işletmenin finansal durumunun, faaliyet sonuçlarının ve nakit akışlarının gerçeğe uygun şekilde sunulmuş olduğu varsayılır.

Bir finansal tablonun, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için hazırlanan UFRS'ye uygun olduğunun söylenebilmesi için standardın tüm gerekliliklerine uyulması şarttır (Daske and Gebhardt, 2006: 465).

Finansal tablolar en az yılda bir kez sunulmalı, önceki dönemlerle tutarlı olmalı, bir önceki yıla ait karşılaştırmalı bilgileri ve tüm önemli kalemleri içermelidir.

Tam bir finansal tablo seti aşağıda verilen finansal tabloları içerir (IFRS for SME's, 2009: 23):

- Bilanço,
- Gelir tablosu,
- Özkaynak değişim tablosu,
- Nakit akış tablosu ve
- Finansal tablo dip notlar ve açıklamalar.

Finansal tabloların kapsadığı dönem içerisinde öz kaynaklardaki değişiklikler sadece kâr veya zarar, temettü ödemeleri, geçmiş dönem hatalarının düzeltilmesi ve muhasebe politikasındaki değişikliklerden kaynaklanıyorsa işletme, kapsamlı gelir tablosu ve öz kaynaklar değişim tablosu yerine, tek bir gelir ve dağıtılmamış kârlar tablosunu hazırlayabilir. Bu düzenleme tam setten farklılık göstermektedir. Tam sette öz kaynaklar değişim tablosu düzenlemesi zorunludur (Akdoğan, 2010: 11).

KOBİ'ler için Finansal Raporlama Standartlarına göre finansal tablolarda bulunması gereken bilgiler ise (IFRS for SME's, 2009: 24);

- 1) Raporlama yapan işletmenin ismi,
- 2) Tek işletme veya grup işletmesi olup olmadığı,
- 3) Raporlama zamanının sonundaki tarih ve raporların kapsadığı tarih,
- 4) Geçerli olan para birimi,
- 5) Finansal tabloların içerisinde miktar kullanılmış ise yuvarlama seviyesi yer almalıdır.
- 6) Önemli muhasebe politikalarını özetleyen ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotların yer alması gerekmektedir.

2.1.4. Finansal Durum Tablosu

Standardın bu bölümünde, finansal durum tablosunda sunulacak bilgiler ve bunun nasıl sunulacağına ilişkin esaslar belirtilmektedir. Finansal durum tablosu (bilanço) bir işletmenin belli bir tarih itibariyle, varlık, borç ve özkaynaklarını açıklar.

Finansal tabloların amacı, finansal tablo kullanıcılarına ekonomik kararlar için bilgi sağlamaktır. Finansal tablolarla ilgili öngörölmüş tek tip bir format yoktur. Buna rağmen, KOBİ'ler için UFRS, "Uygulama Kılavuzu" bölümünde örnek finansal tablolar seti ve dipnot kılavuzu verilmiştir. Finansal tablolarda ve dipnotlarda yer alması gereken asgari açıklamalar burada belirtilmiştir. Finansal tablolar aksi gerekmedikçe önceki dönem ile karşılaştırmalı olarak verilmelidir (IFRS for SME's, 2009: 28).

Finansal durum tablosunda asgari olması gereken bilgiler ise (IFRS for SME's, 2009: 27);

- 1) Nakitler ve hazır değerler,
- 2) Ticari ve diğer alacaklar,
- 3) Finansal varlıklar,
- 4) Stoklar,
- 5) Maddi duran varlıklar,
- 6) Yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- 7) Maddi olmayan duran varlıklar,
- 8) Amortismanlar ve yıpranma payları,
- 9) Karlı ve karsız işletmede bulundurulmuş finansal varlıklar,
- 10) İştiraklerdeki yatırımlar,
- 11) Bağlı ortaklıklardaki yatırımlar,
- 12) Ticari ve diğer ödemeler,
- 13) Finansal borçlar,
- 14) Ödenecek vergi ve fonlar,
- 15) Ertelenmiş vergi borçları,
- 16) Yedek akçeler,

17) Özkaynaklardan oluşmaktadır.

Ayrıca standartta varlıkların “Dönen” varlık ve borçların “Kısa Vadeli” yabancı kaynak olarak sınıflandırılmasına ilişkin olarak aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır (IFRS for SME’s, 2009: 29).

- 1) İşletmenin olağan faaliyet dönemi içerisinde varlığın satılması, tükenmesi veya işletme tasarrufuna girmesi, borcun ise bir yıl içinde ödenmesi bekleniyorsa (planlanıyorsa),
- 2) Varlık veya borç alım – satım amaçlı olarak elde bulunduruluyorsa,
- 3) Varlığın raporlama döneminden sonraki oniki ay içerisinde işletmenin tasarrufuna girmesi, borcun ise aynı süre içerisinde ödenmesi bekleniyorsa,
- 4) İşletmenin raporlama döneminden sonraki en az oniki ay boyunca borcun ödemedeki erteleme konusunda koşulsuz bir hakkı bulunuyorsa,
- 5) Nakit ve nakit benzeri varlıklar (eğer raporlama döneminden sonra oniki ay içerisinde varlığın takas veya bir borcun yerine getirilmesi için kullanılması konusunda bir kısıtlama yoksa),

Yukarıda sayılanlar dışındaki tüm varlıklar “Duran” varlık olarak, tüm borçlar ise “Uzun vadeli” yabancı kaynak olarak sınıflandırılır.

2.1.5. Kapsamlı Gelir Tablosu ve Gelir Tablosu

Standartın bu bölümünde, gelir tablosunun asgari kalemleri ile dipnotlarda açıklanacak konular, giderlerin niteliklerine ve fonksiyonlarına göre sınıflandırılmasına ilişkin ilke ve esaslar belirlenerek konuya ilişkin örnekli açıklamalara yer verilmektedir.

KOBİ’ler için UFRS setine göre işletmeler Kapsamlı Gelir Tablosu ile Gelir Tablosunu ayrı ayrı düzenleyebilecekleri gibi iki tabloyu birlikte düzenleme olanağına sahiptir.

Tek bir tablo düzenlemeyi seçen işletmeler, (UFRS aksini belirtmedikçe) dönemde katılan gelir ve giderlerin hepsini Kapsamlı Gelir Tablosunda gösterilir.

Kapsamlı gelir tablosunda, aşağıda belirtilen ve bir dönemde ortaya çıkan gelir ve giderler yer almalıdır (IFRS for SME's, 2009: 32):

- 1) Gelirler,
- 2) Finansal maliyetler,
- 3) Bağlı ortaklıklarda ve iştiraklerde paylaşılan kar /zararlar,
- 4) Vergi giderleri,
- 5) Diğer faaliyetlerden elde edilen kar veya zararlar;

Gelir tablosunun dipnotlarında sunulacak bilgiler ise şöyledir (IFRS for SME's, 2009: 34);

- 1) Stokların satış fiyatından, tamamlanma ve satış maliyetleri düşüldükten sonraki tutarlara indirgenmesi için ayrılan karşılıklar ve bunların iptalleri,
- 2) Maddi duran varlıkların gerçeğe uygun değerinden satış maliyetleri düşüldükten sonraki değerlere indirgenmesi için ayrılan karşılıklar ve bunların iptalleri,
- 3) İşletme faaliyetlerinin yeniden yapılandırılması maliyetleriyle ilgili karşılıklar ve iptaller,
- 4) Maddi duran varlıkların elde çıkartma kar/zararları,
- 5) Durdurulan faaliyetlere ilişkin gelir- giderler,
- 6) Yasal uzlaşmalardan kaynaklanan gelir- giderler,
- 7) Diğer karşılıklar ve iptallerinden oluşur.

İşletme, hiçbir gelir veya gider kalemini kapsamlı gelir tablosunda (ve eğer sunulduysa gelir tablosunda) ya da dipnotlarda olağandışı kalemler olarak gösteremez.

Giderler, niteliklerine göre (örneğin; amortisman, malzeme alımları, ulaşım maliyetleri, çalışanlara sağlanan faydalar ve reklam maliyetleri vb.) veya fonksiyonlarına göre (satış maliyetleri, pazarlama, yönetim ve araştırma geliştirme maliyetleri vb.) kapsamlı gelir tablosunda veya notlarda sunulur.

Standartlar dikkate alınarak Türkiye'deki işletmeler için aşağıdaki Gelir Tablosu ve Kapsamlı Gelir Tablosu önerilebilir (Akdoğan, 2010: 12).

GELİR TABLOSU
A. BRÜT ESAS FAALİYET GELİRLERİ
1. Brüt Satışlar
2. Diğer Esas Faaliyet Gelirleri
B. İNDİRİMLER (-)
C. NET ESAS FAALİYET GELİRLERİ
1. Net Satışlar
2. Diğer Net Esas Faaliyet Gelirleri
D. ESAS FAALİYET MALİYETLERİ(-)
1. Satışların Maliyeti
2. Diğer Esas Faaliyet Maliyetleri
BRÜT KÂR VEYA ZARAR
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI
F. DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR VE KÂRLAR (+)
G. DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR (-)
H. FİNANSMAN GELİRLERİ(+)
I. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)
I. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
-Yasal Vergi Karşılığı (+)
-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
I. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
J. DURDURULAN FAALİYETLER GELİR VE KÂRLARI (+)
K. DURDURULAN FAALİYETLER GİDER VE ZARARLARI (-)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)
L. DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
-Yasal Vergi Karşılığı (+)
-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
(II) DURDURULAN FAALİYET DÖNEM NET KÂRI(ZARARI)
TOPLAM DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
a) Kontrol Gücü Olmayan Payların(Azınlık Paylarının) Kar Zarar Payları
b) Ana Ortaklığın Kar Zarar Payları

KAPSAMLI GELİR TABLOSU
A. Cari Dönem Net Kar (Zararı)
B. Cari Dönemde Özkaynaklara Kaydedilen Karlar(Zararlar)
1. Yeniden Değerleme Artışları
2. Finansal Duran Varlıklardan Alınan Bedelsiz Paylar
3. Özkaynak Yöntemine Göre Değerlenen Yatırımların Kapsamlı Kar(Zarar)Payları
4. Yabancı Para Çevirim Farkları(±)
5. Finansal Varlıklar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (±)
6. Türev Finansal Araçlar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (+(-)
7. Fayda Planlarındaki Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar (±)
8. Muhasebe Hata Ve Politikalarındaki Değişikliklerin Düzeltme Etkileri(±)
9. Yeniden Değerleme, Sınıflama, Düzeltme Farkları (±)
10. Diğer Kapsamlı Kar (zarar) Unsurları (±)
11. Ertelenmiş Vergi Gelir(Gider) Etkisi(±)
Toplam Karlar(Zararlar)(A+B)
Kontrol Gücü Olmayan Paylar
Ana Ortaklık Payları

2.1.6. Özkaynak Değişim Tablosu ile Gelir ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu

Standardın bu bölümünde, Özkaynak Değişim Tablosunda asgari bulunması gerek bilgiler ile dipnotlarında açıklanacak konulara yer verilmektedir.

Özkaynak Değişim Tablosu

Finansal tabloların kapsadığı dönem içerisinde öz kaynaklardaki değişiklikler sadece kâr veya zarar, temettü ödemeleri, geçmiş dönem hatalarının düzeltilmesi ve muhasebe politikasındaki değişikliklerden kaynaklanıyorsa işletme, kapsamlı gelir tablosu ve öz kaynaklar değişim tablosu yerine, tek bir gelir ve dağıtılmamış kârlar tablosunu hazırlayabilir. Bu düzenleme tam setten farklılık göstermektedir. Tam sette öz kaynaklar değişim tablosu düzenlemesi zorunludur (Akdoğan, 2010: 11).

Özkaynak Değişim Tablosunda sunulacak bilgiler şöyledir (IFRS for SME's, 2009: 32).

- 1) Dönem kar veya zararı,
- 2) Doğrudan özkaynaklarda muhasebeleştirilen her türlü gelir ve gider kalemleri ve bunların tutarları,
- 3) Ana ortaklık pay sahiplerine ve azınlık paylarına isabet eden toplam kar/zarar tutarları, (ayrı ayrı olmak üzere)
- 4) Özkaynakların her bölümünde muhasebeleştirilen muhasebe politikalarındaki değişikliklerin ve düzeltilen hataların etkilere yer verilmektedir.

Dağıtılmamış Karlar Tablosu

Dağıtılmamış Karlar Tablosu, işletmenin dönem içindeki kar ve zararı ile geçmiş yıllar karının mutabakatını gösterir. İşletmede bırakılan karlar ve zararlarda bir değişme olursa Özkaynak Değişim Tablosu yerine Dağıtılmamış Karlar Tablosu düzenlenir. Bu tablonun içeriği dört başlıkta toplanmaktadır. Bunlar (IFRS for SME's,2009: 33);

- 1) Ödenen ya da ödenecek olan tüm temettüler,
- 2) Yapılan hataların düzeltilmesi,
- 3) Muhasebe politikası değişiklikleri,
- 4) Dönem başı ve sonundaki geçmiş yıllar karı açıklanmaları yer alır.

2.1.7. Nakit Akış Tablosu

Standardın bu bölümünde, Nakit Akış Tablosunda gösterilmesi gereken asgari bilgiler ve bu bilgilerin nasıl sunulacağına ilişkin konulara yer verilmiştir.

Standartta göre, Nakit Akış Tablosu, bir işletmenin nakit ve nakde eşdeğer varlıkların tarihsel değişimi hakkında bilgi veren tablo olarak tanımlanmıştır.

Standartta, bir varlığın nakit ve benzeri olabilmesi için değerinin ölçülmesi ve paraya çevrilebilir olması gerekir. Buna göre bir varlık üç ay veya daha kısa bir zamanda nakde çevriliyorsa nakit ve benzerleri olarak kabul edilir (IFRS for SME's, 2009: 35).

Nakit akış tablosunda, döneme ilişkin nakit akışları işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri biçimde sınıflandırılarak raporlanacaktır.

İşletme Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akışları: İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları başlıca gelir getiren faaliyetlerden elde edilir. Bunlar genellikle kar/zararın tespitinde göz önünde bulundurulan işlem ve olaylardan kaynaklanırlar (IFRS for SME's, 2009: 36) bunlar:

- 1) Mal ve hizmet satışından elde edilen kazançların nakit girişi,
- 2) İsim hakkı, ücret, komisyon ve diğer hâsılatla ilgili nakit girişleri,
- 3) Mal ve hizmet tedarikçilerine yapılan ödemelerden kaynaklanan nakit çıkışları,
- 4) Çalışanlara ve çalışanlar adına yapılan nakit ödemelerle ilgili nakit çıkışları,
- 5) Finansman ve yatırım faaliyetleriyle ilgili olmayan vergi iade ve ödemeleriyle ilgili nakit akışları,
- 6) Alım satım ve ticaret amaçlı elde bulundurulan sözleşmelerle ilgili nakit akışları.

Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları: Bu faaliyetler uzun dönemli varlıkların elden çıkarılmasında veya satın alınmasında ortaya çıkan nakit akışları olup, bu faaliyetler;

- 1) Maddi duran varlık satışından veya alışından kaynaklanan nakit akışları,
- 2) Maddi olmayan duran varlıkların alış ve satışından kaynaklanan nakit akışları,
- 3) Diğer duran varlıkların satış ve alışından kaynaklanan nakit akışları,
- 4) Finansal faaliyetlerin içerisinde yer almayan gelecek dönemlerde ortaya çıkacak sözleşmeler için nakit giriş ve çıkışlarından oluşmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 37).

Finansal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları: Finansal faaliyetlerden kaynaklanan nakit akışları, özkaynaklar ve yabancı kaynakların yapısında ve tutarında değişiklik oluşturan faaliyetler olup bu faaliyetler (IFRS for SME's, 2009: 38);

- 1) Hisse senedi veya diğer sermaye araçlarından elde edilen nakit girişleri,
- 2) İşletme sahiplerinin sermaye artışından dolayı nakit ödemeleri,

- 3) Finansman yetersizliğinden dolayı borç alma ve ödemelerden kaynaklanan nakit giriş ve çıkışları,
- 4) Finansal kiralamalardan kaynaklanan nakit çıkışlarından oluşmaktadır.

Nakit Akışlarının Raporlanması: İşletmeler Nakit Akış Tablolarını Brüt (Direkt) veya Endirekt Yönteme göre raporlayabilmektedirler (IFRS for SME's, 2009: 38):

Brüt Yöntem: Direkt yöntem olarak da adlandırılan brüt yöntemde, faaliyetlerden sağlanan nakit girişleri kaynaklar arasında, faaliyetlerin sebep olduğu nakit çıkışları ise kullanımlar arasında olmak üzere ayrı olarak yer almaktadır. Başka bir ifadeyle, gelir tablosunda yer alan kalemler nakit girişi sağlamışlarsa kaynaklar arasında, nakit çıkışına neden olmuşlarsa kullanımlar arasında yer almaktadır.

Bu yöntemde, nakit akış tablosunun düzenlenmesinde bilanço ile gelir tablosundan yararlanılmakta ve gelir tablosu nakit akış tablosunun düzenleme çalışmalarının başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Brüt yöntemle hazırlanmış nakit akış tablosunun özelliği, nakit hesabının gelir tablosunun üst kalemi olan gelirle başlamasından kaynaklanmaktadır.

Brüt yöntem belirli bir dönemdeki brüt nakit girişlerini, brüt nakit çıkışlarını, faiz tahsilât ve ödemeleri ile vergi ödemelerini göstermektedir. Endirekt yöntem ise, net kâr ile faaliyet nakit akışı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır. Direkt yöntemi tercih eden firmalar bu ilişkiyi tablolarında göstermek istediklerinden aslında endirekt yöntemin bilgilerini de sunarlar. Çünkü her iki yöntemde de faaliyetlerden elde edilen net nakit giriş-çıkışları arasında bir fark yoktur (Çiftçi ve Sarıoğlu, 2010).

Brüt (direkt) yöntemde önemli nakit giriş ve çıkışları işletmenin muhasebe kayıtlarından veya satışlar, satışların maliyeti ve kapsamlı gelir tablosundaki diğer kalemlerden tespit edilebilir (IFRS for SME's, 2009: 39).

Endirekt Yöntem: Endirekt yöntem, faaliyetlerden sağlanan nakit girişleri ile yapılan ödemeleri ayrı ayrı göstermemekte, dönem sonucundan (dönem kârı veya zararı) başlanmaktadır. Burada dönem kârı (zararı) temel alınmakta ve bu tutara, nakit akışına neden olmayan amortisman giderleri, karşılık giderleri, duran varlık satış kârları veya zararları, itfa payları, döneme ilişkin peşin ödenmiş giderler tutarı

ile peşin tahsil edilmiş gelirlerin döneme ilişkin payı eklenip veya çıkarılmakta; ayrıca gelir tablosunda yer alan gelir unsurlarından tahakkuk esasına göre kaydedilenler, yani henüz nakden tahsil edilmeyen tutarlar toplamdan çıkarılmakta, gider unsurlarından henüz ödenmeyenler toplama geri eklenmektedir. Böylece faaliyetlerden sağlanan net nakit girişi veya faaliyetlerin neden olduğu net nakit kullanımı bulunmuş olmaktadır (mu.edu.tr/private/yciftci/calismalar 06.07.2010).

Net yöntem kapsamında, işletme faaliyetlerinden sağlanan net nakit akımları aşağıda belirtilen kar/zararın etkilerine göre düzeltilerek tespit edilir (IFRS for SME's, 2009: 40).

- 1) Stoklar, faaliyetlerle ilgili alacak ve borçlardaki değişimler,
- 2) Amortisman, karşılıklar, ertelenmiş vergiler, gerçekleşmemiş kambiyo kar/zararları, iştiraklerin dağıtılmamış karları ve azınlık payları gibi gayri nakdi kalemler,
- 3) Nakit etkisinin yatırım veya finansman faaliyetleriyle ilgili diğer değişimleri.

Standartta, Nakit Akış Tablosunda, yabancı paraya dayalı işlemlerden, faizlerden, temettülerden ve vergilerden kaynaklanan nakit akışlarının gösterilmesine ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları: Yabancı paraya dayalı işlemlerle ilgili nakit akışları nakit akışının gerçekleşme tarihindeki kurlar üzerinden ilgili işletmenin geçerli para birimine çevrilerek belirlenir. Yabancı ülkelerdeki bağlı şirketlerin nakit akışları da gerçekleştikleri tarihteki kura göre çevrilir.

Faiz ve Temettüleri: Nakit akış tablosunda, faiz ve temettüleri ilişkin nakit giriş ve çıkışları ayrı ayrı açıklanır. Bu kalemlerin her biri dönemler arasında tutarlı bir şekilde işletme, yatırım veya finansman faaliyetleriyle ilgili oluşlarına göre sınıflandırılır.

Vergiler: Vergilerle ilgili nakit akışları ayrıca açıklanır ve bu nakit akışları, açık olarak finansman ve yatırım faaliyetleriyle ilişkili olmadıkları takdirde işletme faaliyetlerinden nakit akışları olarak sınıflandırılır.

2.1.8. Finansal Tablo Dipnotları

Standardın bu bölümünde, finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ve nakit akış tablosunda sunulan bilgilere ilişkin açıklamaların dipnotlarda verilmesine yönelik ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 41).

Finansal tablo dipnotları muhasebe politikalarının özetini kapsar (Jermakowicz and Diğ, 2007: 160). Finansal tablo dipnotları tutarlı olarak sunulmalı ve özellikle koşullu yükümlülükler ve varlıklar, teklif edilen temettüler ve mali olmayan açıklamalar gibi açıklanması gereken kalemleri içermelidir.

Finansal Tablolar Sunuluş Standardına göre dipnotlar; finansal tabloda yer alan bilgileri tamamlayan ve onları açıklayan bilgi niteliğindedir. Dipnotların açıklayıcı bilgi olabilmesi için sistematik biçimde ve tablolarda ilgili kalemlere atıfta bulunarak sunulması gerekmektedir (Özkan ve diğerleri, 2008: 64).

Dipnotların sunumunda aşağıda belirtilen bilgilere yer verilir (Akdoğan, 2010: 15):

- 1) Finansal tabloların, KOBİ'ler için UFRS'ye uygun olarak hazırlandığına dair bildirim,
- 2) Uygulanan önemli muhasebe politikalarının bir özeti,
- 3) Her tablonun ve sunulan her kalemin sıralanış biçimiyle aynı sıralama düzeninde, finansal tabloların içeriğinde sunulan kalemler için destekleyici bilgi,
- 4) İşletmenin gelecekle ilgili risk ve belirsizlikleri varsa, bunların temel kaynakları ve bu durumun izleyen mali yılda varlıkların veya borçların defter değerinde ne ölçüde düzeltme gerektirebileceği,
- 5) Diğer tüm açıklamalar.

2.1.9. Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar

Standardın bu bölümünde, KOBİ'lerin hazırlayacağı konsolide ve bireysel finansal tablolara ilişkin açıklama yer almaktadır.

KOBİ'ler için UFRS setinde, konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar bölümünde aşağıdaki kavramların açıklamalarına yer verilmiştir (Brennan, 2007; 1).

Konsolide Finansal Tablolar: Şirket topluluklarının finansal tablolarının tek bir işletme gibi sunulduğu finansal tablolarıdır.

Ana Ortaklık: Bir veya daha fazla bağlı ortaklığı bulunan işletmedir. Ana ortak olan işletme, tam set UFRS veya KOBİ'ler için hazırlanan UFRS göre konsolide finansal tablo hazırlar; ana şirket grubunda yer alan bir bağlı ortaklık ise konsolide finansal tablo hazırlamasına gerek yoktur.

Bağlı Ortaklık: Ana şirket olan işletme tarafından kontrol edilen işletmedir. Kontrol, işletme ve finans politikalarını yönetme gücünü ifade etmektedir.

Grup İçi Bakiyeler: Konsolide finansal tablolarda, işlemler, gelir ve giderler tamamen elimine edilir. Grubun içindeki tüm işletmeler için aynı muhasebe politikası kullanılır. Bağlı ortaklıkların raporlama tarihi ile grubun raporlama tarihi arasındaki fark üç aydan fazla olamaz.

Azınlık Payı: Azınlık payları, bilançoda özkaynakta muhasebeleştirilir ve grubun kar ya da zarar hesaplamasından mahsup edilmez. Ancak, grubun kar veya zararı, gelir tablosunda azınlık ve ana ortaklık hissedarları arasında dağıtılır. Özsermaye değişimin yatırımcının iştirakteki oranına isabet eden kısmı kadar düzeltme yapılır. Yatırım yapılan iştirakin kar veya zararına ilişkin payı yatırımcı işletmenin gelir tablosuna yansıtılır.

Muhasebe Politikaları: Konsolide finansal tablolar, benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için tek bir muhasebe politikaları benimsenerek düzenlenir.

Konsolide finansal tablolara dâhil olan şirketlerin herhangi birisinin finansal tablolarının benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için farklı muhasebe politikaları kullanılarak hazırlanmış olması durumunda, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında ilgili işletmenin finansal tablolarında gerekli düzeltmeler yapılır.

Konsolidasyon İşlemlerinin Hazırlanması: Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların tüm varlık, yabancı kaynak ve özkaynakları, gelir ve gider kalemleri satır satır toplanarak birleştirilir. Konsolide finansal tabloların gruba ilgili finansal

bilgileri tek bir işletmeymiş gibi gösterebilmesi için daha sonra aşağıdaki işlemler uygulanır (IFRS for SME's, 2009: 43):

- 1) Ana ortaklığın her bir bağlı ortaklıktaki yatırım tutarı ve bağlı ortaklıkların özkaynaklarından ana ortaklığın payına isabet eden tutarlar elimine edilir.
- 2) Konsolide edilen bağlı ortaklığın dönem kar veya zararından kontrol gücü olmayan paylara (*azınlık paylarına*) isabet eden tutarlar belirlenir.
- 3) Konsolide edilen bağlı ortaklığın net aktiflerinden kontrol gücü olmayan paylarına (*azınlık paylarına*) isabet eden tutarlar ana ortaklığa isabet eden tutardan ayrı olarak belirlenir. Net aktiflerden kontrol gücü olmayan paylara (*azınlık paylarına*) isabet eden tutarlar ise aşağıda belirtilen tutarlardan oluşur:
 - (i) TFRS 3 “İşletme Birleşmelerine” uygun olarak, işletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihte hesaplanan kontrol gücü olmayan paylardan (*azınlık paylarından*); ve
 - (ii) İşletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihten sonra özkaynaklarda meydana gelen değişikliklerden kontrol gücü olmayan paylara (*azınlık paylarına*) isabet eden tutarlardan oluşur.

Konsolide Finansal Tablo Dipnot Açıklamaları: Konsolide finansal tablo dipnot açıklamalarında aşağıdaki konular yer almalıdır (IFRS for SME's, 2009: 44).

- 1) Tablonun konsolide finansal tablo olduğu,
- 2) İşletmelerin ismi, kayıtlı olduğu ve faaliyet gösterdiği ülkeler, müşterek kontrol edilen işletmelerin ve iştiraklerin listesi,
- 3) Yatırımların muhasebeleştirilmesinde kullanılan yöntem ve ilgili oldukları finansal tablolar.

Bireysel Finansal Tablolar: Bireysel finansal tablolarla ilgili olarak bu bölümde yapılan düzenlemeler aşağıdaki gibi özetlenebilir (IFRS for SME's, 2009: 47):

- 1) Konsolide tablo düzenleyen işletmeler isterlerse bireysel finansal tablo düzenleyebilirler,
- 2) Bağlı ortaklık olmayan işletmelerin düzenlediği tablolar bireysel tablo değildir.

- 3) İştirak veya iş ortaklığı olan bir işletmenin düzenlediği tablolar da bireysel tablo değildir. Ancak isterlerse bu işletmelerde bireysel finansal tablo düzenleyebilirler.
- 4) Bir ana ortaklık, iştiraklerdeki yatırımcı veya müştereken kontrol edilen bir işletme üzerinden pay sahibi olan bir girişimci bireysel finansal tablolara hazırladığında ve bunları KOBİ muhasebe standartlarına uyumlu olarak tanımladığında bu tablolar standardın tüm gereklilikleriyle uyumlu olmalıdır.

Bireysel finansal tablo hazırlayan bir işletme, bu tabloda yer alan bağlı ortaklıklar, müştereken kontrol edilen işletmeler ve iştiraklerdeki yatırımlarını maliyet değeri ile veya piyasa değeriyle muhasebeleştirir (IFRS for SME's, bölüm 9.26);

Birleşik Finansal Tablolar: Bu bölümde işletmelerin birleşik finansal tablo düzenlemelerine ilişkin esaslar belirlenerek söz konusu tabloların hazırlanması ve sunumuna ilişkin ek açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre; birleşik finansal tablolar, “tek bir hissedar tarafından kontrol edilen iki ya da daha fazla işletmenin tek bir finansal tablolar setidir”. Standartta birleşik finansal tabloların zorunlu olarak hazırlanması hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak; eğer bir işletme birleşik finansal tablo hazırlarsa ve bunların KOBİ standartlarına uygun olduğunu belirtirse, bu tablolar, KOBİ standartlarının tüm gerekliliklerine uygun olmalıdır (Akdoğan, 2010: 16).

2.1.10. Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminleri ve Muhasebe Hataları

Standardın bu bölümünde, muhasebe politikalarının seçilmesine ve değiştirilmesine ilişkin kriterler, muhasebe politikalarında ve tahminlerinde meydana gelen değişiklikler, hataların düzeltilmesine ilişkin muhasebeleştirme ve açıklama esaslarına yer verilmektedir (IFRS for SME's, 2009: 49).

Muhasebe Politikalarının Seçimi ve Uygulanması: İşletme yönetiminin, muhasebe politikasının geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ilgili alacağı kararlara ilişkin bilgiler ise;

- 1) Finansal tablo kullanıcılarının ekonomik karar verme ihtiyaçlarına uygun,

- 2) Finansal tabloların güvenilirliğini,
- 3) İşletmenin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını (finansal performansını) ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak gösteren,
- 4) İşlemlerin, olayların ve koşulların yalnızca hukuki yapısını değil ekonomik özünü de yansıtan,
- 5) Tarafsız,
- 6) İhtiyatlı,
- 7) Tüm önemli yönlerden, eksiksiz olarak, tam bilgiyle donatılmış, nitelikte olması gerekir (IFRS for SME's, 2009: 49).

İşletme yönetimi, yukarıda belirtilen kararların uygulanmasında; sırasıyla aşağıdaki konuyla ilgili kaynakların uygulanabilirliğini dikkate almalıdır (IFRS for SME's, 2009: 49):

- 1) İşletme, benzer veya ilişkili konularla ilgili diğer UFRS'lerin getirdiği hükümleri,
- 2) İşletme, varlıklar, borçlar, gelir ve giderlere ilişkin kavramsal çerçevede açıklanan tanımları, muhasebeleştirme kriterlerini ve ölçme yaklaşımlarını dikkate almak zorundadır.

İşletmeler benzer işlemlerde seçilmiş olan muhasebe politikalarını seçmeli ve uygulamalıdır.

Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler: Bir işletme muhasebe politikalarını (IFRS for SME's, 2009: 50);

- 1) KOBİ'ler için UFRS seti tarafından değiştirilmesi gerekli kılmıyorsa,
- 2) İşletmenin finansal durumu, performansı veya nakit akışları üzerindeki işlemlerin ve olayların etkilerinin finansal tablolarda daha uygun ve güvenilir bir şekilde sunulmasını sağlayacak nitelikte ise muhasebe politikası değiştirilebilir.

Ancak, aşağıda açıklananlar muhasebe politikalarında değişiklik sayılmaz (IFRS for SME's, 2009: 50);

- 1) Daha önce meydana gelenlerden özü itibariyle farklı olan işlem veya olaylar için bir muhasebe politikasının uygulanması,
- 2) Daha önce ortaya çıkmamış veya önem arz etmemiş işlem veya olaylar için yeni bir muhasebe politikasının uygulanması,

- 3) Piyasa değerinin belirlenmesinde güvenilirliği uzun dönemli olarak sağlanamaması durumunda muhasebe politikalarındaki değişiklik sayılmaz.

Muhasebe Politikalarındaki Değişikliğin Uygulanması: Muhasebe politikalarındaki değişiklerde izlenecek yol belirtilmemişse veya değişikliğin isteğe bağlı olduğu durumlarda yeni muhasebe politikaları, önceki dönemler yeniden düzeltilerek geriye dönük olarak uygulanır. Eğer geriye dönük düzeltme mümkün değilse, değişikliğin toplu etkisi kar veya zarara dâhil edilir. Şayet toplu etki belirlenemiyor ise yeni politika ileriye yönelik olarak uygulanır.

Muhasebe Politikalarının Dipnotlarda Açıklaması: İşletmeler dipnotlarda aşağıdaki durumları açıklarlar (IFRS for SME's, 2009: 51).

- 1) Muhasebe politikalarındaki değişikliğin türünü,
- 2) Cari ve önceki döneme uygulanırsa her bir finansal tabloya etkilerini,
- 3) Cari dönemden önceki dönemlere ait düzeltme tutarlarını,
- 4) Geçmişe dönük uygulama herhangi bir dönem veya dönemler için mümkün değilse bu duruma yol açan olaylar ve muhasebe politikasındaki değişikliğin hangi tarihten itibaren ve ne Şekilde uygulandığı.

Muhasebe Tahminlerindeki Değişiklikler: Muhasebe tahmindeki değişikler; bir varlık veya borcun defter değerinde veya dönemsel kullanım tutarında yapılan, bunların cari durumunun saptanmasından ve gelecekte beklenen fayda ve ykmlklerinin değerlendirilmesinden kaynaklanan düzeltmelerdir. Bu düzeltmeler (Akdoğan, 2010: 17);

- 1) Değişiklik sadece o dönemi etkiliyorsa, değişikliğin yapıldığı dönemde veya
- 2) Değişiklik geleceği de etkiliyorsa, hem değişikliğin yapıldığı dönemde hem de gelecek dönemlerde düzeltme yapılır.

Muhasebe Hataları: Hatalar, mevcut olan bilgilerin kullanılmaması veya yanlış kullanılması sonucu ortaya çıkan ihmaller ve yanlış bilgilendirmelerdir. Bu hatalar; matematiksel hatalar, muhasebe politikalarının uygulanmasındaki yanlışlıklar, bilgilerin yanlış yorumlanması veya yanlış yönlendirmeler Şeklinde kendini gösterebilir.

Tüm hatalar, önceki dönemlerin karşılaştırmalı tutarlarının yeniden düzenlenmesiyle düzeltilmelidir. Hatanın düzeltilmesi, en eski dönemden başlanarak yapılır. Ancak KOBİ'lerde eski dönem bilgileri kolayca temin edilemiyorsa,

mümkün olan en eski dönemin (bu cari dönemde olabilir) varlık, borç ve öz kaynaklarının açılış bakiyeleri yeniden düzenlenerek düzeltme yapılır (IFRS for SME's, 2009: 52).

Hataların Dipnotlarda Açıklanması: Muhasebe hatalarıyla ilgili olarak;

- 1) Hataların niteliği,
- 2) Finansal tablolara yansıtılan düzeltme tutarları,
- 3) Geçmişe yönelik düzeltme yapılamıyorsa nedenleri,
- 4) Hataların nasıl ve ne zaman düzeltildiğine ilişkin bilgiler dipnotlarda açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 53)

2.2. BİLANÇO VE GELİR TABLOSU STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER

Bilanço ve Gelir Tablosu standartlarına ilişkin KOBİ'ler için UFRS setinde aşağıdaki standartlar (bölümler) bulunmaktadır:

11. Bölüm: Temel Finansal Araçlar
12. Bölüm: Diğer Finansal Araçlar
13. Bölüm: Stoklar
14. Bölüm: İştiraklerdeki Yatırımlar
15. Bölüm: İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar
16. Bölüm: Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
17. Bölüm: Maddi Duran Varlıklar
18. Bölüm: Şerefiye Dışında Maddi Olmayan Duran Varlıklar
19. Bölüm: İşletme Birleşmeleri ve Şerefiyeler
20. Bölüm: Kiralama İşlemleri
21. Bölüm: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
22. Bölüm: Yabancı Kaynaklar ve Özkaynaklar
23. Bölüm: Hâsılat
24. Bölüm: Devler Teşvikleri
25. Bölüm: Borçlanma Maliyetleri
26. Bölüm: Hisse Bazlı Ödemeler
27. Bölüm: Varlıklarda Değer Düşüklüğü

28.Bölüm: Çalışanlara Sağlanan Faydalar

29.Bölüm: Gelir Vergileri

2.2.1. Temel Finansal Araçlar

Standardın bu bölümünde, finansal varlık ve finansal borçların muhasebeleştirilmesi, bilanço dışı bırakılması, ölçümü ve açıklanmasına ilişkin hususlar yer almaktadır.

KOBİ'ler için UFRS setinde finansal araçlar, onbirinci bölüm ve onikinci bölümde olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır. Onbirinci bölüm hükümleri, temel finansal araçlara uygulanır ve tüm işletmelerle ilgilidir. Onikinci bölüm hükümleri ise, daha karmaşık finansal araçların işlemine uygulanır.

Eğer bir işletme yalnızca temel finansal araçlar işlemlerine dâhil oluyorsa bu durumda onikinci bölüm hükümlerini uygulamaz.

İşletmeler, KOBİ'ler için UFRS'nin "Temel Finansal Araçlar" hükümlerini ya da TMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçüm" standardı hükümlerini uygulayabilir (Walton, 2007: 7). Küçük veya orta büyüklükteki işletmenin TMS 39'u seçmesi durumunda, UFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklama standardı ile ilgili açıklama gerekliliklerine de uymak zorunluluğu vardır.

Finansal Araçlar: Bir işletmede finansal varlığa neden olan, diğer işletmede de bir finansal borç veya özkaynak aracına neden olan sözleşmelerdir (PricewaterhouseCoopers, 2009: 6).

Bu bölüm kapsamındaki temel finansal araçlar (IFRS for SME's, 2009: 53):

- 1) Nakit,
- 2) Vadeli ve vadesiz banka mevduat hesapları,
- 3) Kıymetli evraklar ve senetler,
- 4) Alacaklı ve borçlu olan cari hesaplar, senetler ve krediler,
- 5) Tahvil ve benzeri borçlanma araçları,
- 6) Adi ve imtiyazlı hisse senedi ile benzer özkaynak araçları olmakla birlikte bu bölüme dâhil edilmeyen finansal araçlar (IFRS for SME's, 2009: 54):
 - 1) Bağlı ortaklıklardaki, iştiraklerdeki ve iş ortaklıklarındaki paylar,
 - 2) Çalışanlara sağlanan haklar,

- 3) Sigorta sözleşmeleri,
- 4) Kiralamalardan oluşmaktadır.

Finansal varlıklar ve yükümlülükler, tarafların finansal araçlara ilişkin yapılan sözleşme hükümlerine tabi olması durumunda muhasebeleştirilir. Örneğin; türev araçlarına daha önceden nakit bir ödeme yapılmasa dahi bu nedenden dolayı muhasebeleştirilir.

Finansal Araçların İlk Muhasebeleştirilmesi: Bir finansal varlık veya finansal borç ilk kez muhasebeleştirildiğinde, işlem fiyatlarıyla kayıt altına alınır ve işlem giderleri de maliyete dâhil edilir. Ancak gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarar yansıtılarak ölçülen finansal varlık ve borçların ilk muhasebeleştirilmesinde işlem giderleri maliyete ilave edilmez, izleyen dönemlerde ölçülmesinde ise, gerçeğe uygun değer farkları da kar – zarara kaydedilir (IFRS for SME's, 2009: 57).

Eğer anlaşma bir finansman işlemi ise, işletme finansal varlığı veya finansal borcu gelecekteki ödemelerin benzer bir borçlanma aracı için geçerli olan piyasa faiz oranı ile indirgenmiş bugünkü değerinden ölçer ve muhasebeleştirir. KOBİ standartlarında tam set UFRS'den farklı olarak, finansman niteliğinde olan işlemlerin net bugünkü değer yöntemi ile ölçülmesi vadenin uzun olması (en az iki yıl) durumunda söz konusudur (Akdoğan, 2010: 18).

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Her raporlama döneminin sonunda finansal araçlar aşağıdaki şekilde ölçülür (Özkan, 2009: 15):

- 1) Etkin faiz yöntemi ile hesaplanan itfa edilmiş maliyetinden ölçülmesi,
- 2) Kredi taahhüdünün maliyetinden değer düşüklüğü çıkartılarak ölçülmesi,
- 3) Halka açık şirketlerin çevrilemeyen ve yerine konulamayan hisselerinin gerçeğe uygun değerinden; şirket halka açık değilse gerçeğe uygun değeri ölçülebiliyorsa gerçeğe uygun değerinden, gerçeğe uygun değeri ölçülemiyorsa, maliyetinden değer düşüklüğü çıkartılarak ölçülür.

Etkin Faiz Yöntemi: Etkin faiz yöntemi, sabit getirili yatırımlar ve sabit maliyetli borçlanmalar için uygulanmakta olup, finansal varlık veya borcun itfa edilmiş maliyetinin hesaplanması ve ilgili faiz geliri veya giderlerinin ilişkili olduğu döneme dağıtılmasında kullanılan bir yöntemdir. Etkin faiz yönteminin özü, gelecekteki değer veya bugünkü değer hesaplanmasının basit faiz oranına göre değil

“bileşik faiz oranına” göre yapılıyor olmasıdır. Bu yöntemde kullanılan ve birleşik faiz esasıyla belirlenen orana “ etkin faiz oranı” denilmektedir (Selvi, 2009: 49).

Gerçeğe Uygun Değer: “Gerçeğe uygun değer” kavramı KOBİ-UFRS terimler sözlüğü kısmında şu şekilde tanımlanmıştır; “Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi, bir borcun ödenmesi veya kazanılmış bir özkaynak aracının el değiştirmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.”

Bununla beraber Standardın Kavramlar ve Genel İlkeler Bölümünde varlık, borç, gelir ve giderlerin ölçüm esasları kısmında da “Gerçeğe uygun değer” kavramı açıklanmıştır. Söz konusu Paragraf “gerçeğe uygun değer” kavramını şu şekilde tanımlanmıştır; “Gerçeğe uygun değer karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkabilecek tutardır (Şensoy ve Perek, 2009; 15).

Değer Düşüklüğü: İtfa edilmiş maliyetinden gösterilen finansal araçlarda değer düşüklüğünün zararının tutarı, gelecekteki tahmini nakit akışlarının finansal varlığın üzerinde yazılı faiz oranı üzerinden iskonto edilerek hesaplanan bugünkü değeri ile defter değeri arasındaki fark olarak muhasebeleştirilir.

Bir finansal araç maliyetinden değer düşüklüğü rakamı çıkartılmış şekilde gösteriliyorsa, değer düşüklüğü zararının tutarı, bu varlığın raporlama günü satılmasına istinaden elde edilecek en iyi tahmini değer ile defter değeri arasındaki fark olarak muhasebeleştirilir (Selvi, 2009: 50).

Finansal Araçları Bilanço Dışı Bırakma: Finansal varlıklar aşağıda belirtilen durumlarda bilanço dışı bırakılır (IFRS for SME’s, 2009: 55):

- 1) Finansal varlıktan elde edilen nakit akımlarına ilişkin sözleşmeye tabi hakların süresi dolduğunda ya da bu haklar ödendiklerinde,
- 2) İşletme finansal varlıkla ilişkili tüm önemli kazanımları ve riskleri bir başka tarafa devrettiğinde.

2.2.2. Diğer Finansal Araçlar

KOBİ’ler finansal araçların muhasebeleştirilmesinde; KOBİ’ler için UFRS setinin 11. bölümünü veya 12. bölümünü ya da tam set UFRS’de yer alan TMS 39

“Finansal Araçların Ölçülmesi ve Muhasebeleştirilmesi” standardını uygulayacaklardır (IFRS for SME’s, 2009: 68).

“Diğer Finansal Araçlar”, aşağıdaki finansal araçlar dışında kalan mali olaylar için uygulanır (IFRS for SME’s, 2009: 69).

- 1) KOBİ standardı bölüm 11 “Temel Finansal Araçlar” standardını seçenler,
- 2) Bağlı ortaklıklardan elde edilen menfaatler (bölüm 9 Konsolide ve Ayrılmış Finansal Tablolar standardına veya bölüm 15 İş Ortaklarına Yatırımlar standardına göre muhasebeleştirilecektir.)
- 3) İşçilerden elde edilen faydalar ve haklar (Bunlarda bölüm 28 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardına göre muhasebeleştirilecektir.)
- 4) Sigorta edilen risklerdeki değişimler,
- 5) Yabancı paraların kurlarındaki değişimler,
- 6) İşletmenin finansal tablolarında kendi finansal yükleri ile ilgili durumlarda,
- 7) Varlıkların fiyat değişikliklerinde,
- 8) İşletme birleşmeleri bu bölümün kapsamı dışında tutulmuştur.

İlk Muhasebeleştirme: İşletmeler finansal varlıkları ilk olarak elde etiklerinde piyasa fiyatına göre değerlendirme yapacaklardır. Piyasa fiyatı normal el değiştirme fiyatı olarak kabul edilecektir (IFRS for SME’s, 2009: 70).

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Finansal varlıkların sonradan ölçülmesinde ise dönem sonundaki piyasa değerine göre değerlendirme yapılacaktır. Finansal varlıkların alış tarihindeki piyasa değeri ile dönem sonundaki piyasa değerinde bir kar veya zarar olması durumunda bunları finansal tablolara yansıtacaktır (IFRS for SME’s, 2009: 71)..

2.2.3. Stoklar

Standardın bu bölümünde stokların muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesine ilişkin ilkeler belirlenerek, stok maliyetlerinin, net gerçekleştirilebilir değere indirgemeyi de içererek, nasıl saptanacağı ve gidere dönüşeceği açıklanmıştır. Ayrıca stok maliyetlerinin oluşumu, içeriği ile uygulanacak değerlendirme yöntemleri hakkında da bilgiler verilmektedir (IFRS for SME’s, 2009: 76).

Stoklar, olağan işletme faaliyetlerinde satış amaçlı elde tutulan, satılmak üzere üretilen veya üretim sürecinde olan tüketilecek varlıklardır. Bununla beraber aşağıda belirtilen stoklar bu standardın dışında tutulmuştur.

- 1) İnşaat sözleşmelerinden kaynaklanan stoklar, hizmet sözleşmesiyle doğrudan ilgili olan stoklar,
- 2) Finansal araçlarla ilgili stoklar,
- 3) Canlı varlık ve tarımsal ürünler.

Stokların Ölçümü: Bu standarda göre stoklar; maliyet ve net gerçekleştirilebilir değerden düşük olanı ile değerlendirilir (Köse ve Murat, 2007: 150).

Stokların maliyetine, tüm satın alma maliyetleri, dönüştürme maliyetleri ve stokların mevcut yerine ve durumuna getirilmesi için yapılan diğer maliyetler dâhil edilir (McLeay, 2007).

Satın Alma Maliyeti: Stokların satın alma maliyeti; satın alma fiyatı, ithalat vergileri, nakliye, yükleme boşaltma maliyetleri ile mamul, malzeme ve hizmetlerin elde edilmesiyle doğrudan bağlantısı kurulabilen diğer maliyetleri içerir. Ticari iskontolar ve benzeri diğer indirimler, satın alma maliyetinin belirlenmesinde indirim konusu yapılırlar (IFRS for SME's, 2009: 77).

Dönüştürme Maliyeti: Stokların dönüştürme maliyetleri direkt işçilik gibi üretimle doğrudan ilişkili maliyetleri kapsar. Bu maliyetler ilk madde ve malzemenin mamule dönüştürülmesinde katılan değişken genel üretim giderleriyle sabit genel üretim giderlerinin sistematik bir şekilde dağıtılan tutarlarını da içerir. Sabit genel üretim maliyetleri; amortisman, fabrika binası ve teçhizatın bakım onarım giderleri gibi üretim miktarından bağımsız olarak nispeten sabit kalan dolaylı üretim maliyetleriyle, fabrikanın yönetim ve idaresiyle ilgili maliyetlerdir. Değişken genel üretim giderleri; endirekt malzeme ve endirekt işçilik gibi, üretim miktarıyla birlikte doğru orantılı olarak değişen dolaylı üretim maliyetleridir (IFRS for SME's, 2009: 78).

Diğer Maliyetler: Diğer maliyetler, ancak stokları mevcut konum ve duruma getirdikleri ölçüde stok maliyetine dâhil edilirler. Örneğin, bazı genel üretim giderleri kapsamı dışındaki giderlerin veya özel bir müşteri siparişine ilişkin ürün tasarımı, geliştirme maliyetlerinin stok maliyetleri kapsamına alınması uygun olabilir.

Hizmet sunan işletmelerde stokların maliyeti, esas olarak, kontrol işlemlerini yürüten personel dâhil olmak üzere, hizmetin sunulmasında doğrudan görev alan personelin işçilik ücretleri ve diğer maliyetleri ile bunlarla ilişkili olabilecek genel giderleri içerir. Satış ve yönetim ile ilgili personelinin ücretleri ve bunlarla ilgili diğer giderler, hizmetin maliyetine dâhil edilmez. Bu giderler, gerçekleştiği dönemde gider olarak mali tablolara alınır (IFRS for SME's, 2009: 79)

Stok Maliyetine Dahil Edilmeyen Giderler Stokların maliyetine alınmayan ve oluştukları dönemin gideri olarak kabul edilen kalemlere ilişkin örnekler şöyledir (IFRS for SME's, 2009: 78):

- 1) Normalin üstünde gerçekleşen ilk madde ve malzeme kayıpları ile işçilik ve diğer üretim maliyetleri,
- 2) Bir sonraki üretim aşaması için zorunlu olanlar dışındaki depolama giderleri,
- 3) Stokların bulunduğu konum ve duruma gelmesinde katkısı olmayan genel yönetim giderleri ve
- 4) Satış giderleri.

Hizmet İşletmelerinde Stok Maliyeti: Hizmet sunan işletmelerin stoklarının bulunması durumunda, bu stoklar üretim maliyeti ile değernir. Bu maliyetler öncelikle; işçilik maliyeti ile kontrol işlemlerini yürüten personel dâhil olmak üzere hizmet sağlamada doğrudan görev alan diğer personelin maliyetlerini ve yüklenebilir genel hizmet giderlerini kapsar. Satış ve yönetim bölümü personeli ile ilgili işçilik ve diğer maliyetler ise hizmet stok maliyetine eklenmez, oluştukları dönemde gider olarak kabul edilir. Hizmet sağlayıcının stok maliyeti, fiyatlara yansıtılan kar payını veya yüklenemeyen genel üretim giderlerini kapsamaz (Gümüş ve Gümüş, 2009: 5).

Maliyet Hesaplama Yöntemleri: Normal şartlarda birbirleri ile ikame edilemeyen stok kalemleri ile özel projeler için üretilen veya satın alınan mal veya hizmetlerin maliyeti, her bir varlığa ilişkin özel maliyeti dikkate alınarak belirlenir (Gerçek parti maliyet yöntemi).

Stok maliyeti, ilk giren ilk çıkar (FİFO) veya ağırlıklı ortalama maliyet yöntemlerinden biri uygulanarak belirlenir. Bir işletme benzer özelliklere ve benzer kullanıma sahip tüm stoklar için aynı maliyet hesaplama yöntemini kullanır. Türü veya kullanım alanları itibarıyla farklı olan stoklar için, farklı maliyet hesaplama yöntemleri kullanılabilir (IFRS for SME's, 2009: 78).

FIFO yönteminde (formülünde); ilk satın alınan veya üretilen stok kaleminin ilk satıldığı ve dönem sonunda stokta kalan kalemlerin en son satın alınanlar veya üretilenlerden olduğu varsayılır.

Ağırlıklı ortalama maliyet yönteminde; her bir stok kaleminin maliyeti, dönem başındaki benzer varlıkların ağırlıklı ortalama maliyeti ile dönem içinde satın alınan veya üretilen benzer varlıkların maliyetinin ağırlıklı ortalamasının alınması suretiyle tespit edilir. Ortalama, işletmenin iş akışına bağlı olarak, periyodik bazda (Dönem sonu ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi) veya her bir ek alım/üretim sonrasında (hareketli ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi) hesaplanabilir. Projeye özgü maliyet, ağırlıklı ortalama ya da ilk giren ilk çıkar yöntemlerinden birine göre belirlenir (son giren ilk çıkar yöntemine izin verilmez).

Ortak Maliyet: Üretim sürecinde aynı anda birden fazla ürün birlikte üretilir. Birlikte üretilen her ürünün ana ürün olduğu ortak ürünler veya ana ürün ve yan ürün olabilir. Her bir ürünün üretim maliyetlerinin ayrı olarak belirlenemediği durumlarda bu maliyetler ürünler arasında rasyonel ve tutarlı bir temele göre dağıtılır. Maliyetlerin dağıtımı, örneğin ürünlerin ayrılma noktasındaki veya tamamlandıktan sonraki nispi satış değerlerine göre yapılabilir. Yan ürünler çoğunlukla yapıları gereği önemsizdirler. Eğer durum böyleyse yan ürünler net gerçekleşebilir değerlerine göre ölçülürler ve bu tutar ana ürünün maliyetinden düşülür. Bunun sonucu olarak ana ürünün defter değeri maliyetinden önemli ölçüde farklılık göstermez (Gümüş ve Gümüş, 2009: 6).

Tarımsal Ürünlerin Maliyeti: Bir işletmenin canlı varlıklarından elde edilen tarımsal ürünler, hasat noktasında gerçeğe uygun değerlerinden satış maliyetleri düşülmek suretiyle ölçülür (IFRS for SME's, 2009: 79).

Maliyet Ölçüm Teknikleri: İşletme eğer sonuçlar maliyete yakınsa, stok maliyetinin ölçümüyle ilgili olarak standart maliyet yöntemini, perakende yöntemi veya son satın alma fiyatını kullanabilir. Standart maliyet hesabında ilk madde ve malzemelerin, işçiliğin, verimliliğin ve kapasite kullanım oranlarının normal düzeyleri dikkate alınır. Standart maliyetler düzenli olarak gözden geçirilir ve gerek görülürse mevcut koşullar dikkate alınarak yeniden belirlenir. Perakende yönteminde, stokların maliyeti satış değerinden uygun bir kar tuarının düşülmesi suretiyle bulunur (Akdoğan, 2010: 20).

Stoklarda Değer Düşüklüğü: Stoklarda meydana gelen değer düşüklükleri, herhangi bir stoğun raporlama tarihindeki değer düşüklüğüdür. Değer düşüklükleri defter değerinden daha düşük bir değerde değerlendirilmesidir (IFRS for SME's, 2009: 80).

Stoklara İlişkin Dipnot Açıklamaları: Stoklara ilişkin dipnotlarda yer alacak bilgilerde (IFRS for SME's, 2009: 80);

- 1) Muhasebe politikalarını,
- 2) Defter değerlerini,
- 3) Yıl içinde giderleştirilen tutarları,
- 4) Değer düşüklüklerini,
- 5) Değer düşüklüğü iptallerini,
- 6) Teminat olarak rehin edilen tutarları göstermeleri gerekir

2.2.4. İştiraklerdeki Yatırımlar

Standardın bu bölümünde, iştiraklerin finansal tablolarda muhasebeleştirilmesinde uygulanacak esasları belirlenmektedir.

İştirak: Yatırımcı işletmenin adi ortaklık gibi bir işletmeyi de içeren, bir iş ortaklığında, ne bağlı ortaklık olan ne de bir payı bulunan, ancak önemli etkisinin bulunduğu bir işletmedir. Önemli etki, yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücünün olmasını ancak bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile birlikte kontrol etmesini ifade eder (IFRS for SME's, 2009: 81). Bir yatırımcının doğrudan veya dolaylı olarak (örneğin bağlı ortaklık vasıtasıyla) yatırım yapılan işletmeye ait oy hakkının %20 ve daha fazlasını elinde tutması durumunda önemli etkinin var olduğu kabul edilir.

Yatırımcı, iştiraklerdeki yatırımlarını duran varlık olarak sınıflandır ve "Maliyet Yöntemi", "Özkaynak Yöntemi" veya "Gerçeğe Uygun Değer Yöntem"lerinden birine göre muhasebeleştir (IFRS for SME's, 2009: 81);

Maliyet Yöntemi: KOBİ'ler için UFRS de esas olan maliyet yöntemidir. Maliyet yönteminde yatırımcı iştiraklerdeki yatırımlarını, birikmiş değer düşüklüğü zararlarını maliyetten düşerek ölçer (IFRS for SME's, 2009: 81).

Özkaynak Yöntemi: Özkaynak yönteminde ilk muhasebeleştirmede iştirakteki yatırımın başlangıçta elde edilme maliyetiyle muhasebeleştirilir. İlk muhasebeleştirmeden sonra, bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltilerek kar yada zararda muhasebeleştirir (IFRS for SME's, 2009: 82).

Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi: Aktif bir piyasanın olması durumunda iştiraklerin piyasa değeriyle muhasebeleştirilmesini ifade eder. KOBİ'ler için UFRS seti bölüm 11 “ Temel Finansal Araçlar” standardındaki gerçeğe uygun değer yönteminde açıklanan ilkelere göre şerefiyelerdeki yatırımlar ölçülür.

Dipnotlarda Yapılan Açıklamalar:

Bu standartla ilgili olarak dipnotlarda ise;

- 1) Muhasebe politikaları,
- 2) Eğer belirlenebiliyorsa iştiraklerdeki yatırımların gerçeğe uygun değeri,
- 3) Yatırımcının iştirak üzerindeki mülkiyet yüzdesiyle birlikte varlıklarda, borçlarda, hâsılatta veya kar – zararda iştiraklerle ilgili özet finansal bilgiler,
- 4) İştiraklerin yatırımcıya sağlayacağı nakit temettüleri, kredi ve avans geri ödemeleri gibi fon transferleri üzerindeki önemli kısıtlamaların niteliği ve kapsamı,
- 5) Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmiş iştirak yatırımları, iştirakin kar/ zararından yatırımcıya düşen pay, yatırımın defter değeri, durdurulan faaliyetler varsa bunlardan yatırımcıya düşen paylara ilişkin bilgiler açıklanır (IFRS for SME's, 2009: 82).

2.2.5. İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar

Standartın bu bölümünde, konsolide finansal tablolardaki ve bir veya daha fazla iş ortaklığında payı bulunan ama ana ortaklığı bulunmayan bir yatırımcının finansal tablolardaki iş ortaklıklarının muhasebeleştirme ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 85).

İş ortaklığı bir ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır (IFRS for SME's,2009: 86).

İş ortaklığını üç çeşidi bulunmaktadır;

- 1) Müşterek kontrol edilen faaliyetler,
- 2) Müşterek kontrol edilen varlıklar,
- 3) Müşterek kontrol edilen işletmelerdir.

Müşterek kontrol, bir ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır.

Müşterek kontrol edilen faaliyetlerde, adi ortaklıkta olduğu gibi, bir işin bitimine kadar her ortak girişimci kendi makineleriyle çalışır, kendi giderlerini üstlenir, kendi finansmanını sağlar. İş ortaklığın ürettiği mal ve hizmetlerin satışından sağladığı gelirden payını alır (Karacan, 2009: 95).

Bir ortak girişimci, müşterek kontrol edilen faaliyetlerdeki payları ile ilişkili olarak kontrol ettiği varlıklar ile üstlendiği borçları ve üstlendiği giderler ile iş ortaklığının mal veya hizmet satışından kazanılan gelirlerdeki payını finansal tablolarında muhasebeleştirmelidir.

İş ortaklıklarındaki yatırımların muhasebeleştirilmesinde “Maliyet Yöntemi”, “Özkaynak Yöntemi” ve “Gerçeğe Uygun Değer Yöntem’den birine göre muhasebeleştirme işlemleri yapılır (IFRS for SME’s, 2009: 86).

Ortak girişimci ile iş ortaklığı arasındaki işlemlerde yalnızca diğer yatırımcılara ilişkin olan kazanç veya zarar muhasebeleştirilir.

İş ortaklığına ilişkin taahhütlerin toplam tutarı, iş ortaklığındaki payların bir listesi ile bu payların türleri ve müşterek kontrol edilen işletmelerdeki paylarını muhasebeleştirmede kullandığı yöntem için açıklama yapılmalıdır (IFRS for SME’s, 2009: 87).

Dipnotlarda Yapılan Açıklamalar: İş ortaklıklarıyla ilgili dipnotlarda ise;

- 1) Ortak girişimindeki kendi sermaye taahhüdünün yanı sıra, diğer yatırımcılarla müşterek girişilen iş ortaklarına ilişkin taahhütlerin toplam tutarı,
- 2) Önemli iş ortaklıklarındaki payların bir listesi ve türleri ile müşterek kontrol edilen işletmelerdeki sahiplik hakkının oranı,
- 3) Müşterek kontrol edilen işletmelerdeki muhasebeleştirilmesinde kullanılan yöntem,
- 4) Eğer bir iş ortaklığında zarar etme olasılığı varsa, bu durumda yatırımcının ortak girişimdeki payı ile ilişkin olarak üstlendiği koşullu borçların tutarı ilişkin bilgiler açıklanmalıdır (IFRS for SME’s, 2009: 88).

2.2.6. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Standardın bu bölümünde yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirme ilkeleri açıklanmaktadır.

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, hizmet veya mal üretiminde veya normal iş faaliyeti içinde satılmak üzere bulunmayan, kira geliri veya değer artırıcı bir kazanç elde etmek için sahibi veya finansal kiralama sözleşmesine göre kiracı tarafından elde tutulan gayrimenkullerdir (Akdoğan, 2010: 21).

İlk Muhasebeleştirme: Yatırım amaçlı gayrimenkuller ilk muhasebeleştirme aşamasında maliyet bedeli ile ölçülür ve bu ölçüme kullanıma hazır hale getirme maliyetleri de dâhil edilir. Satın alınan gayrimenkuller için maliyet değeri, satın alma fiyatı ile bu işlemle doğrudan ilişkilendirilebilen harcamalardan oluşur, inşa edilenler için ise bu değer inşa etme maliyettir (IFRS for SME's, 2009: 89).

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Yatırım amaçlı gayrimenkullerin izleyen dönemlerde muhasebeleştirilmesinde “Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi” veya “Maliyet Yönteminden” biri kullanılır (Karacan, 2009: 97);

Değer artış karları veya zararlarının gelir tablosunda muhasebeleştirildiği gerçeğe uygun değer yöntemi, TMS 40 “Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller” standardında belirtilen ölçüm ve açıklama hükümleri uygulanır.

Maliyet yönteminin kullanılması durumunda ise KOBİ'ler için UFRS standardındaki 16. bölümdeki “Maddi Duran Varlıklar” ile ilgili bilgiler uygulanır. Maliyet yönteminin uygulanması durumunda, gerçeğe uygun değer açıklanmasına gerek yoktur.

2.2.7. Maddi Duran Varlıklar

Standardın bu bölümünde, maddi duran varlıkların muhasebeleştirme ilkeleri ile piyasa değerini kullanmayan yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirme ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 92).

Maddi duran varlıklar, mal ve hizmet üretiminde veya tedarikinde kullanılmak, kiralamak üzere, yatırım amaçlı olarak ve idari amaçla elde tutulan ve bir dönemden daha uzun süre kullanılması beklenen varlıklardır.

Yedek parça ve bakım malzemeleri gibi varlıklar genel olarak stoklarda izlenir, tüketimleri de kar/zararda muhasebeleştirilir. Ancak önemli yedek parça ve malzemelerin bir dönemden uzun süre kullanılabiliriyorsa ve sadece maddi duran varlıklarla ilişkiliyse bunların içerisinde gösterilebilir.

İlk Muhasebeleştirme: Maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesinde maliyetine; iskontolar ve indirimler düşüldükten sonra, varlığın satın alma fiyatı, maddi duran varlığın sökülmesi ve taşınması ile yerleştirildiği sahanın restorasyonuna ilişkin maliyeti ve varlığı çalışabilir duruma getirilmesine ilişkin diğer maliyetler de dâhil edilir (IFRS for SME's, 2009: 93).

Maddi duran varlıklarının maliyet unsurları aşağıda belirtilmiştir.

- 1) Satın alma fiyatları, yasal harçlar ve komisyonlar, ithalatı yapılan maddi duran varlıkların gümrük vergileri,
- 2) Maddi duran varlığın kapasitesini artıran maliyetler,
- 3) Maddi duran varlığın ilk alımı sırasında yapılan sökme ve taşıma maliyetlerinden oluşur.

Yeni bir tesis açılmasıyla ilgili maliyetler, yeni bir ürün veya hizmetin tanıtılmasına ilişkin maliyetler, maddi duran varlıkları çalıştırmaya yönelik personel eğitimiyle ilgili giderler ile yönetim ve diğer amaçlı giderler maddi duran varlık maliyetine dâhil edilmez. Bunlar oluştuklarında gider olarak muhasebeleştirilmelidir.

Maddi duran varlığa ilişkin parçaların yenilenmesi durumunda eğer yapılan yenilemenin işletmeye gelecekte fayda getirmesi bekleniyorsa, bu kalemin yenilenme maliyeti, ilgili maddi duran varlık kaleminin defter değerine eklenir. Bu söz konusu değil ise bakım onarım maliyeti olarak giderleştirilmelidir (Cairns, 2006: 7).

Yedek parçalar ve hizmet araç gereçleri genellikle stokların içerisinde değerlendirilirler. Bunlar bir dönem içinde kullanılmaktadırlar. Bundan dolayı bunlarının kullanımı doğrudan kar veya zarara aktarılır. Fakat bu yedek parçalar büyük tutarda ise ve bir dönemden fazla kullanılıyorsa maddi duran varlıklarda gösterilir.

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Maddi duran varlıkların maliyetinin izleyen dönemlerde muhasebeleştirilme esasları aşağıda belirtilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 94).

Bir işletme tüm maddi duran varlık kalemlerini ilk muhasebeleştirmeden sonra birikmiş amortismanlar ve birikmiş değer düşüklükleri düşülmüş maliyet ile ölçer. İşletmeler bir maddi duran varlık kaleminin amortismanlarına ilişkin giderleri, giderlerin gerçekleştiği dönem kar veya zararında muhasebeleştirir.

Amortisman: Amortisman yöntemi varlığın ömrünü en iyi şekilde gösteren yöntem olmalıdır. Önem taşıyan ayrı unsurlar, ayrı olarak amortismanına tabi tutulmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 94).

Bir varlığın kalıntı değeri ve yararlı ömrü her yıl gözden geçirilmelidir ve değişiklikler muhasebe tahminindeki değişiklik olarak muhasebeleştirilmelidir.

Bir varlığın amortismanına tabi tutarı yararlı ömrü boyunca sistematik olarak dağıtılır. Eğer maddi duran varlık kalemlerinin önemli parçaları ekonomik faydaları önemli ölçüde değişik bir şekilde tüketiyorsa işletmenin varlığın maliyetini önemli parçalarına bölüştürmesi ve her bir parçayı kendi faydalı ömrü boyunca ayrı olarak amortismanına tabi tutması gerekir. İşletme, varlığın gelecekteki ekonomik faydalarının işletme tarafından beklenen tüketim modelini yansıtacak bir amortisman yöntemi seçer (Özkan, 2009: 19).

Bir varlığın nasıl kullanıldığının değişmesi, beklenmedik önemli yıpranma, teknolojik ilerleme ve piyasa fiyatlarındaki değişiklikler en güncel raporlama tarihinden bu yana varlığın kalıntı değerinin veya faydalı ömrünün değiştiğinin göstergesi olabilir. Bu tür göstergelerin varlığında işletme daha önceki tahminlerini gözden geçirmeli ve eğer mevcut beklentiler farklı ise kalıntı değeri, amortisman yöntemini veya faydalı ömrü değiştirmelidir (Özkan, 2009: 19).

Maddi Duran Varlığın Değer Azalışı: Değer düşüklüğü her raporlama tarihinde değerlendirilmeli ve cari dönem gideri olarak muhasebeleştirilmelidir (IFRS for SME's, 2009: 95).

Bilanço dışı bırakma işlemi, elde çıkarma işleminde ya da varlıktan geleceğe yönelik ekonomik fayda beklenmediğinde yapılmalıdır. Bu durum kazanç ve zararların dönem karı veya zararında muhasebeleştirilir (Karacan, 2009: 100).

Sonradan Yapılan Harcamalar: İşletme, maddi duran varlığın elde edinimi sonrası söz konusu varlık için maliyet yöntemini kullanır (IFRS for SME's, bölüm 17.13). Maddi duran varlığın değerini artırıcı veya kullanım süresini uzatan bir

harcama ise maddi duran varlığın defter değerine dâhil edilir. Yıllık bakım ve onarıma ilişkin harcamalar ise ilgili gider hesaplarında muhasebeleştirilir.

Maddi duran varlığın maliyetine ilave edilen harcamalar, amortisman ve değer düşüklüğü zararlarında muhasebeleştirilir (Gücenme ve Arsoy, 2005: 12).

Yeniden Değerleme: KOBİ'ler için UFRS setinde maddi duran varlıkların değerlemesinde maliyet yöntemine göre ölçülmekte, yeniden değerlendirme uygulanmamaktadır (Akdoğan, 2010: 21).

Dipnot Açıklamaları: Maddi duran varlıklara ilişkin dipnotlarda;

- 1) Amortisman yöntemleri,
- 2) Yararlı ömrü,
- 3) Brüt defter değer
- 4) Birikmiş amortisman tutarları,
- 5) Değer düşüklüğünün tutarı,
- 6) Döviz kuru değişim farklılıklarını ve diğer değişiklikleri gösteren mutabakatlar açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 96).

2.2.8. Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Standardın bu bölümde, işletme birleşmeleri ve şerefiyeler dışında kalan maddi olmayan duran varlıklarla ilgili konular açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 98).

Bir maddi olmayan duran varlık, fiziki niteliği olmayan tanımlanabilir parasal olmayan varlıktır. Varlığa ilişkin gelecekteki ekonomik faydaların büyük ölçüde gerçekleşmesi ve maliyetin güvenilir bir şekilde ölçülmesi durumunda maddi olmayan varlık olarak muhasebeleştirilir.

Standartta maddi olmayan duran varlıklar olarak:

- Bilgisayar yazılımları,
- Patentler,
- Telif hakları,
- Sinema filmleri,
- Müşteri listeleri,
- İpotek hizmetleri sunma hakkı,

- Bir takım özel lisanslar(balıkçılık lisansları, futbolcu lisansları gibi),
- İthalat Kotaları,
- İsim hakları,
- Müşteri sadakati,
- Pazar payı ve pazarlama hakları olarak belirtilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 99).

Bu kalemlerin maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilmesi için aşağıdaki şartları sağlaması gerekir (Akbulut, 2006: 7)

- 1) Varlıkla ilişkisi kurulabilen gelecekte elde edilmesi beklenen ekonomik faydaların işletmeye akışlarının olacağına muhtemel olması,
- 2) Varlığın maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi,
- 3) Varlığın maddi olmayan bir unsurdan kaynaklanan bir harcamanın sonucunda oluşmaması (ilgili varlık üzerinde kontrolün bulunması ve tanımlanabilir / belirlenebilir olması-tek başına fayda sağlıyor olması) gerekir.

İlk Muhasebeleştirme: Maddi olmayan duran varlıkların ilk kez muhasebeleştirilmesinde genellikle, iskonto bedeli indirilmiş olan kullanıma hazır hale getirme bedelini içeren maliyet değerinden (fili maliyet) veya varlık takası anlaşmasında ya da işletme birleşmesinin bir parçası olduğunda gerçeğe uygun değeriyle muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 99).

İşletme Birleşmesinin Bir Parçası Olarak Elde Etme: Eğer bir maddi olmayan duran varlık işletme birleşmesi bünyesinde elde edildiyse, maliyeti elde edilme tarihindeki gerçeğe uygun değeridir.

Devlet Teşviki Yoluyla Elde Etme: Eğer bir maddi olmayan duran varlık devlet teşviki yoluyla satın alındıysa, 24. bölümdeki “Devlet Yardımları Standardına” göre maliyeti, yardımın alındığı veya alınacağı tarihteki gerçeğe uygun değeridir.

Varlıkların Takası: Bir maddi olmayan duran varlık bir veya birden çok maddi olmayan duran varlıklardan oluşan bir birleşim ile takas edilerek elde edilebilir. Bu kapsamdaki bir maddi olmayan duran varlığın ölçülmesi; takas işlemi ticari işlem niteliğinden yoksun olmadıkça veya elde edilen varlığın veya vazgeçilen varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi mümkün oldukça, gerçeğe uygun değerinden ölçülür. Elde edilen varlığın gerçeğe uygun

değerinden ölçülmemiş olması durumunda, maliyeti, bırakılan varlığın defter değeri olarak belirlenir (Gümüş ve Gümüş: 2009: 9).

İşletme Bünyesinde Oluşturulan Maddi Olmayan Varlıklar: İşletme, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini de kapsayarak, bir maddi olmayan duran varlıktan kaynaklanan maddi olmayan duran varlıkla ilgili işletme bünyesindeki harcamayı, bu standarttaki muhasebeleştirme kriterini karşılayan başka bir varlığın maliyetinin bir kısmını oluşturmadıkça, olduğu anda gider olarak muhasebeleştirmelidir.

İşletme içinde yapılan maddi olmayan varlıklar arasında;

- 1) İşletme içinde oluşturulan marka, logo ve müşteri potansiyelleri,
- 2) Başlama etkinlikleri ve bu etkinliklerin içinde; işletmenin kuruluş aşamasında giderleri, bir ürünün tasarım aşamasındaki giderleridir.
- 3) Eğitim etkinlikleri,
- 4) Reklam etkinlikleri,
- 5) Bir işletmenin tamamının veya bir parçasının yeniden düzenlenmesi,
- 6) İşletme içinde şerefiye oluşturulması için yapılan giderlerden oluşmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 100).

Eğer aktifleştirme yöntemi seçilirse, TMS 38 “Maddi Olmayan Duran Varlıklar” standardına ilişkin hükümler uygulanmalıdır. Buna standarda göre de, işletmeler dönem içinde gider olarak muhasebeleştirilen araştırma ve geliştirme harcamalarının toplam tutarını kamuoyuna açıklamaları gerekir (Öztürk ve Emine, 2008:171).

Maddi Olmayan Duran Varlıkların Çeşitleri: KOBİ'ler için UFRS setinde iki çeşit maddi olmayan duran varlık olduğu belirtilmiştir. Bunlar;

- 1) Sınırlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar: Yararlı ömürleri boyunca itfa edilirler.
- 2) Sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar: Değer düşüklüğü için teste tabi tutulur ancak itfa edilmezler. KOBİ'ler için UFRS taslağında, sınırsız ömre sahip olan maddi olmayan duran varlıkların yirmi yılda amorti edileceği belirtilmişken yeni düzenleme ile sınırsız ömre sahip olan maddi duran varlıkların itfa edilemeyeceği belirtilmiştir (Akgül, 2005:44).

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Maddi olmayan duran varlıkların izleyen dönemlerde ölçülmesinde “Maliyet yöntemi” veya “Yeniden Değerleme” yöntemleri kullanılmakta olup, KOBİ’ler için UFRS setinde yeniden değerlendirme için tam set UFRS’de yer alan “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklara” atıfta bulunmaktadır (IFRS for SME’s, 2009: 101).

Dipnot Açıklamaları: İşletmeler maddi olmayan duran varlıkların her birinin sınıflandırılmasında;

- 1) Yararlı ömrün sınırlı mı yoksa sınırsız mı olduğu; sınırlı ise yararlı ömür miktarı veya kullanılan itfa oranı,
- 2) Kullanılan itfa yöntemleri,
- 3) Dönem başı ve dönem sonu itibariyle brüt defter değeri ve birikmiş itfa payları (birikmiş değer düşüklüğü zararları ile toplanmış olarak),
- 4) Maddi olmayan duran varlıkların itfa paylarının dâhil edildiği kapsamlı gelir tablosu kalemi (kalemleri),
- 5) İşletmenin finansal tabloları için önemli olan herhangi bir maddi olmayan duran varlığın defter değeri ve kalan itfa dönemine ilişkin bilgileri açıklamalıdır (IFRS for SME’s, 2009: 102).

2.2.9. İşletme Birleşmeleri ve Şerefiye

Standardın bu bölümünde işletme birleşmeleri ve şerefiyelere ilişkin muhasebeleştirme ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME’s,2009: 104).

İşletme birleşmesi, teşebbüs veya işletmelerin tek bir rapor yayımlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesidir. İşletme birleşmeleri, bir işletmenin bir diğer işletmenin özkaynaklarını, net varlıklarını satın almasıyla, yükümlüklerin üstlenmesiyle, bir veya birden fazla işletme oluşturacak şekilde bir işletmenin bazı net varlıkları satın almasıyla oluşur (IFRS for SME’s, 2009: 105).

Satın Alma Yöntemi: İşletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde satın alma yöntemi kullanılır. Satın alma yönteminde izlenecek adımlar aşağıda verilmiştir (IFRS for SME’s, 2009: 105):

- 1) Satın almayı tanımlamak,
- 2) Birleşme yapılacak olan işletmenin maliyetini ölçülmesi,

- 3) Birleşme yapılacak tarihte birleşme yapılacak işletmenin varlık ve borçlarını hesaplanmasıdır.

İşletme birleşmesinin maliyeti, yapılan değişim tarihinde elden çıkarılan varlıklar, gerçekleşen veya üstlenilen yükümlükler ile elde edilen işletme tarafından ihraç edilen özkaynağa dayalı araçlar gerçeğe uygun değeri ile birleşmeyle doğrudan bağlantılı olan giderlerdir (IFRS for SME's, 2009: 107).

Elde edilen işletmenin gelir tablosu, edinilen işletmenin birleşme tarihinden sonra, birleşme maliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan gelir ve giderleri kapsayacak şekilde karlarını ve zararlarını içermelidir. Bir işletmenin maliyeti ile varlıklar ve borçların net gerçeğe uygun değeri arasındaki fark şerefiye olarak muhasebeleştirilir. Şerefiye maliyet değeri ile muhasebeleştirilir ve muhasebeleştirmeden sonra amortismanına tabi tutulur. Amortisman için süre on yıldır (Akdoğan, 2009: 22).

Dipnot Açıklamaları: İşletmeler, işletme birleşmeleriyle ilgili olarak dipnotlarda:

- 1) Birleşen işletmenin adı,
- 2) Edinme tarihi,
- 3) Satın aldığı işletme içindeki oy kullanma oranı,
- 4) Birleşme maliyeti,
- 5) Birleşme tarihinde işletmenin kaynak ve varlıklarının tutarını açıklanması gerekir (IFRS for SME's, 2009: 108).

2.2.10. Kiralama İşlemleri

Standardın bu bölümünde, kiralama işlemlerinin muhasebeleştirme esaslarını açıklanmaktadır. Kiralama işlemleri, aşağıdaki finansal olayın dışındaki kiralama işlemleri kapsar (IFRS for SME's, 2009: 110):

- 1) Maden ocakları, petrol, doğal gaz ve benzer doğal kaynakların kiralanması (KOBİ standardı bölüm 34 göre Özellikli Faaliyete göre),
- 2) Film, video kayıtları, oyunlar, patent ve haklar gibi kiralama işlemleri (KOBİ standartları bölüm 18 Şerefiye Hariç Diğer Maddi Duran Varlıklara göre),
- 3) Yatırım amaçlı gayrimenkullerin kiralanması(KOBİ standardı bölüm 16 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardına göre),

- 4) Faaliyet kiralamaları altında kiraya veren tarafından tutulan, finansal kiralalar altında gösteren kiracıların canlı varlıkların kiralanması (KOBİ standartları bölüm 34 Özellikli Faaliyetlere göre)

Kiralamalar, finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olarak ikiye ayrılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve faydaların tamamının devredildiği kiralamalar, finansal kiralamalardır. Risk ve faydalarının tamamının devredilmediği kiralamalarda faaliyet kiralamasıdır.

Bir kiralama işleminin finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğu, sözleşme şeklinden çok işlemin özüne ve içeriğine bağlıdır. Bir kiralama işleminin finansal kiralama sayıldığı durumlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 111):

- 1) Kiralama işleminin sonunda varlığın mülkiyeti kiracıya devrediliyorsa,
- 2) Kira sözleşmesi, kiracıya varlığı gerçek değerinin önemli ölçüde altında bir fiyata satın alma seçeneği sunuyorsa,
- 3) Kira süresi, varlığın devredilemeyeceği durumlarda da varlığın faydalı ömrünün büyük bölümünü kapsıyorsa,
- 4) Kiralama işleminin başlangıcında minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri özde varlığın gerçeğe uygun değerini oluşturuyorsa,
- 5) Finansal kiralama konusu varlığın, herhangi bir önemli değişiklik yapmaya gerek duyulmadan yalnızca kiracı tarafından kullanılabilme özelliği varsa,

Kiracı Açısından Finansal Kiralama: Aşağıdaki durumların varlığında finansal kiralamadan bahsedilir (Karacan, 2009: 106):

- 1) Kiralama ile kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süreci sonucunda kiracıya geçmesi,
- 2) Kiralayanın, kiralama sürecinin sonunda çok düşük bir bedelle kiralanan varlığın satın alma opsiyonunun kullanacağını beklemesi,
- 3) Mülkiyeti kiracıya geçmeyecek olsa dahi, kira sürecinin kiralanan varlığın büyük bir bölümünü kapsaması,
- 4) Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinin en az kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması,
- 5) Kiralanan varlığın üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması. Kiralama

sözleşmesinin başlangıcında kiralama işleminin sınıflandırılması yapılır ve kiralama süreci boyunca kiraya veren ile kiracı, kiralama koşullarını değiştirmeye karar vermediği takdirde değiştirilemez. Böyle bir durumda kiralamanın sınıflandırılması yeniden değerlendirilir.

Kiracılar açısından finansal kiralalarda haklar ve taahhütler, varlık ve yükümlülük olarak gerçeğe uygun değerden muhasebeleştirilir. Kiracıyla ilişkilendirilen doğrudan maliyetler, muhasebeleştirilen varlık tutarına eklenir. Daha sonra, ödemeler finansman bedeli ve yükümlülük indirimi olarak ikiye ayrılır. Varlık, yararlı ömrü veya kiralama süresi boyunca itfa edilir (IFRS for SME's, 2009: 111).

Kiracılar, finansal kiralama işlemine ilişkin olarak dipnotlarda: gösterirler:

- 1) Kiralama konusu her bir varlık sınıfı için kiralama dönemi sonundaki net defter değeri,
- 2) Raporlama dönemi sonunda, gelecekteki her bir yıl için asgari kira ödemelerinin tutarı,
- 3) Dönem içerisinde gider olarak muhasebeleştirilen koşullu kira tutarı açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 112).

Kiracı Açısından Faaliyet Kiralaması: Kiracı, faaliyet kiralaması altında yapılan kira ödemelerinin (sigorta ve bakım gibi olanlar hariç) başka bir sistematik yaklaşım kullanıcı için daha iyi bir şekilde faydalarının zamanlamasını yansıtmadıkça, doğrusal yönteme göre gider olarak muhasebeleştirilir.

Kiracılar, faaliyet kiralaması işlemlerine ilişkin olarak dipnotlarda:

- 1) Her bir yıl için iptal edilmeyen faaliyet kiralamalarına ilişkin asgari kira ödemelerinin toplamı,
- 2) Raporlama dönemi sonunda iptal edilmeyen kiralama şeklinde yapılan ikinci kiralamalarla ilgili olarak elde edilmesi beklenen gelecekteki kira tutarlarının toplamı açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 113).

Kiraya Veren Açısından Finansal Kiralama: Kiraya verenler bir finansal kiralama kapsamında bulunan varlıkları finansal durum tablolarında muhasebeleştirmeli ve bunları kiralamadaki net yatırıma eşit bir tutar ile alacak olarak göstermelidirler. Kiralamadaki net yatırım, kiraya verenin kiralamada saklı olan faiz oranı ile iskonto edilmiş, kiralamadaki brüt yatırımdır. Kiralamadaki brüt yatırım toplamı; bir finansal kiralama kapsamında kiraya veren tarafından alınacak

asgari kira ödemeleri ve kiraya verene tahakkuk eden garanti edilmemiş kalıntı değerleridir (Karacan, 2009: 107).

Kiraya Veren Açısından Faaliyet Kiralaması: Kiraya veren, faaliyet kiralamasına konu edilmiş varlıkları finansal durum tablosunda, varlığın niteliğine göre gösterir (Özkan, 2009: 23).

Faaliyet kiralamasından kaynaklanan kira geliri, kiraya konu varlıktan elde edilen faydadaki azalmanın zamanlamasını daha iyi yansıtan başka bir sistematik yöntem var olmadıkça, kiralama süresi boyunca doğrusal yöntem uygulanmak suretiyle gelir olarak muhasebeleştirilir.

Kira gelirinin elde edilmesinde katlanılan maliyetler, amortismanlar dâhil olmak üzere, gider olarak muhasebeleştirilir.

Kiraya veren açısından, faaliyet kiralaması işlemlerine ilişkin olarak aşağıdaki bilgileri açıklarlar (IFRS for SME's, 2009: 115):

- 1) İptal edilmeyen kiralama çerçevesinde ileride elde edilecek asgari kira ödemelerinin toplamı ve aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle tutarı:
 - i) Bir yıldan az,
 - ii) Bir yıldan fazla beş yıldan az,
 - iii) Beş yıldan fazla
- 2) İlgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilen toplam koşullu kiralar.
- 3) Kiraya verenin yapmış olduğu önemli kira anlaşmalarına ilişkin genel açıklamalar yer almalıdır.

2.2.11. Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar

Standardın bu bölümünde karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıkların muhasebeleştirme ilkelerini düzenlenmektedir (IFRS for SME's, 2009: 118).

Genel olarak, tüm karşılıklar, zaman ve tutar açısından kesin olmadıklarından koşulludurlar. Ancak, bu bölüm kapsamında “koşullu” kelimesi, tam anlamıyla işletmenin kontrolünde olmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyetleri teyit edilecek, bu nedenle finansal tablolara yansıtılmayan varlık ve yükümlülükleri ifade etmek için kullanılır (IFRS, 2010: 758).

İşletmeler, gerçekleşmesi beklenen fakat tutarı net olarak tespit edilemeyen zararları karşılamak için karşılık ayırırlar (Özulucan, 2003: 49).

Karşılıklar: Standartta karşılık olarak aşağıda yer alan koşulların varlığı halinde finansal tablolarda gösterileceği belirtilmektedir (IFRS for SME's, 2009: 119):

- 1) Geçmiş bir olayın sonucu olarak raporlama zamanında bir yükümlüğün ortaya çıkması,
- 2) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmalarının muhtemel olması,
- 3) Yükümlülük tutarının güvenli bir biçimde tahmin edilebiliyor olmasıdır.

Bu koşulların karşılanmaması durumunda, herhangi bir karşılık finansal tablolara yansıtılmaz.

İşletme, karşılıkları, her bir raporlama tarihinde gözden geçirir ve o raporlama tarihinde yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekecek tutarın en iyi cari tahminini yansıtacak şekilde düzeltir. Önceden muhasebeleştirilmiş tutarlarda yapılacak düzeltmeler, karşılık aslen bir varlığın maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilmemiş ise, kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Bir karşılık, yükümlülüğün yerine getirilmesi için beklenen tutarın bugünkü değeri üzerinden ölçüldüğünde, gerçekleştikleri dönemde kar veya zararda finansman maliyeti olarak muhasebeleştirilir (Özkan, 2009: 25).

Yükümlülük, kanundan ya da sözleşmeden ya da geçmiş olaylardan dolayı ortaya çıkan geçerli beklentilere ilişkin bir zımni yükümlülüğünden kaynaklanabilir. Ancak, bunların hiçbiri geleceğe yönelik beklenti yaratan bir duruma sebebiyet vermez ya da geleceğe yönelik beklenen zararlar karşılık olarak muhasebeleştirilmez.

Yükümlülük ilk kayıt anında raporlama tarihindeki en iyi olası tahmine göre muhasebeleştirilir. Bu değer için, eğer önemliyse, paranın zaman değeri göz önünde bulundurulmalıdır. Karşılığın, üçüncü taraftan geri ödenmesine dair bir şartın olması durumunda geri ödeme, yalnızca ödeme fiili olarak yapıldığı zaman ayrı olarak muhasebeleştirilecektir.

Daha sonra karşılıklar, her bir raporlama tarihinde gözden geçirir ve raporlama tarihinde yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekecek giderin en iyi

cari tahminini yansıtabak şekilde düzeltilir. Düzeltmeler kar veya zararda muhasebeleştirilirken, iskontodan kaynaklanan kısım finansman maliyeti olarak dikkate alınır (Uysal, 2007).

Koşullu Borçlar: KOBİ'ler için UFRS setinde koşullu borçlara ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 120).

İşletme koşullu borçlarını finansal tablolarına yansıtmaz. Koşullu borçlar ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmaları ihtimali uzak olmadıkça finansal tablo dipnotlarında açıklanır.

Koşullu borçların, gerçekleşme olasılığının uzak olduğu durumlar haricinde, finansal etkiyle ilgili tahmin, zamanlama veya tutara ilişkin belirsizliklere dair göstergeler ve geri ödemenin olasılığı ile ilgili açıklama yapılmalıdır.

Koşullu Varlıklar: İşletme koşullu varlıklarını finansal tablolarına yansıtmaz. Koşullu varlıklar, genellikle, ekonomik yararların işletmeye giriş olasılığını doğuran, planlanmamış veya diğer beklenmeyen olaylardan oluşur. Örneğin, bir işletmenin yasal işlemler sonucunda elde etmekte olduğu, sonucu belli olmayan hak talepleridir.

Koşullu varlıkların finansal tablolarda gösterilmeleri, hiçbir zaman elde edilemeyecek bir gelirin muhasebeleştirilmesi sonucunu doğurabileceğinden, sözü edilen varlıklar finansal tablolarda yer almaz. Ancak, gelirin elde edilmesi neredeyse kesin ise, ilgili varlık koşullu bir varlık değildir ve finansal tablolara yansıtılması uygundur (TMSK, 2010: 762).

Dipnot Açıklamaları: Her bir karşılık sınıf için dipnotlarda:

- 1) Dönem başı ve dönem sonu itibariyle defter değeri,
- 2) Dönem içinde ayrılan karşılıklar ve kullanılan veya kapatılan tutarlar,
- 3) Zamanın geçmesinden veya kırdırma oranının değişmesinden dolayı iskonto edilen tutarda oluşan artışlar,
- 4) Yükümlülüğün özet bir tanımı ve ekonomik faydaların işletme dışına çıkış zamanları ve bunlarla ilgili belirsizlikler,
- 5) Beklenen tazminat tutarına ilişkin olarak muhasebeleştirilen varlıkların tutarı açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 122).

2.2.12. Borçlar ve Özkaynaklar

Standardın bu bölümünde, finansal araçların yükümlükler ve özkaynaklar olarak sınıflandırılmasının ilkeleri belirlenmiş ve özkaynakların muhasebeleştirme ilkeleri düzenlenmiştir (IFRS for SME's, 2009: 127).

Hisseler ancak araçların takasında üçüncü bir tarafın hisseler karşılık olarak işletmeye nakit veya farklı bir kaynak sağlama yükümlülüğüne girmesiyle özkaynak adı altında muhasebeleştirir. Araçlar, paranın zaman değerinin önemli olduğu ve başlangıç ölçümünün bugünkü değer esasına göre yapıldığı durumlarda alınan nakdin ya da elde edilen kaynakların gerçeğe uygun değerinden ölçülür.

Yukarıda belirtilen aynı ilkeler opsiyonlar, haklar veya benzer özkaynak araçları vasıtasıyla ihraç edilen özkaynaklara uygulanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 128).

Bu standardın kapsamına aşağıdaki konular girmemektedir.

- 1) İştirakler ve bağlı ortaklıklara olan yükümlükler ve yatırımlar,
- 2) Çalışanlara sağlanan haklar ve faydalar,
- 3) Şirket birleşmelerinden dolayı doğan haklar ve yükümlükler,
- 4) Finansal araçlar, sözleşmelerden doğan yükümlükler bu standardın kapsamı dışında tutulmuştur.

Satış opsiyonu olan bir araç, hamiline bu aracı nakit veya başka bir finansal varlık karşılığında ihraç edene geri satma hakkı veren veya gelecekteki belirsiz bir olayın gerçekleşmesi veya araç hamilinin ölümü veya emekliliği üzerine otomatik olarak geri ödenen veya geri alınan bir finansal araçtır. Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan satış opsiyonlu bir araç özkaynak aracı olarak sınıflandırılır (Özkan: 2009: 25) :

- 1) Hamiline işletmenin tasfiyesi halinde işletmenin net varlıklarında oransal bir pay sağlar. İşletmenin net varlıkları varlıklar üzerindeki diğer tüm haklar düşüldükten sonra kalan varlıklardır.

- 2) Finansal araç, diğer araç sınıflarının tümünün altında olan bir finansal araç sınıfındadır.
- 3) Diğer finansal araç sınıflarının tümünün altında olan finansal araç sınıfındaki finansal araçların tümü benzer özelliklere sahiptir.
- 4) Finansal aracın ömrü boyunca finansal araca atfedilebilecek toplam tahmini nakit akışları esasen kar veya zarara, muhasebeleştirilmiş net varlıklardaki değişikliğe veya işletmenin muhasebeleştirilmiş ve muhasebeleştirilmemiş net varlıklarının gerçeğe uygun değerlerindeki finansal aracın ömrü boyunca değişikliğine (aracın etkileri hariç olmak üzere) dayanmaktadır.

Hem borç hem de özkaynak bileşeni içeren bir dönüştürülebilir borç veya benzer bir bileşik finansal aracı ihraç eden işletme, bu tür bir aracın ihracının getirdiği tahsilâtları borç bileşeni ile özkaynak bileşeni arasında dağıtır. Dağıtımın yapılması için, işletme öncelikle, borç unsurunun tutarını, dönüştürülme özelliği olmayan veya benzer bir ilişkili özkaynak bileşeni olmayan benzer bir yükümlülüğün gerçeğe uygun değeri olarak tespit eder. İşletme, kalan tutarı, özkaynak unsuruna tahsis eder. İşlem maliyetleri gerçeğe uygun değerleri temelinde göreceli olarak borç unsuruna ve özkaynak unsuruna tahsis edilir (IFRS for SME's, 2009: 129).

İşletmenin geri satın alınan kendi hisseleri, işletme tarafından ihraç edilen ve sonradan işletme tarafından yeniden elde edilen özkaynağa bağlı finansal araçlarıdır. İşletme, özkaynaklardan, işletmenin geri satın alınan kendi hisselerine karşılık verilen bedelin gerçeğe uygun değerini düşer. İşletmenin kendi hisselerinin alışından, satışından, ihracından ya da iptalinden dolayı kar veya zararda herhangi bir kazanç ya da zarar muhasebeleştirilmemelidir.

Bir ana ortaklığın, bağlı ortaklık üzerindeki kontrol sağlayan payında, kontrolün kaybına yol açmayan değişiklikler, özkaynak sahipleri ile özkaynak sahibi sıfatları ile yapılan işlemler olarak nitelendirilmelidir. Dolayısıyla, azınlık payının defter değeri ana ortaklığın bağlı ortaklığın net varlıklarındaki payındaki değişikliği yansıtacak şekilde düzeltilmelidir. Azınlık payının düzeltildiği ve ödenen ya da alınan bedelin gerçeğe uygun değeri arasındaki fark, eğer varsa, direk olarak özkaynakta muhasebeleştirilmeli ve ana ortaklığın özkaynak sahiplerine

atfedilmelidir. Bu değişikliklerden kaynaklanan herhangi bir kazanç veya zarar muhasebeleştirilmez. Ayrıca, bu tür işlemlerin bir sonucu olarak varlıkların (şerefiye de dâhil olmak üzere) veya borçların defter değerlerinde herhangi bir değişim de, muhasebeleştirilmez (Özkan, 2009: 26).

Bazen işletmeler sahiplerine temettü olarak nakitten başka varlıklar dağıtırlar. Bir işletme böyle bir dağıtımı duyurduğunda ve sahiplere nakit olmayan varlıklar dağıtma yükümlülüğü varsa bir borç hesabında muhasebeleştirmelidir. Borcu dağıtılacak olan varlıkların gerçeğe uygun değeri ile ölçmelidir.

2.2.13. Hâsılat

Bu bölümde, mal satışları, hizmet sunumları ve isim hakkı gibi hâsılatların muhasebeleştirme esaslarını incelemektedir (IFRS for SME's, 2009: 135).

Hâsılat, malların satılması, hizmet sağlanması ve varlıkların başkaları tarafından kullanılması sonucunda elde edilir.

Bu standardın kapsamına aşağıdaki konular dâhil değildir (IFRS for SME's, 2009: 136):

- a) Kiralamalar,
- b) Temettüleri,
- c) Finansal araçların gerçeğe uygun değerindeki değişiklikler,
- d) Canlı varlıklar ve tarımsal ürünler ile ilgili konular, bu konu KOBİ'ler için UFRS'den çıkarılmış ve tam set IFRS setinde ele alınmıştır.

İlk Muhasebeleştirme: İşletme hâsılatı alınan veya alınacak olan bedelin gerçeğe uygun değeri ile ölçer. Alınan veya alınacak olan bedelin gerçeğe uygun değeri, işletme tarafından uygulanan ticari iskontolar, zamanında ödeme indirimleri ile birim indirimlerini hesaba alır.

Ertelenmiş Ödemeler: Ertelenen ödeme şartları, ödemenin gerçeğe uygun değerinin tüm gelecekteki satışların bugünkü değerine eşit olduğu bir finansal işlem ile sonuçlanır. Aradaki fark, faiz geliri olarak muhasebeleştirilir.

Mal ve Hizmet Satışları: Mal satışına ilişkin hâsılat:

- 1) Sadece önemli kazanım ve risklerin devredildiği,

- 2) Yönetimsel katılımın ortadan kalktığı,
- 3) Gelirin ve maliyetlerin güvenilir olarak ölçülebildiği,
- 4) Faydaların işletmeye akışının muhtemel olduğu ve maliyetlerin güvenilir olarak ölçülebildiği tüm koşullar oluştuğunda muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 136)

Hizmetlerin sağlanması ile ilgili işlemler tutarın güvenilir olarak ölçülebildiği durumlarda işin tamamlanma yüzdesine göre muhasebeleştirilir. Bu, tutarın güvenilir olarak ölçülebildiği, işletmeye olası bir fayda akışı olduğu, tamamlanma yüzdesinin ölçülebildiği ve oluşan ya da oluşacak maliyetlerin güvenilir olarak ölçülebildiği durumlarda mümkündür (Marşap, 2006: 27).

Eğer hâsılata güvenli bir şekilde elde edilebileceği belirsizse, hâsılat sadece giderlerin oluşması doğrultusunda muhasebeleştirilmelidir.

Faizler, telif hakları ve temettüer işletmeye olası bir nakit akışının olması ve bunların güvenilir olarak ölçülebildiği durumlarda muhasebeleştirilir. Faiz, etkin faiz yöntemine göre, telif hakları anlaşma başına tahakkuk esasına göre ve temettüer de hissedarın alma hakkı oluştuğu zaman muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 140).

İnşaat Sözleşmeleri: İnşaat sözleşmeleri güvenilir olarak tahmin edilebildiği ve işlemle ilgili ekonomik faydaların işletmeye girişinin muhtemel olduğu durumlarda hâsılat oluşturur. Daha sonra inşaat sözleşmesiyle ilişkili sözleşme hâsılatı, tamamlanma yüzdesine göre muhasebeleştirilir. Tamamlanma yüzdesinin tahmini, gelecekteki maliyetlerin, faturaların ve tamamlanma işlemine ilişkin sürelerin tahminlerini gerektirmektedir (IFRS for SME's, 2009: 141).

Dipnot Açıklamaları: İşletme tarafından aşağıdaki hususlar dipnotlarda açıklanır (IFRS for SME's, 2009: 141):

- 1) Hizmetlerin sunumuna ilişkin işlemlerin tamamlanma düzeylerinin belirlenmesi için kullanılan yöntemler dâhil, hâsılatın muhasebeleştirilmesine yönelik muhasebe politikaları,
- 2) Her bir önemli hâsılat sınıfı içinde yer alan mal veya hizmet takası suretiyle ortaya çıkan hâsılat tutarları,
- 3) Aşağıdakilerden doğan ve dönem içinde muhasebeleştirilen her bir önemli hâsılat sınıfının tutarı,

- (i) Mal satışları,
- (ii) Hizmet sunumları,
- (iii) Faiz,
- (iv) İsim hakları,
- (v) Temettüler,

2.2.14. Devlet Teşvikleri

Bu bölümde devlet teşviklerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin ilkeler açıklanmıştır (IFRS for SME's, 2009: 149).

Devlet teşvikleri, işletme faaliyetlerinde, geçmiş veya gelecekte belirlenmiş koşulların yerine getirildiğinden dolayı, devlet tarafından bir işletmeye kaynak transferi şeklinde yapılan yardımlardır.

Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi: Standartta göre, devlet teşvikleri muhasebeleştirme ise:

- 1) Teşvik verilen işletmeye gelecekte belirli performans şartları gerektirmeyen teşvikler alındığında gelir olarak muhasebeleştirilir.
- 2) Teşvik verilen işletmeye gelecekte belirli bir performans şartları getiren teşvikler, şartlar karşılandığında gelir olarak muhasebeleştirilir.
- 3) Gelirin muhasebeleştirilmesi kriterleri karşılanmadan alınan teşvikler, ertelenmiş gelir olarak muhasebeleştirme işlemlerinden oluşur (IFRS for SME's, 2009: 149).

Teşvik verilen işletmeye gelecekte belirli performans şartlarına uyum zorunluluğu getirmeyen teşvikler, teşviğin alınmasının kesinleşip bunun alacak haline gelmesi ile muhasebeleştirilir, belirli performans şartlarına uyum zorunluluğu getiren teşvikler ise bu uyum koşullarının yerine geldiği anda muhasebeleştirilir.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için hazırlanan UFRS kapsamında teşvikler, gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülür (IFRS for SME's, 2009: 149).

Dipnot Açıklamaları: Devlet teşvikleri ile ilgili olarak dipnotlarda:

- 1) Muhasebe politikası,
- 2) Finansal tablolara alınan devlet teşviklerinin türü, tutarı ve süresi,

- 3) Gelir olarak muhasebeleştirilen devlet teşviklerine ilişkin yerine getirilmemiş koşullar ve diğer yükümlülükler,
- 4) İşletmenin doğrudan faydalandığı diğer devlet yardımlarının türleri, sıfır veya düşük oranlı krediler ve sağlanan teminatlar açıklanmalıdır (IFRS for SME's, 2009: 150)

2.2.15. Borçlanma Maliyetleri

Bu bölümde, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme ilkeleri açıklanmıştır (IFRS for SME's, 2009: 151).

Borçlanma maliyetleri, bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katılan faiz ve diğer giderlerdir. Bunlar (Karacan, 2009: 179):

- 1) Kredi mevduat hesabı ile uzun vadeli borçlara uygulanan faizler,
- 2) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- 3) Finansal kiralamalara ilişkin finansman giderleri,
- 4) Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alınan kur farkları.

İşletmelerce, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. İşletmeler, diğer borçlanma maliyetlerini oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler (IFRS for SME's, 2009: 151).

2.2.16. Hisse Bazlı Ödemeler

Standartın bu bölümünde, nakit ödenen ya da özkaynaktan karşılanan tüm hisse bazlı ödeme işlemleri açıklanmıştır (IFRS for SME's, 2009: 152).

Standartta hisse bazlı ödeme işlemleri olarak;

- 1) İşletmenin, özkaynağına dayalı finansal araçlar (hisse senetleri veya hisse senetleri opsiyonları) karşılığında, mal ve hizmet tedarik edilen özkaynaktan karşılanan hisse bazlı ödeme işlemleri,

- 2) İşletmenin mal veya hizmet tedarik ettiği satıcılarına, elde etmiş olduğu mal veya hizmet karşılığında, hisse senedi veya özkaynağa dayalı finansal araçların fiyatlarına (değerlerine) göre belirlenmiş bir tutarda borç yüklenildiği, nakit olarak ödenen hisse bazlı ödeme işlemleri
- 3) İşletmenin mal veya hizmet tedarik ettiği ve buna ilişkin anlaşmanın, işletmenin veya satıcının, anlaşma konusu mal veya hizmet bedelinin nakit olarak veya başka bir varlık yoluyla veya işletmenin özkaynağına dayalı finansal araçların ihraç edilmesi yoluyla ödenmesi seçeneklerine sahip olduğu işlemler belirtilmiştir (Özkan, 2009: 28).

Muhasebeleştirme İlkeleri: Nakit olarak ödenen hisse bazlı ödeme işlemleri söz konusu olduğu durumlarda, alınan mal veya hizmetler ve ilgili yükümlülük tutarı, üstlenilen borcun gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür. İlgili borç ödenene kadar, her bir raporlama tarihinde ve ayrıca itfa tarihinde borcun gerçeğe uygun değeri yeniden ölçülür ve gerçeğe uygun değerinde oluşan herhangi bir değişiklik dönem kâr veya zararında muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 153).

Nakit alternatifli hisse bazlı ödeme işlemleri işletmeye veya karşı tarafa, işletmenin ilgili işlemi nakit (veya diğer varlıklar) ya da özkaynağa dayalı finansal araçlar aracılığıyla gerçekleştirme imkânı sağlar.

Bazı yargı yerlerinin, özkaynak yatırımcılarının (çalışanlar gibi) özellikle belirlenebilir olmayan mal veya hizmetler sağlamadan (veya verilen özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değerinden açıkça daha az değerinde mal veya hizmet sağlayarak) özkaynak edinebildiği kanunla belirlenen programları vardır. Bunlar bu bölümün kapsamında özkaynakta karşılanan hisse bazlı ödemelerdir. İşletme elde edilen (veya edilecek) tanımlanamayan mal ve hizmetleri hakkın verilmiş tarihinde ölçülen hisse bazlı ödemenin gerçeğe uygun değeri ile elde edilen (veya edilecek) tanımlanabilir mal veya hizmetlerin gerçeğe uygun değeri arasındaki fark olarak ölçer (IFRS for SME's, 2009: 153).

UFRS 2 “Çalışanlara Sağlanan Fayda ve Menfaatler Standardı”, çalışanlarla yapılan işlemler için verilen özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değerine göre bir ölçüm yapılmasını gerektirir. Şayet bunlar güvenilir olarak ölçülemiyorsa, KOBİ'ler

için UFRS'ye göre hisselerin içsel değerini (varsa, hissenin gerçeğe uygun değeri ile bu hisseler için ödeme yapmaya istekli tarafın vereceği değer arasındaki fark) referans alan bir ölçümle yapılmasına izin verir. İçsel değer, veriliş tarihinde ve sonradan ödeme yapılana kadar olan süredeki her raporlama tarihinde ölçülür. Değişiklikler kar veya zarar içinde muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 154).

Dipnot Açıklamaları: Hisse bazlı işlemlerle ilgili olarak dipnotlarda;

- 1) Bir işletme finansal tablo kullanıcılarının dönem boyunca var olan her türlü hisse bazlı ödeme anlaşmalarının tanımını,
- 2) Hak edilmesi için gerekli koşulları,
- 3) İhraç edilmiş opsiyonların azami süreleri,
- 4) Ödeme yöntemleri (nakit olarak veya özkaynaktan) bilgiler açıklanır (IFRS for SME's, 2009: 156).

2.2.17. Varlıklarda Değer Azalışı

Bu bölümde, finansal araçlar dışındaki varlıkların değer düşüklüklerine ilişkin muhasebe ve finansal raporlama ilke ve esaslarına yer verilmiştir.

Aşağıdaki değer azalışları bu standardın kapsamı dışında tutulmuştur (IFRS for SME's, 2009: 158):

- 1) Ertelenmiş vergiler,
- 2) Çalışanlardan sağlanan faydalar,
- 3) Finansal varlıklar
- 4) Özellikli varlıklar,
- 5) Canlı varlıklar.

Stoklarda Değer Düşüklüğü: İşletme her raporlama döneminde stokların değer düşüklüğünün olup olmadığını değerlendirir. İşletme her bir stok kaleminin değerlendirmesini defter değer ile tamamlanma ve satış maliyetleri düşülmüş satışı karşılaştırarak gerçekleştirir.

Stoklardaki değer azalışının muhasebeleştirilme ilkesi aşağıda verilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 159):

- 1) Her raporlama tarihinde stokların defter değeri, tamamlama ve satış maliyetleri düşülmüş satış fiyatı ile karşılaştırılmalıdır. Stok kalemi değer düşüklüğüne uğramışsa tutar dönemin kar/ zarar hesabında muhasebeleştirilir.
- 2) Değer düşüklüğüne sebebiyet veren durumların ortadan kalkması durumunda, değer düşüklüğü iptal edilir.

Stoklar Dışındaki Finansal Olmayan Diğer Varlıklarda Değer Düşüklüğü: Stoklar dışındaki finansal olmayan diğer varlıklarda değer azalışının muhasebeleştirilme ilkeleri aşağıda verilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 160):

- 1) Her bir raporlama tarihinde, bir varlığın değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığına dair herhangi bir gösterge olup olmadığı değerlendirilir. Bu tür bir gösterge bulunması durumunda defter değeri varlığın satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değeri ve muhasebeleştirilen değer düşüklüğü ile karşılaştırılmalıdır.
- 2) Eğer değer düşüklüğüne dair bir gösterge varsa işletme değer düşüklüğü ortaya çıkmasa bile faydalı ömürleri ve amortisman yöntemlerini gözden geçirmelidir.
- 3) Değer düşüklüğüne sebebiyet veren durumların ortadan kalkması durumunda değer düşüklüğü iptal edilir.

Şerefilyelerde Değer Düşüklüğü: Şerefilyelerde değer düşüklüğünün muhasebeleştirme ilkeleri aşağıda verilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 162):

- 1) İşletme, her bir raporlama tarihinde şerefilyenin değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığına dair herhangi bir gösterge olup olmadığını değerlendirir.
- 2) Eğer değer düşüklüğüne dair bir gösterge varsa işletme, şerefiyeden yararlanan bölümlere şerefiyeyi dağıtmalı, bölümlerin gerçeğe uygun değerini ölçmeli, bölümlerin defter değerini gerçeğe uygun değeriyle karşılaştırmalı, ortaya çıkan değer düşüklüğünü ilk önce şerefiyede, sonra bölümün duran varlıklar kısmında muhasebeleştirmelidir.
- 3) Önceden muhasebeleştirilen şerefie ile ilgili değer düşüklükleri iptal edilmez.

Dipnot Açıklamaları: Varlıklarda değer azalışıyla ilgili olarak dipnotlarda (IFRS for SME's, 2009: 165);

- 1) Dönem içinde kar/zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararı ile iptal edilmiş olan zararların tutarları ve gelir tablosunda raporlandıkları kalemler,
- 2) Dönem içinde doğrudan özkaynaklarda muhasebeleştirilen yeniden değerlendirilmiş varlıklarla ilgili değer düşüklüğü zararları veya iptal edilen tutarlar,
- 3) Dönem içindeki değer düşüklüğü zararları ve iptalleri ayrı bir bilgi olarak muhasebeleştirilmediyse, söz konusu zarar ve iptallerden etkilenen temel varlık sınıfları ve muhasebeleştirmeye neden olan başlıca durum ve olaylar açıklanır.

2.2.18. Çalışanlara Sağlanan Faydalar

Standardın bu bölümünde çalışanlara sağlanan faydaların muhasebeleştirilmesine ilişkin ilkelere yer verilmektedir (IFRS for SME's, 2009: 166).

İşletmeler tarafından çalışanlarına dört fayda sağlanmaktadır. Bunlar (IFRS for SME's, 2009: 167):

- 1) Kısa vadeli faydalar,
- 2) Çalışma dönemi sonrasında sağlanan faydalar,
- 3) Diğer uzun vadeli faydalar,
- 4) İşten çıkarma tazminatları.

Kısa Vadeli Faydalar: Çalışanlara sağlanan kısa vadeli faydalar, çalışana ilgili hizmet dönemi sonundan itibaren 12 ay içerisinde tamamı ödenecek faydalardır. Bunlara örnek olarak; maaşlar, sigorta yardımları, yıllık ücretli izinler, ikramiyeler, lojman, araç, gıda gibi parasal olmayan faydalar verilebilir.

İskonto edilmiş tutarlarıyla ölçülür ve hizmet sağlandığında muhasebeleştirilirler. Yıllık izin gibi diğer maliyetler, hizmet sağlandığında ve yıllık izin alındığı veya kullanıldığı durumda hizmetler giderleştirildiğinde yükümlülük olarak muhasebeleştirilir.

İkramiye ödemeleri, yalnızca ikramiye ile ilişkilendirilen yükümlülüğün oluşması ve tutarın güvenilir olarak tahmin edilebilmesi doğrultusunda muhasebeleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 167).

Çalışma Dönemi Sonrasında Sağlanan Faydalar: Çalışanlara çalışma dönemi sonrası sağlanan faydalar, emekli aylığı gibi emeklilik hakları ve çalışma dönem sonrası emeklilik sigortası ve sağlık yardımı gibi yardımları kapsar. Bu faydalar birçok durumda, işletme uygulamalarından ziyade, kanunlarla belirlenmiştir. Bu faydaların muhasebeleştirilmesinde aktüeryal değerlendirilmesi kullanılır.

Aktüeryal değerlendirilmesi tahmini birim kredi yöntemine göre yapılır. Aktüeryal kazançlar ve zararlar, ertelenmezler, oluştuğları anda kar veya zarar içinde muhasebeleştirilirler (Akdoğan, 2006: 13).

Diğer Uzun Vadeli Faydalar: Çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli faydalar, çalışana ilgili hizmet dönemi sonundan itibaren 12 ay içerisinde tamamı ödenmeyen faydalardır. Bunlara örnek olarak, kar dağıtımları ve ikramiyeler, ertelenmiş tazminatlar, jübile vb faydalar verilebilir.

İşletme, diğer uzun vadeli fayda yükümlülüklerini iskonto edilmiş bugünkü değer esasına göre ölçer (IFRS for SME's, 2009: 168).

İşten Çıkarma Tazminatları: İşten çıkarma tazminatları, mevzuat uyarınca çalışanlara iş akidleri fesih edildiğinde ödeme yapma taahhütleridir.

İşten çıkarma tazminattan, işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamayacağından, doğrudan gider olarak muhasebeleştirilir. Bu tazminatlar, raporlama tarihinde yükümlülüğün yerine getirilmesi gereken harcamanın en iyi tahmini üzerinden ölçülür. Eğer işten çıkarma tazminatları 12 aydan daha fazla sürede ödenecekse, iskonto edilmiş bugünkü değer üzerinden ölçülür (IFRS for SME's, 2009: 170).

Dipnot Açıklamaları: Çalışanlara sağlanan kısa vadeli faydalara ilişkin standartta özel bir açıklamanın yapılması gerekli görülmemiştir. Dipnotlarda diğer açıklamalar ise; her bir fayda türünün belirlenmiş olmasıyla beraber, özellikle tanımlanmış katkı planlarının genel tanımlarını, bunlarla ilgili olarak kar/zararda muhasebeleştirilen maliyetlere ve dönem içerisinde çalışanlara ödenen faydalar gibi bilgilere yer verilmesi istenmiştir (IFRS for SME's, 2009: 175).

2.2.19. Gelir Vergileri

Standartın bu bölümünde, gelir vergileri, vergiye tabi gelirler üzerinden hesaplanan bütün yurt içi ve yurt dışı gelir vergilerini içerir. Gelir vergileri aynı zamanda bağlı ortaklık, iştirak ve iş ortaklıklarının raporlayan işletmeye kar dağıtımlarında kaynakta kesinti suretiyle ödenen vergileri de kapsamaktadır. Standartta gelir vergileri; cari vergi ve ertelenmiş vergi olmak üzere iki başlık altında açıklanmıştır (IFRS for SME's,2009: 177).

Cari Vergi: Cari vergi, cari dönem veya önceki dönemlerin vergiye tabi karı ile ilişkili olarak ödenecek vergidir.

Cari Verginin Muhasebeleştirilmesi: İşletme, ödenecek dönem vergisinin, dönemde ödenen peşin vergiyi aşması durumunda vergi yükümlülüğünde muhasebeleştirir. Dönemde ödenen peşin verginin, dönem içinde ödenecek vergiyi aşması durumunda fazla ödenen peşin vergi varlık hesabında muhasebeleştirilir (IFRS for SME's,2009: 178).

Geçmiş döneme ve mevcut döneme ait vergi varlıkları ve yükümlülükleri, raporlama tarihinde yürürlükteki ya da büyük ölçüde yürürlükte olan geçerli vergi oranları kullanarak hesaplanan fiili tutarlarıyla ölçülür (George, 2007: 15).

Ertelenmiş Vergi: İşletme ertelenmiş vergi varlığını veya borcunu geçmiş işlemler ve olayların bir sonucu olarak gelecek dönemlerde geri kazanılabilir veya ödenecek vergiler için muhasebeleştirir. Bu tür vergi işletmenin varlıkları ve borçları için finansal durum tablosunda muhasebeleştirilen tutarlar ile bu varlık ve borçların vergi otoritelerince muhasebeleştirilmesi arasındaki farktan ve henüz kullanılmamış mali zararlar ve vergi avantajlarının ileriye taşınmasından kaynaklanır (Nobes and Hans, 2007: 68).

Eğer işletme varlığın defter değerini geri kazanmayı veya borcun defter değerini ödemeyi vergiye tabi karı etkilemeden yapmayı bekliyorsa varlığa veya borca ilişkin olarak ertelenmiş vergi oluşmaz. Dolayısıyla defter değerinin geri kazanımı veya ödenmesi vergiye tabi karı etkileyebilecek olan varlık ve borçlar ile vergiye esas değeri olan diğer kalemlere uygulanır (Özkan, 2009: 30).

Ertelenmiş Verginin Muhasebeleştirilmesi: Vergiye esas değer, bir varlığın, borcun veya özkaynağa dayalı finansal aracın, yürürlükte olan veya yürürlüğe girmesi kesine yakın olan vergi kanunu kapsamında ölçülmesidir. Eğer işletme konsolide vergi beyannamesi hazırlıyorsa vergiye esas değer konsolide vergi beyannamesine uygulanan vergi kanunu ile belirlenir. Eğer işletme değişik faaliyetler için ayrı ayrı vergi beyannameleri veriyorsa vergiye esas değer her bir vergi beyannamesine uygulanan vergi kanununa göre belirlenir.

Bazı kalemlerin vergiye esas değerleri vardır ancak varlık veya borç olarak muhasebeleştirilmemişlerdir. Örneğin, araştırma maliyetleri gerçekleştiklerinde gider olarak muhasebeleştirilirler ancak gelecek bir döneme kadar vergiye tabi karın belirlenmesinde indirilmelerine izin verilmeyebilir. Dolayısıyla, araştırma maliyetlerinin defter değerleri yoktur ve vergiye esas değer gelecek dönemlerde indirilebilecek olan tutardır. İşletme tarafından ihraç edilen bir özkaynak aracı da gelecek dönemlerde indirilmeye neden olabilir (Özkan, 2009: 33).

Geçici Farklar: Geçici farklar aşağıdaki durumlarda ortaya çıkar (IFRS for SME's,2009: 179):

- 1) Varlıkların veya borçların ilk muhasebeleştirilmelerinde veya bir vergiye esas değeri olan ancak varlık veya borç olarak muhasebeleştirilmemiş kalemler için bir vergiye esas değer oluşturulduğunda bir varlığın veya borcun vergiye esas değeri ile finansal tablolardaki defter değerleri arasında fark olduğunda.
- 2) Gelir veya gider bir raporlama tarihinde kapsamlı karda veya özkaynakta muhasebeleştirilip başka bir dönemde vergiye tabi karda muhasebeleştirildiği için ilk muhasebeleştirmeden sonra defter değeri ile vergiye esas değer arasında fark oluştuğunda.
- 3) Bir varlığın veya borcun vergiye esas değeri değişip bu değişiklik hiçbir dönemde varlık veya borcun defter değerinde muhasebeleştirilmediğinde ortaya çıkar.

Vergi Oranları: İşletme, ertelenmiş vergi borcunu (varlığını) raporlama tarihi itibarıyla yürürlükte olan veya yürürlüğe girmesi kesine yakın olan vergi oranlarına ve vergi kanunlarına dayanarak ölçer. İşletme vergi oranlarını, yürürlüğe

girme süreci tarafından gerektirilen gelecekteki olaylar tarihte sonucu değiştirmedilerse ve yine böyle olacağı muhtemelse yürürlüğe girmesi kesine yakın olarak kabul eder.

Ertelenmiş vergi gideri borcu ve ertelenmiş vergi varlıklarının ölçümü, işletmenin, varlıklarının defter değerlerini ne şekilde geri kazanacağı ve borçlarını defter değerleri ile ne şekilde ödeyeceği ile ilgili raporlama tarihindeki beklentilerinin vergisel sonuçlarını yansıtır. Örneğin; zamanlama farkı, gelecekteki bir dönemde sermaye kazancı olarak vergiye tabi olması beklenen bir gelir kaleminden kaynaklanıyor ise, ertelenen vergi gideri, sermaye kazancı vergi oranı kullanılarak ölçülür (Özkan, 2009: 34).

Değerleme Karşılığı: İşletme ertelenmiş vergi varlıklarına karşı bunların net defter değerlerinin cari veya gelecekteki vergiye tabi kara dayalı olarak geri kazanılabilecek hiç olmamasından daha olası en yüksek tutara eşit olmasını sağlayacak bir değerleme karşılığı muhasebeleştirir.

İşletme, ertelenmiş vergi varlıklarının net defter değerlerini her raporlama tarihinde gözden geçirir ve değerleme karşılığını gelecek vergiye tabi karın cari değerlendirmesini yansıtacak şekilde düzeltir (IFRS for SME's,2009: 179).

Dipnot Açıklamaları: İşletme finansal tablo kullanıcılarının muhasebeleştirilmiş işlem ve diğer olayların cari ve ertelenmiş vergi sonuçlarının niteliklerini ve finansal etkilerini değerlendirmelerini sağlayan bilgileri açıklamalıdır.

İşletme vergi giderinin ana unsurlarını dipnotlarda ayrı ayrı açıklamalıdır. Vergi giderinin unsurları aşağıdakileri içerebilir (IFRS for SME's,2009: 183).

- 1) Cari vergi gideri,
- 2) Önceki dönemlerin cari vergileri için dönem içerisinde muhasebeleştirilen düzeltmeler.
- 3) Geçici farkların ortaya çıkışı ve iptaline ilişkin ertelenmiş vergi gideri tutarı.
- 4) Vergi oranlarındaki değişikliklere veya yeni konulan vergilere ilişkin ertelenmiş vergi gideri tutarı.
- 5) Vergi idarelerinin gözden geçirmesinin olası sonuçlarının etkisindeki bir değişiklikten kaynaklanan ertelenmiş vergi gideri üzerindeki etkisi,

- 6) İşletmenin veya işletmenin hisse sahiplerinin vergi statüsünde meydana gelen bir değişiklikten kaynaklanan ertelenmiş vergi giderindeki düzeltmeler,
- 7) Değerleme karşılığındaki değişiklikler,
- 8) Muhasebe politikalarındaki değişiklikler ve hatalara ilişkin vergi giderinin tutarı vergi giderinin unsurlarını oluşturmaktadır.

İşletme Ayrıca Aşağıdakileri Dipnotlarda Ayrı Ayrı Açıklar: Diğer kapsamlı kar kalemi olarak muhasebeleştirilmiş kalemlere ilişkin cari ve ertelenmiş toplam vergi,

- 1) Kapsamlı kar tablosunda sunulan tutarlar ile vergi idarelerine bildirilen tutarlar arasındaki önemli farkların açıklamaları,
- 2) Geçen raporlama dönemi ile kıyaslandığında uygulanabilir vergi oranındaki (oranlarındaki) değişikliklerin açıklaması,
- 3) Geçici farkların her bir türü ve kullanılmamış mali zararlar ile vergi avantajlarının her bir türü için:
 - (i) Raporlama döneminin sonunda ertelenmiş vergi borçları, ertelenmiş vergi varlıkları ve değerlendirme karşılıklarının tutarı ve
 - (ii) Raporlama dönemi içerisinde ertelenmiş vergi borçları, ertelenmiş vergi varlıkları ve değerlendirme karşılıklarındaki değişikliklerin bir analizi finansal tablo dipnotlarında açıklanır.

2.3. ÖZELLİKLİ DURUMLARDA FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA İLİŞKİN BÖLÜMLER

Özellikli durumlarda finansal raporlama standartlarına ilişkin standartlar (bölümler) aşağıda verilmiştir.

30. Bölüm: Yabancı Para Çevirim İşlemleri
31. Bölüm: Yüksek Enflasyon
32. Bölüm: Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar
33. Bölüm: İlişkili Taraf Açıklamaları
34. Bölüm: Özellikli Faaliyetler
35. Bölüm: KOBİ'ler için UFRS'ye Geçiş

2.3.1 Yabancı Para Çevrim İşlemleri

Bu bölümde, yabancı para işlemleri ve yurtdışı faaliyetlerinin bir işletmenin finansal tablosunda nasıl yer alacağına ilişkin hükümleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 184).

Geçerli Para Birimi: Her bir işletme, geçerli para birimini belirlemelidir. Geçerli para birimi işletmenin faaliyet gösterdiği temel ekonomik işletme dışı paydaşların para birimidir.

Bir işletmenin faaliyette bulunduğu temel ekonomik işletme dışı paydaşlar, işletmenin normalde nakit yarattığı ve harcadığı işletme dışı paydaşlardır. Dolayısıyla, bir işletmenin, geçerli para biriminin tespitinde dikkate aldığı en önemli faktörler şu şekildedir (Özkan, 2009:37):

- 1) Mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen para birimidir (çoğunlukla kendi mal ve hizmetlerinin satış fiyatlarının olduğu ve gerçekleştiği para birimidir) ve
- 2) Rekabet unsurları ve yasal düzenlemeleriyle mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen ülkenin para birimidir.
- 3) Mal ve hizmetlere ilişkin işçilik, hammadde ve diğer maliyetleri en çok etkileyen para birimidir (bu genellikle bu tür maliyetlerin olduğu ve ödendiği para birimidir).

İşletmenin geçerli para biriminden olan işlemlerini kayıt altına alma ve muhasebeleştirilme işlemleri aşağıda belirtilmiştir (IFRS for SME's, 2009: 184):

- 1) İşletmeler, yabancı para işlemlerinin ilk muhasebeleştirmesinde, işlem tarihindeki geçerli kur üzerinden kaydedecektir. Kur oranında önemli değişimler olmadıkça ortalama bir kur kullanılabilir.
- 2) İşletme raporlama tarihinde, yabancı para cinsinden olan parasal kalemlerinin çevrimini kapanış kurundan yapmalıdır. Tarihi maliyetiyle ölçülen parasal olmayan kalemler için işlem tarihindeki döviz kuru kullanılırken, gerçeğe uygun değeriyle ölçülen parasal olmayan kalemler için ise gerçeğe uygun değer belirlendiği tarihteki döviz kuru kullanılmalıdır.

- 3) Parasal ve parasal olmayan kalemlerin çevriminde kazançlar ve zararlar ilk muhasebeleştirildikleri yerde yani ya dönem karı/zararında ya da özkaynaklarda kayda alınır.

Yurtdışındaki işletmenin net bir yatırımıyla ilişkili olan parasal kalemden kaynaklanan yabancı para çevrim farklılıkları yatırım elden çıkartılana kadar özkaynakta ertelenebilir (IFRS for SME's, 2009: 185).

İlk Muhasebeleştirme: Bir yabancı para işlemi, yabancı para üzerinden belirlenmiş ya da ödemenin yabancı para biriminde gerçekleştirilmesini gerektiren bir işlem olup, aşağıdaki işlemleri de kapsar (Özkan, 2009: 38):

- 1) İşletmenin, fiyatları yabancı bir para biriminde belirlenen mal ve hizmetleri alıp satması,
- 2) İşletmenin borç ya da alacak tutarlarının yabancı bir para birimiyle gösterilmesi durumunda kredi alması ya da borç vermesi veya
- 3) İşletmenin, yabancı para birimi cinsinden varlık iktisap etmesi ya da elden çıkarması ya da yabancı para birimiyle yükümlülük üstlenmesi veya ifa etmesi.

Bir işletme, bir yabancı para çevrim işlemini ilk muhasebeleştirme sırasında; yabancı para birimindeki tutara, geçerli para birimi ile yabancı para birimi arasındaki işlem tarihindeki geçerli kur uygulanarak, geçerli para biriminden kaydeder.

İşlem tarihi, işlemin bu standarda göre ilk defa muhasebeleştirilmesi gereken tarihtir. Uygulama kolaylığı nedeniyle, işlem tarihindeki gerçek kura yaklaşan bir kurun, örneğin; haftanın ya da ayın ortalama kurunun, o dönem içinde her bir yabancı para biriminde gerçekleşen işlemlerin tümü için kullanılması mümkündür. Bununla birlikte, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılması uygun değildir (IFRS for SME's, 2009: 186).

İzleyen Dönemlerde Ölçme: Her bir raporlama dönemi sonunda işletmeler tarafından aşağıdaki işlemler gerçekleştirilir (IFRS for SME's, 2009: 187):

- 1) Yabancı para birimiyle gösterilen parasal kalemler, kapanış kurundan çevrilir,

- 2) Bir yabancı para biriminde tarihi maliyet ile ölçülen parasal olmayan kalemler, işlem tarihindeki döviz kurundan çevrilir,
- 3) Bir yabancı para biriminde gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen parasal olmayan kalemler, gerçeğe uygun değer belirlendiği tarihteki döviz kurundan çevrilir.

Parasal kalemlerin ödenmesinden ya da dönem içinde veya önceki finansal tablolarda ilk muhasebeleştirme sırasında çevrildikleri kurdan farklı bir kurdan çevrilmelerinden kaynaklanan kur farkları, oluştukları dönemde kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

2.3.2 Yüksek Enflasyon

Standardın bu bölümünde, bir ülkede enflasyonun yüksek olması durumunda finansal tablolarının nasıl düzeltileceğini ilişkin ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 190).

Bu Standart, yüksek enflasyonun varlığına ilişkin kesin bir oran tanımlamaz. Finansal tabloların bu Standarda göre düzeltilmesinin ne zaman gerekli hale geleceği konusu bir takdir meselesidir. Yüksek enflasyon, bir ülkenin, bunlarla sınırlı kalmamak üzere, aşağıdakileri de içeren ekonomik özelliklerince belirlenir (IFRS for SME's, 2009: 191):

- 1) Nüfusun çoğunluğu servetini parasal olmayan varlıklarda ya da nispeten istikrarlı bir yabancı para biriminde tutmayı tercih eder. Elde tutulan yerel para, satın alma gücünü korumak üzere hemen yatırıma dönüştürme vb suretiyle değerlendirilir.
- 2) Nüfusun çoğunluğu parasal tutarları yerel para biriminden değil, nispeten istikrarlı bir döviz cinsinden dikkate alır. Fiyatlar da bu döviz cinsinden belirlenebilir;
- 3) Kredili satış ve satın almalardaki fiyatlar; süre kısa bile olsa, kredi süresi boyunca satın alma gücünde beklenen zararları karşılayacak şekilde belirlenir.

- 4) Faiz oranları, ücretler ve fiyatlar bir 'fiyat endeks'ine bağlıdır.
- 5) Son üç yılın kümülâtif enflasyon oranı %100'ü aşmalıdır.

KOBİ'ler için UFRS setine göre yüksek enflasyonlu bir ekonomiye sahip olan ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin TMS 29 "Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı" uyarınca genel fiyat düzeyine göre düzeltilmiş finansal tablo hazırlanmasını önermektedir.

2.3.3. Raporlama Döneminden Sonra Ortaya Çıkan Olaylar

Standardın bu bölümünde raporla sonrası ortaya çıka olayları tanımlanarak muhasebeleştirilme ilkeleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 193).

Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar: Raporlama döneminden sonraki olaylar, raporlama dönemi sonu ile finansal tabloların yayımı için onaylandığı tarih arasında işletme lehine veya aleyhine ortaya çıkan olayları ifade eder. Bu kapsamda iki tür olay vardır (IFRS for SME's, 2009: 193):

- 1) Raporlama dönemi sonu itibarıyla ilgili koşulların var olduğuna ilişkin kanıtları gösteren olaylar (raporlama dönemi sonrası düzeltme gerektiren olaylar),
- 2) İlgili koşulların raporlama döneminden sonra ortaya çıktığını gösteren olaylar (raporlama dönemi sonrası düzeltme gerektirmeyen olaylar).

Raporlama döneminden sonraki olaylar, finansal tabloların yayımı için onay verildiği tarihe kadar ortaya çıkan tüm olayları söz konusu olaylar kâr veya zarar tutarının veya bir takım başka finansal bilgilerin açıklanmasından sonra oluşmuş olsa dahi kapsar.

Raporlama Döneminden Sonraki Düzeltme Gerektiren Olaylar: İşletmeler; raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektiren olayların ortaya çıkması durumunda, finansal tablolara alınan tutarları, ilişkili açıklamalarla birlikte, düzeltmekle yükümlüdür.

Aşağıda yer alan hususlar, raporlama tarihinden sonraki düzeltme gerektiren

işletmenin finansal tablolarında muhasebeleştirilmiş olan tutarların düzeltilmesini veya daha önceden muhasebeleştirilmemiş kalemlerin muhasebeleştirilmesini gerektiren olaylara örnek olarak verilmiştir (Özkan, 2009: 41):

- 1) İşletmenin raporlama tarihi itibarıyla bir borcunun bulunduğunu teyit eden, raporlama tarihinden sonra sonuçlanmış bir dava. İşletme bu dava ile ilgili olarak; *Karşılıklar, Koşullu Varlıklar ve Koşullu Borçlar* bölümü uyarınca daha önce finansal tablolara alınan karşılık tutarlarını düzeltir ya da yeni bir karşılığı muhasebeleştirir.
- 2) Raporlama tarihi itibarıyla bir varlığın değerinde düşüklük olduğuna veya daha önce finansal tablolara alınan değer düşüklüğü tutarının düzeltilmesi gerektiğine dair bir bilginin raporlama tarihinden sonra ortaya çıkması halinde. Örneğin,
 - (i) Raporlama tarihi itibarıyla işletmenin alacaklı olduğu bir müşterisinin raporlama tarihinden sonra iflas etmesi, raporlama tarihi itibarıyla söz konusu alacakla ilgili bir zararın var olduğunun teyidi şeklinde değerlendirilir ve bu durumda ilgili alacağın defter değerinin düzeltilmesi gerekir.
 - (ii) Stokların raporlama tarihinden sonra satılması, bu stokların raporlama tarihindeki satış fiyatları hakkında bu tarihte değer düşüklüğünün test değerlendirilmesine yarayacak bilgi verebilir.
- 3) Raporlama tarihinden önce satın alınan varlıkların maliyetlerinin veya satılan varlıklardan elde edilen gelirlerin, raporlama tarihinden sonra belirli hale gelmesi.
- 4) Raporlama tarihinden önceki olaylar nedeniyle, kardan pay veya ikramiye gibi raporlama tarihi itibarıyla hukuki veya zımni kabule dayalı bir borcun olduğu durumlarda, ikramiye veya kardan payın tutarının raporlama tarihinden sonra belirli hale gelmesi.
- 5) Finansal tabloların yanlış olduğunu gösteren hata ve hilelerin raporlama tarihinden sonra ortaya çıkarılması.

Raporlama Döneminden Sonraki Düzeltme Gerektirmeyen Olaylar:

Raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylar için finansal tablolarda muhasebeleştirilmiş tutarlarda herhangi bir düzeltme yapılmaz.

Raporlama tarihinden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylara aşağıdakiler dâhildir (Karacan, 2009: 130):

- 1) Raporlama tarihi ile finansal tabloların yayımı için onay verme tarihi arasında yatırımların piyasa değerlerinde ortaya çıkan değer düşüklükleri. Bu değer düşüklükleri, yatırımların raporlama tarihindeki durumu ile ilgili olmayıp, sonraki dönemlerde ortaya çıkan durumu yansıtır. Dolayısıyla, yatırımlara ilişkin finansal tablolara alınan tutarlarda herhangi bir düzeltme yapılmaz.
- 2) Raporlama tarihinden sonra ancak finansal tabloların yayımı için onaylanmadan önce bir davanın lehte bir kararı veya kapanması sonucu alacak haline gelen tutar. Bu raporlama tarihinde bir koşullu varlık olabilir açıklama gerektirebilir. Ancak, raporlama tarihinden önce varılmış ancak tutar güvenilir bir şekilde ölçülemediğinden muhasebeleştirilmemiş olan bir yargı için hasar tutarı üzerine bir anlaşma düzeltme gerektiren bir olay olabilir.

Temettüler: Hisse senedi sahiplerine ödeneceği raporlama tarihinden sonra ilan edilen temettüler ile ilgili olarak, raporlama tarihinde işletmelerce herhangi bir yükümlülük finansal tablolara alınmaz. Temettü tutarı raporlama dönemi sonunda dağıtılmamış karların ayrı bir unsuru olarak sunulabilir.

Dipnot Açıklamaları: Dipnotlarda, yayımlanmak üzere onaylama tarihine ve raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylara ilişkin açıklamalar yapılır.

Yayımlanmak Üzere Onaylama Tarihi: Finansal tabloların yayımı için, onay tarihi ile onayın kimin tarafından yapıldığına ilişkin bilgiler kamuya açıklanır. İşletmenin sahipleri veya diğer taraflar, finansal tabloların yayımı sonrası finansal tabloları değiştirme gücüne sahipse, işletme bu durumu açıklar.

Raporlama Döneminden Sonraki Düzeltme Gerektirmeyen Olaylar:

İşletme raporlama tarihinden sonraki düzeltme gerektirmeyen olayların her bir sınıfı için aşağıdaki bilgileri açıklar (IFRS for SME's, 2009: 194):

- 1) Olayın niteliği,
- 2) Olayın finansal etkisinin tahmini veya böyle bir tahminin yapılamadığına ilişkin açıklama.

Aşağıda yer alan hususlar, dipnotlarda açıklanması gereken raporlama tarihinden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylara örnek olarak verilmiştir; açıklamalar raporlama döneminden sonra ancak finansal tablolar yayımlanmak üzere onaylanmadan önce öğrenilen bilgileri yansıtır (IFRS for SME's, 2009: 195):

- 1) Önemli bir bağlı ortaklığın elden çıkarılması veya önemli bir birleşme gerçekleştirilmesi,
- 2) Bir faaliyetin durdurulmasına yönelik planın duyurulması,
- 3) Önemli varlık alımları, elden çıkarılmaları veya elden çıkarılma planları veya önemli varlıkların devlet tarafından kamulaştırılması,
- 4) Önemli bir üretim tesisinin yangın sonucu tahrip olması,
- 5) Önemli bir yeniden yapılandırma planının duyurulması veya bu planın uygulanmaya başlanması,
- 6) İşletmenin borç veya özkaynak aracı ihraçları ve geri alımları,
- 7) Varlık fiyatlarında veya döviz kurlarında normalüstü büyüklükte değişikliklerin olması,
- 8) İşletmenin cari ve ertelenmiş vergi alacakları ile borçları üzerinde önemli etkisi olan vergi oranlarının değişmesi veya yeni vergi düzenlemelerinin yapılması ya da bu şekilde bir vergi kanunu çıkarılacağı duyurulması,
- 9) Önemli bir garantinin verilmesi gibi, önemli taahhütlere veya önemli koşullu borçlara girilmesi,
- 10) Tamamen raporlama dönemi sonrasında gerçekleşen olaylardan kaynaklanan önemli bir davanın başlaması.

2.3.4. İlişkili Taraf Açıklamaları

Standardın bu bölümünde, bir işletmenin finansal durumunu, kar veya zararının ilişkili tarafların varlığını ve mevcut bakiyelerinde etkilenebileceği olasılığına dikkat çekilmesi için işletmelerin finansal tablolarında gerekli açıklamalarına ilişkin hükümleri açıklanmaktadır (IFRS for SME's, 2009: 195).

İlişkili taraf ilişkileri, iş ve ticaret hayatının normal bir parçasıdır. Örneğin, işletmeler faaliyetlerinin bir kısmını çoğu kez bağlı ortaklıkları, iş ortaklıkları ve iştirakleri üzerinden sürdürür. Bu hallerde işletmenin, kontrol, müşterek kontrol veya önemli etki aracılığıyla, iştirak edilen işletmenin finansal politikalarını ve faaliyet politikalarını etkileme gücü bulunur.

Bir ilişkili taraf ilişkisi, işletmenin kar veya zararı ile finansal durumu üzerinde etkili olabilir. İlişkili taraflar, ilişkili olmayan tarafların yapmayacağı işlemler içerisine girebilir. Örneğin, ana ortaklığına maliyet bedelinden ürün satan bir işletme, diğer bir müşteriye aynı koşullarda satış yapmayabilir. Ayrıca, ilişkili taraflar arasındaki işlemler ilişkili olmayan taraflarla yapılan işlemlerle aynı tutarlarda gerçekleşmeyebilir (IFRS for SME's, 2009: 195).

Ana şirket ile bağlı ortaklık arasındaki ilişkiler her zaman açıklanmalıdır. Bu açıklamaya nihai kontrol sahibi taraf da dâhil edilmelidir.

Dipnot Açıklamaları: İlişkili taraflar arasındaki işlemler için işletmelerin açıklamaları gereken konular aşağıda verilmiştir (IFRS for SME's, 2009 199:):

- 1) İlişkinin niteliğini,
- 2) Finansal tablolar üzerinde olası etkisinin anlaşılması için gerekli olan işlemler ve bakiyeler ile ilgili bilgileri,
- 3) İşlemin tutarını,
- 4) Tahsil edilmeyen alacaklar için ayrılan karşılık tutarını,
- 5) İlişkili tarafın borçlandığı tutara ilişkin dönem içinde muhasebeleştirilen gideri dipnotlarda açıklaması gerekir.

2.3.5. Özellikli Faaliyetler

Standardın bu bölümünde KOBİ'ler için üç özellikli faaliyet olan; tarımsal faaliyet, maden çıkarma ve imtiyazlı hizmetlerin muhasebeleştirilmesine ilişkin esaslara yer verilmektedir (IFRS for SME's, 2009: 200).

KOBİ'ler için üç tür özellikli faaliyetler yer alır:

- 1) Tarımsal faaliyetler,
- 2) Doğal madenleri çıkarma ve işleme faaliyetleri,
- 3) Hizmet imtiyazları faaliyetleridir.

Tarımsal Faaliyetler: İşletme bir canlı varlığı veya tarımsal ürünü sadece ve sadece (Özkan, 2009: 44):

- 1) İşletme varlığı geçmişteki olayların bir sonucu olarak kontrol ediyorsa,
- 2) Varlıkla ilişkili olan gelecekteki ekonomik faydaların işletmeye akışı muhtemel ise,
- 3) Varlığın gerçeğe uygun değeri veya maliyeti gereksiz bir çabaya katlanmadan güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa muhasebeleştirir.

Bu standardı uygulayan işletmeler canlı varlıklarının değerinin tespit edilmesinde; piyasa değeri veya maliyet değeri muhasebe politikalarını kullanabilirler.

Gerçeğe uygun değerleri gereksiz çaba ve maliyete katlanmadan hâlihazırda belirlenebilir olmayan canlı varlıklar birikmiş amortisman ve birikmiş değer düşüklüğü zararları düşüldükten sonraki maliyetleri ile ölçülürler.

İşletme canlı varlıklarından hasat edilen tarımsal ürünlerini hasat anında tahmini satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerleri ile ölçer.

Doğal Madenleri Çıkarma ve İşleme Faaliyetleri: Bu Standardı kullanan mineral kaynakların araştırılması, değerlendirilmesi veya çıkarılması faaliyetleri (yer altından maden çıkartma faaliyetleri) ile uğraşan bir işletme bu faaliyetlerde kullanmak üzere edindiği veya geliştirdiği maddi ve maddi olmayan varlıklarının muhasebesini sırasıyla 17. Bölüm "Maddi Duran Varlıklar" ve 18. Bölüm "Şerefiye

Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklara” göre yapar (IFRS for SME’s, 2009: 201).

Hizmet İmtiyazlı Faaliyetler: İmtiyazlı hizmet anlaşması devletin veya diğer bir kamu sektörü kurumunun (imtiyazı tanıyan) imtiyazı tanıyanın yollar, köprüler, tüneller, hava alanları, enerji dağıtım ağları, hapishaneler veya hastaneler gibi altyapı varlıklarını geliştirmek (veya yükseltmek), işletmek ve bakımını yapmak için özel bir işletmeci ile sözleşme yaptığı anlaşmalardır. Bu anlaşmalarda imtiyazı tanıyan işletmecinin varlıkları kullanarak hangi hizmetleri kimlere ve hangi fiyattan vermesi gerektiğini kontrol eder veya düzenler ve aynı zamanda anlaşmanın süresinin sonunda varlıklardaki kalan önemli payı, varsa, kontrol eder (IFRS for SME’s, 2009: 202).

İki ana imtiyazlı hizmet anlaşması kategorisi vardır. Bunlar:

- 1) Birinde, işletmeci bir finansal varlık elde eder – devletten bir kamu sektörü varlığını inşa etmek veya geliştirmek karşılığında belirli veya belirlenebilir bir nakit veya diğer finansal varlık tutarı alma ve daha sonra bu varlığı belirli bir süre ile işletme ve bakımını yapma sözleşmeye dayalı koşulsuz hakkıdır. Bu kategoriye kamu hizmetini kullananlardan alınan tutarların ile belirli veya belirlenebilir tutarlardan az olması durumunda aradaki farkın devlet tarafından ödenmesinin garanti edilmesi dâhildir.
- 2) Diğerinde, işletmeci bir maddi olmayan duran varlık elde eder – inşa ettiği veya geliştirdiği ve daha sonra belirli bir süre için işlettiği ve bakımını yaptığı bir kamu sektörü varlığının kullanımını ücretlendirme hakkıdır. Kullanıcılara ücret kesme hakkı nakit elde etme koşulsuz hakkı değildir çünkü tutarlar kamunun hizmeti kullanması derecesine bağlıdır (IFRS for SME’s, 2009: 203).

2.3.6. KOBİ’ler İçin UFRS’ye İlk Geçiş

Standardın bu bölümünde, daha önceki raporlamaların tam set UFRS’ye göre mi yoksa bir başka genel kabul görmüş muhasebe standardına göre mi yapıldığına bakılmaksızın küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için hazırlanan UFRS’yi ilk kez

kullanacak olan tüm işletmeler tarafından uygulanmasını açıklamaktadır (Terzi, 2008: 61).

KOBİ'ler İçin UFRS setine geçilmesinde işletmeler karşılaştırılmalı finansal tablo düzenlemeleri gerekmekte olup, karşılaştırmalı bilançonun düzeltilmesinde aşağıda belirtilen işlemler düzeltilmelidir (IFRS for SME's, 2009: 204).

- 1) Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için hazırlanan UFRS uyarınca öngörülen varlık ve yükümlülüklerin muhasebeleştirme işlemi,
- 2) Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için hazırlanan UFRS uyarınca izin verilmeyen varlık ve yükümlülüklerin bilanço dışı bırakılması işlemi,
- 3) Bu standart kapsamında varlık, yükümlülük veya özkaynakların yeniden sınıflandırılması ve bu standardın uygulanmasından kaynaklanan varlık ve yükümlülüklerin ölçümünde yapılan düzeltmeler.
- 4) Aşağıdaki işlemler bu standardın uygulanması sırasında değiştirilemez:
 - a) Varlık ve yükümlülüklerin bilanço dışı bırakılması işlemi,
 - b) Finansal riske karşı korunma muhasebesi,
 - c) Tahminler ve
 - d) Satış amaçlı elde tutulan varlıklar ve durdurulan faaliyetler.

Bir işletmenin bu Standart kapsamında açılış bilançosunda kullandığı muhasebe politikaları, önceki finansal raporlama çerçevesine göre sunulmuş aynı tarihli bilançosundaki muhasebe politikalarından farklı olabilir. Bu Standartta geçiş tarihinden önceki işlemler, diğer olaylar veya koşullar düzeltme kayıtlarının yapılmasını gerektirir. Bu durumda, bu standarda geçiş tarihi itibarıyla, bu düzeltmeler doğrudan dağıtılmamış kârlar içerisinde veya uygun olması durumunda farklı bir özkaynak kaleminde muhasebeleştirilir.

Tam bir finansal tablolar setinde, finansal tablolarda raporlanmış tüm parasal tutarlar için önceki karşılaştırılabilir dönemlere ilişkin karşılaştırılabilir bilgilerin ve belirli metinsel ve betimleyici bilgilerin açıklanmasını gerektirmektedir.

2.4. KOBİ'LER İÇİN UFRS'NİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

KOBİ'ler için UFRS'nin finansal tabloları üzerindeki etkileri aşağıda açıklanmıştır (Akdoğan, 2007: 113).

1- Finansal Tabloların Biçimsel Yapısındaki Etkileri

KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasıyla birlikte bilanço, gelir tablosu ve nakit akış tablolarının yapısında bir takım değişiklikler olacaktır. Buna göre aktifler, pasifler, gelir ve giderler yeniden belirlenecektir. Örneğin bilançoda;

- Yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Canlı varlıklar,
- Satış için elde tutulan varlıklar,
- İnşaat sözleşmeleri,
- Hizmet maliyetleri gibi yeni başlıklara raporlama yapılacaktır.

Gelir tablosunda, gelir ve giderlerin sınıflandırılması, karların oluşumu yeniden sınıflandırılacaktır.

Gelir tablosunda, iştiraklerin öz kaynak yöntemiyle değerlemesinden kaynaklanan kar- zarar açıkça belirtilecektir.

Gelir tablosunda çalışmayan kısım gider ve zararların raporlanacağı bölüm değişecektir.

2- Finansal Tabloların Kapsamdaki Etkileri

KOBİ muhasebe standartlarına göre bilançoda yer almaması gereken ancak ulusal muhasebe düzenlemeleri ve mevzuat nedeniyle bilançoda yer alan bazı aktif ve pasif kalemler çıkartılacaktır. Örneğin;

Özellikli varlıklarla ilgili olmadığı halde aktifleştirilen finansman giderleri ve kur farkları, araştırma giderleri gibi kalemler çıkarılacaktır. Veya yer alması gereken bazı aktif ve pasif kalemlerde muhasebe standartları gereğince bilançoda yer alacaktır. Bunlar (Akdoğan, 2007: 114);

- Kıdem tazminat karşılıkları,
- Garanti karşılıkları,
- Alım satım amaçlı menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değerindeki artış veya azalışlar yer alacaktır.

3- Ölçme ve Değerlemedeki Etkileri

Değerleme; bir işletmenin sahip olduğu varlık ve kaynaklarının belirli bir tarihteki değerlerinin para birimi ile gösterilmesidir (Erkan, Elitaş ve Ceran: 21).

KOBİ'ler için UFRS setinde kullanılan ölçüm esasları aşağıda yer almaktadır (Demir, 2009: 6):

Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe uygun Değer: Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın satışından elde edilecek tutarda elden çıkarma maliyetinin düşülmesiyle ulaşılan tutardır.

İtfa Edilmiş Maliyet: Bir finansal varlık veya yükümlüğün kayıtlara ilk alındığı zaman ölçülen değerinden anapara geri ödemeleri düşüldükten sonra “etkin faiz metodu” ile birikimli itfası ilave edildikten sonraki tutarıdır.

Gerçekleşebilir Değer: Bir varlığın elden çıkarılmasında elde edilebilecek nakit veya nakit benzerleridir.

Net Gerçekleşebilir Değer: İşin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşürülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder.

Bugünkü Değer: İşletmenin normal akışı içerisindeki gelecekteki nakit akışlarının indirgenmiş bugünkü değerinin cari tahminidir.

Kullanım Değeri: Bir varlıktan veya nakit yaratan birimden türetilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir.

Geri Kazanılabilir Tutar: Varlığın (veya nakit yaratan birimin) satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

Defter Değeri: Bir varlığın ya da borcun finansal durum tablosunda muhasebeleştirilmiş değeridir.

Vergi Usul Kanunu ile TMS'nin değerlendirme amacına farklı açıdan yaklaşmaktadırlar. Bu farklılıkları ve benzerliklerini aşağıdaki şekilde belirtilebilir (Akbulut, 2008: 39).

- 1) Maliyet kavramı benzer biçimde tanımlanmıştır.
- 2) VUK'da yer alan tasarruf değeri ölçüsü, standartlardaki iskonto edilmiş maliyet değeri ölçüsü ile benzerlik gösterir. Ancak, hesaplamada dikkate alınan faiz oranı ve faiz formülü açısından farklılık söz konusudur.

- 3) VUK'na göre maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller ve şerefiye için değer düşüklüğü karşılığı ayrılması mümkün görünmemektedir. Belirli koşulların oluşması halinde sadece stoklar ve ticari alacaklar için karşılık ayrılmasına izin verilmektedir.
- 4) Maddi ve maddi olmayan duran varlıkları değerlemede kullanılan yeniden değerlendirme modeli VUK yer almamaktadır.
- 5) Standartlara göre gerçeğe uygun değer farkı kar- zarara yansıtılan finansal varlıklar gerçeğe uygun değerle değerlendirilmekte, değerlendirme farkları gelir tablosunda raporlanmaktadır. Varlığı ilk defa kayda alma açısından standart ile VUK arasında farklılık bulunmamaktadır. Varlığı edinirken alış bedeli genellikle gerçeğe uygun değeri yansıtmakta, alış gideri ise dönem gideri olarak muhasebeleştirilmektedir. Ancak izleyen dönemlerde değerlendirme açısından farklılıklar bulunmaktadır.
- 6) Satılmaya hazır finansal varlıkların gerek ilk muhasebeleştirilmesinde, gerekse izleyen dönemlerde değerlemesinde standart ile VUK farklılık söz konusudur.
- 7) Şerefiyenin izleyen dönemlerde değerlemesi açısından standart ile VUK arasında farklılık bulunmaktadır. Standartta şerefiyenin itfası yapılmamaktadır. Şerefiyenin her yıl düzenli olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulması gerekmektedir. VUK'da ise şerefiye istenirse aktifleştirilebilmekte ve beş yıl içinde itfası öngörülmemektedir.
- 8) VUK da ve standartlarda amortisman tabi varlıkların amortisman oranlarının hesaplanmasında faydalı ömrü dikkate alınmaktadır. Ancak amortisman bakış açıları bakımından farklılıklar bulunmaktadır.
- 9) Genel olarak VUK da değerlendirme ölçüsü maliyet bedeli esas alınırken IAS gerçeğe uygun değer ölçüsü benimsenmektedir.

4- Dipnot ve Açıklayıcı Bilgilerdeki Etkileri

Muhasebe standartlarına göre eski uygulamalardan farklı olarak, işletmenin uyguladığı muhasebe politikaları, ölçme ve değerlendirme esaslarıyla ilgili olarak daha fazla ayrıntılı bilginin dipnotlarda ve açıklayıcı bilgilerde verilmesi istenmektedir.

2.4.1. Finansal Durum Tablosuna Etkisi

Türkiye’de KOBİ’ler genellikle, finansal tablolarını vergi mevzuatı çerçevesinde hazırlamaktadırlar. Ayrıca KOBİ’ler bilançolarını, Tek Düzen Hesap Planına (TDHP) göre hazırlamaktadırlar. TDHP’de, bilanço kalemleri en likitten en az likide ve en yakın vadeden en uzak vadeye göre sıralanmaktadır. KOBİ’ler için UFRS setinde ise, finansal durum tablosu hazırlanırken: aktifteki likidite ve pasifteki vade sıralamasını serbest bırakmıştır (tmsk.org.tr/makaleler/KobilerIcinUFRS/VolkanDemirKibrisTebliğ.pdf, 03.06.2010).

KOBİ’ler için UFRS setinde finansal durum tablosunda sunulacak asgari bilgiler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Demir, 2009: 35)

Varlıklar/...../.....Finansal Durum Tablosu Kaynaklar

DÖNEN VARLIKLAR	YÜKÜMLÜLÜKLER
Nakit ve Nakit Benzerleri	Ticari Borçlar
Alacaklar	Finansal Borçlar
Finansal Varlıklar	Vergi Karşılıkları
Stoklar	Ertelenmiş Vergi Yükümlükleri
DURAN VARLIKLAR	Karşılıklar
Maddi Duran Varlıklar	
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	ÖZKAYNAKLAR
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Ana Ortaklık Sahiplerinin Özkaynakları
Canlı Varlıklar	Ana Ortaklık Dışı Paylar
Müşterek Kontrol Edilen Yatırımlar	
İştiraklerdeki Yatırımlar	
Ertelenmiş Vergi Varlıkları	

KOBİ’ler için UFRS setine göre, işletme finansal durumunun daha anlaşılabilir olması için ihtiyaca uygun olduğunda, ek kalemler, sınıflar ve başlıklar açabilir.

2.4.2. Gelir Tablosuna Etkisi

KOBİ’ler için UFRS setine göre, işletmelerin bir dönem içinde toplam kapsamlı gelirlerini sunmaları gerekmektedir.

Kapsamlı gelir; işletmenin varlık ve kaynaklarında yaptığı bazı değerlemeler sonucunda, değerlendirme farklarının gelir tablosunda değil de bilançoda özkaynaklarda raporlanmasıdır. KOBİ'ler için UFRS setinde kapsamlı gelir üç unsurdan oluşmaktadır (Demir, 2009: 13).

- 1) İşletmenin yurt dışı faaliyetlerine ait gelirlerin çevrilmesiyle ortaya çıkan bazı kazanç ve kayıplar,
- 2) Bazı aktüeryal kazanç ve kayıpları,
- 3) Finansal riskten korunma araçlarının gerçeğe uygun değerindeki bazı değişiklikler.

KOBİ standartlarında gelir tablosu iki alternatif şekilde sunulmuş olup bunların birinci alternatif olarak tek bir gelir tablosunun düzenlenmesi, ikinci alternatif olarak iki tablo düzenlenmesidir.

Tek Tablo Sunumu: İşletme gelir tablosunu tek tablo şeklinde hazırlayarak dönem net karı veya zararından sonra gelmek üzere kapsamlı kar unsurlarını sıralamaktadır (Akdoğan, 2007: 113).

GELİR TABLOSU	
A. BRÜT ESAS FAALİYET GELİRLERİ	
1.	Brüt Satışlar
2.	Diğer Esas Faaliyet Gelirleri
B. İNDİRİMLER (-)	
C. NET ESAS FAALİYET GELİRLERİ	
1.	Net Satışlar
2.	Diğer Net Esas Faaliyet Gelirleri
D. ESAS FAALİYET MALİYETLERİ(-)	
1.	Satışların Maliyeti
2.	Diğer Esas Faaliyet Maliyetleri
BRÜT KÂR VEYA ZARAR	
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	
F. DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR VE KÂRLAR (+)	
G. DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR (-)	
H. FİNANSMAN GELİRLERİ(+)	
I. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)	
I. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER, VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)	
	-Yasal Vergi Karşılığı (+)
	-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
	-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
II. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	
J. DURDURULAN FAALİYETLER GELİR VE KÂRLARI (+)	
K. DURDURULAN FAALİYETLER GİDER VE ZARARLARI (-)	
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)	
L. DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)	
	-Yasal Vergi Karşılığı (+)
	-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
	-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
(II) DURDURULAN FAALİYET DÖNEM NET KÂRI(ZARARI)	
TOPLAM DÖNEM NET KÂRI (ZARARI) (I+II)	
KAPSAMLI KAR	
a)	Kontrol Gücü Olmayan Payların(Azınlık paylarının) Kar Zarar Payları
b)	Ana Ortaklığın Kar Zarar Payları
TOPLAM KAPSAMLI KAR/ZARAR	

İki Tablolu Sunum: İşletme gelir tablosunu 1. tabloda dönem net kar ya da zararına kadar düzenlemekte 2. tabloda da bir ara toplam olarak kapsamlı kar unsurlarını sıralamakta ve toplam kapsamlı kar ya da zarar rakamına ulaşmaktadır (Akdoğan, 2007: 113).

1. Tablo

GELİR TABLOSU
A. BRÜT ESAS FAALİYET GELİRLERİ
1. Brüt Satışlar
2. Diğer Esas Faaliyet Gelirleri
B. İNDİRİMLER (-)
C. NET ESAS FAALİYET GELİRLERİ
1. Net Satışlar
2. Diğer Net Esas Faaliyet Gelirleri
D. ESAS FAALİYET MALİYETLERİ(-)
1. Satışların Maliyeti
2. Diğer Esas Faaliyet Maliyetleri
BRÜT KÂR VEYA ZARAR
E. FAALİYET GİDERLER, (-)
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI
F. DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR VE KÂRLAR (+)
G. DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR (-)
H. FİNANSMAN GELİRLERİ(+)
I. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)
I. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
-Yasal Vergi Karşılığı (+)
-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
I. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
J. DURDURULAN FAALİYETLER GELİR VE KÂRLARI (+)
K. DURDURULAN FAALİYETLER GİDER VE ZARARLARI (-)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)
L. DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
-Yasal Vergi Karşılığı (+)
-Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
-Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
(II) DURDURULAN FAALİYET DÖNEM NET KÂRI(ZARARI)
TOPLAM DÖNEM NET KÂRI (ZARARI) (I+II)

2. Tablo

KAPSAMLI GELİR TABLOSU
A. Cari Dönem Net Kar (Zararı)
B. Cari Dönemde Özkaynaklara Kaydedilen Karlar(Zararlar)
1. Yeniden Değerleme Artışları
2. Finansal Duran Varlıklardan Alınan Bedelsiz Paylar
3. Özkaynak Yöntemine Göre Değerlenen Yatırımların Kapsamlı kar(zarar)Payları
4. Yabancı Para Çevirim Farkları(±)
5. Finansal Varlıklar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (±)
6. Türev Finansal Araçlar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (+(-)
7. Fayda Planlarındaki Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar (±)
8. Muhasebe Hata Ve Politikalarındaki Değişikliklerin Düzeltme Etkileri(±)
9. Yeniden Değerleme, Sınıflama, Düzeltme Farkları (±)
10. Diğer Kapsamlı Kar (zarar) Unsurları (±)
11. Ertelenmiş Vergi Gelir(Gider) Etkisi(±)
Toplam Karlar(Zararlar)(A+B)
Kontrol Gücü Olmayan Paylar
Ana Ortaklık Payları

2.4 3. Tam Set UFRS İle KOBİ'ler İçin UFRS Seti Arasındaki Farklar

KOBİ'ler için UFRS seti, tam set UFRS'nin temeli üzerine kurulmuş olan bir standart setidir. KOBİ'ler için UFRS' setinde, tam set UFRS'de yer alan beş standartlar yer almamıştır. Tam set UFRS'deki standartlar, KOBİ'ler için UFRS setinde daha basitleştirilmiş ve seçenekleri azaltılmış şekilde yer almaktadır.

KOBİ'ler İçin UFRS'de Yer Almayan Standartlar: Tam set UFRS'de yer alan aşağıdaki standartlar, KOBİ'ler ile ilgisiz olduğu için, KOBİ'ler için UFRS' de yer almamaktadır.

- 1) UFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri,
- 2) UFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler,

- 3) UFRS 8 Faaliyet Bölümleri,
- 4) UMS 33 Hisse Başına Kazanç,
- 5) UMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama

Finansal Tabloların Sunumu: Finansal tabloların kapsadığı dönem içerisinde öz kaynaklardaki değişiklikler sadece kâr veya zarar, temettü ödemeleri, geçmiş dönem hatalarının düzeltilmesi ve muhasebe politikasındaki değişikliklerden kaynaklanıyorsa işletme, kapsamlı gelir tablosu ve öz kaynaklar değişim tablosu yerine, tek bir gelir ve dağıtılmamış kârlar tablosunu hazırlayabilir. Bu düzenleme tam setten farklılık göstermektedir. Tam sette öz kaynaklar değişim tablosu düzenlemesi zorunludur (Akdoğan, 2010: 11).

KOBİ'ler için IFRS setinde işletmelerin finansal tablolarında faaliyet bölümlerini düzenlemesine gerek yokken, tam set UFRS setinde UFRS 8 "Faaliyet Bölümleri" standardına göre faaliyet bölümler düzenlenmesi gerekmektedir.

Kapsamlı Gelir Tablosu ve Gelir Tablosu: KOBİ'ler için IFRS setinde önceki döneme ait muhasebe hataları, muhasebe politikalarındaki değişimler, kar veya zarardan meydana gelen değişimleri gelir tablosunda ya da kapsamlı gelir tablosunda sunulurken, tam set UFRS'de buna izin verilmemektedir.

KOBİ'ler için UFRS setinde Kapsamlı Gelir Tablosunda diğer gelirler üç yerde gösterilirken, tam set UFRS'de daha fazla yerde gösterilmektedir.

Tam set UFRS'de üretimi durdurulmuş faaliyet giderleri için daha fazla açıklama yapılırken, KOBİ'ler için UFRS setinde daha az açıklamalar yapılır (IASC Foundation, 2010: 25),

Finansal Araçlar: KOBİ'ler finansal araçların muhasebeleştirilmesinde iki tercih hakkı vardır. Tüm finansal araçlarını muhasebeleştirmek için aşağıdakilerden birini uygula bilirler (Akdoğan, 2010: 16-17):

- 1) 11. Bölüm ve 12. Bölüm'ün hükümlerinden birini veya
- 2) TMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" standardının muhasebeleştirme ve ölçme hükümlerini uygular

Tam set UFRS’de finansal araçlar dört ayrı değerlendirme kategorisine ayrılırken, KOBİ’ler için UFRS’de Finansal araçlarla ilgili iki kategori vardır (tmsk.org.tr/makaleler/ Doc.Dr.RaifPARLAKKAYA.doc.04.06.2010)

KOBİ’ler için UFRS’de finansal araçlarla ilgili sınıflandırmada, tam set UFRS’de yer alan vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar ve satılmaya hazır finansal varlıklar yer almamaktadır. Temel finansal araçların çoğu amorti edilmiş maliyet ile ölçülürken, karmaşık finansal araçlar genellikle gerçeğe uygun değerle ölçülerek gerçeğe uygun değer farkları kar veya zarara yansıtılmaktadır.

İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar: KOBİ’ler için UFRS setinde iştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesinde maliyet yöntemi, özkaynak yöntemi ve piyasa değeri yöntemlerinden biri seçilirken tam set UFRS de öncelikli olarak özkaynak yöntemi kullanılmaktadır (IASC Foundation, 2010: 26).

Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller: Tam set UFRS de yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesinde piyasa değerine göre muhasebeleştirilmesine izin verirken KOBİ’ler için UFRS setinde ise maliyet yönteminde kullanılmasına izin verilmemektedir (IASC Foundation, 2010: 27).

Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve Şerefiye: Tam set UFRS’de maddi ve maddi olmayan duran varlıklar için maliyet modeli ve yeniden değerlendirme modeli arasında muhasebe politikası seçim hakkı vardır. Şerefiye ve sınırsız ömre sahip diğer maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü için değerlendirmeye tabi tutulur, amortisman konusu yapılmaz. Araştırma ve geliştirme giderlerinden, geliştirme giderleri aktifleştirilir (tmsk.org.tr/makaleler/ KobilerIcinUFRS/ KOBİ_UFR_makale_Doc.Dr.RaifPARLAKKAYA.doc.04.06.2010).

KOBİ’ler için UFRS de sadece maliyet modeline izin verilir. Araştırma ve geliştirme giderlerinin tamamı dönem gideri yazılır. Şerefiye dâhil tüm maddi olmayan duran varlıkların sınırlı bir ömre sahip olduğu kabul edilir ve amortismanına tabi tutulur.

İşletme Birleşmeleri: Tam set UFRS’de işlem maliyetleri hariç tutulur. Şarta bağlı yükümlülükler ödeme olasılığına bakılmaksızın kaydedilir.

KOBİ'ler için UFRS'de ise işlem maliyetleri elde etme maliyetlerine dâhil edilir. Eğer, işletmenin ödeme yapması muhtemelse ve bu yükümlülüğün gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa elde etme maliyetlerinin bir parçası olarak kaydedilir (IASC Foundation, 2010: 28).

KOBİ'ler için UFRS setinde şerefiyeler amortisman ayrılırken tam set UFRS'de şerefiyeler amortisman ayrılmamaktadır (Akdoğan, 2010: 22).

Borçlanma Maliyetleri: Tam set UFRS özellikli varlıklar için borçlanma maliyetleri aktifleştirilirken, diğer borçlanma maliyetleri dönem gideri yazılır (Akdoğan, 2010: 23).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOBİ MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ ALGISININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkiye’de Avrupa Birliğine uyum süreciyle birlikte birçok konuda değişim yaşanmakta ve buna paralel olarak birçok yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemelerin en önemlilerinden biri de yayınlanması beklenen yeni Türk Ticaret Kanunu’dur. Türk Ticaret Kanunu taslağında muhasebe standartlarının düzenleme yetkisinin TMSK’ya ait olduğu belirtilmektedir. Buna göre, işletmeler finansal tablolarını TMSK’nın yayınlamış olduğu UFRS’ye uygun olarak hazırlayacaklardır.

Ülkelerin muhasebe standartlarıyla ilgili kendi içlerindeki yetersizliklerin dışında, ülkeler arasında da finansal tabloların karşılaştırılabilmesini engelleyecek önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ülkeler arasındaki muhasebe ve vergisel farklılıklar, yabancı tasarruf sahiplerinin, finansal tabloları karşılaştırma ve sağlıklı bilgi verme olanağını ortadan kaldırmaktadır.

Günümüzde KOBİ’lerin gelişen teknoloji ve internet sayesinde uluslararası alanda yatırım yapmaları ve uluslararası kredi teminleri kolaylaşmaktadır. Buna bağlı olarak KOBİ’lere yatırım yapan kişi ve kurumlar, KOBİ’ler hakkında ayrıntılı, güvenilir finansal bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgilerin de uluslararası diğer işletmelerin bilgileri ile karşılaştırılabilir olması önem arz etmektedir. Bu bağlamda UFRSK, KOBİ’ler için UFRS yayınlamaya KOBİ’lerin düzenlemiş oldukları finansal raporların belli bir standart içinde hazırlanmasını amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de KOBİ’ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmasını etkileyecek faktörleri tespit etmek ve bu faktörlere bakışta muhasebecilerin algısını tespit etmektir.

Araştırmada anket yöntemi kullanılmış ve Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki illerde faaliyet gösteren 348 işletmede yapılmıştır. KOBİ’ler için UFRS’nin Türkiye’de yeni bir konu olması ve özel bilgi birikimi gerektirmesi nedeniyle anket çalışması, muhasebeciler ya da konu hakkında bilgisi olan işletme sahiplerine uygulanmaktadır.

Anket uygulaması yapılmadan önce bazı KOBİ’lerle bir ön anket çalışması yapılarak anket içeriği yeniden oluşturulmuştur. Ön anket çalışmasında yapılan analiz olumlu çıkmış; fakat bazı ifadelerde tekrar düzenleme ihtiyacı görülerek anket yeniden oluşturulmaktadır.

Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde, ankete katılan işletmeye ait genel bilgilere yönelik sorular; ikinci bölümde ise KOBİ standartlarının uygulanabilirliğine yönelik ifadeler yer almaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLAR

Araştırmada kullanılan ankete, katılımcıların doğru ve içten cevap verdikleri kabul edilmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket soruları, bağımlı değişken ile bağımsız değişkenlere yönelik faktörlerinin etkisinin ne olacağına ilişkin görüşleri ölçülebilecek ifadelerden oluştuğu kabul edilmektedir.

3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Anket uygulaması, KOSGEB’in 2008 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaptığı “Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporunda” belirtilen KOBİ sayıları dikkate alınarak yapılmıştır. KOSGEB’in araştırmasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi üç kısma ayrılmaktadır. Birinci kısım Gaziantep Bölgesi, ikinci kısım Şanlıurfa Bölgesi ve üçüncü kısım olarak da Mardin bölgesi olarak

belirtilmektedir. Bu alt kısımların KOSGEB veri tabanına göre istihdam ve işletme sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: Gaziantep Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları

	Birim	GAZİANTEP ALT BÖLGESİ İLLERİ			BÖLGE TOPLAMI
		Gaziantep	Adıyaman	Kilis	
İşletme Sayısı	ADET	2.068	93	18	2.179
İstihdam	Kişi	32.104	2.272	141	34.517

KAYNAK: KOSGEB, 2008

Tablo 9’da gösterildiği gibi, KOSGEB veri tabanına göre Gaziantep alt kısmında, toplam işletme sayısının 2.179 olduğu görülmektedir. Bölgedeki işletmelerin % 94,9’u Gaziantep ilinde bulunmaktayken, Gaziantep ilinden sonra sırası ile Adıyaman ve Kilis illeri gelmektedir. Yine aynı veri tabanına göre toplam çalışan sayısı 34.517 olup, bunlarında 32.104’ü Gaziantep de istihdam edilmektedir.

Tablo 10: Şanlıurfa Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları

	Birim	ŞANLIURFA ALT BÖLGESİ İLLERİ		BÖLGE TOPLAMI
		Şanlıurfa	Diyarbakır	
İşletme Sayısı	ADET	189	259	448
İstihdam	Kişi	4.315	3.909	8.224

KAYNAK: KOSGEB, 2008

Tablo 10’dan anlaşıldığı üzere, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ikinci alt bölgesi olan Şanlıurfa Bölgesinde Şanlıurfa ve Diyarbakır illeri yer almaktadır. Bu illerde faaliyet gösteren KOBİ’lerin sayısının 448 olduğu görülmektedir. Bu alt bölgede toplam istihdamın 8.224 olduğu ve Şanlıurfa’daki işletme sayısının az olmasına rağmen Diyarbakır’dan daha fazla istihdam sağladığı görülmektedir.

Tablo 11: Mardin Alt Bölgesi İstihdam ve İşletme Oranları

	Birim	MARDİN ALT BÖLGESİ İLLERİ				BÖLGE TOPLAMI
		Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	
İşletme Sayısı	ADET	35	44	11	17	107
İstihdam	Kişi	644	945	226	378	2.193

KAYNAK: KOSGEB, 2008

Tablo 11’de ifade edildiği gibi, KOSGEB veri tabanına göre üçüncü Mardin alt bölgesindeki, toplam işletme sayısının 107 olduğu görülmektedir. Bölgedeki işletme sayısının % 44’ü Batman ilinde bulunmaktadır. Batman ilinden sonra işletme sayısı dikkate alındığında sırası ile Mardin, Siirt ve Şırnak illeri gelmektedir.

Bölgenin ekonomik ve sosyal verilerine bakıldığında, gelişmiş ili Gaziantep, gelişmekte olan ili Şanlıurfa ve kalkınmada geri kalmış ilinin Mardin olduğu görülmektedir. Bu üç ilin toplam istihdam ve işletme sayıları bölgeyi kapsayacak düzeydedir.

3.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın 6 temel hipotezi ve bu hipotezlere bağlı olarak 30 alt hipotezi bulunmaktadır. Bu hipotezler aşağıda verilmiştir.

H1: KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini işletme içi ve işletme dışı faktörler (işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük) etkiler.

H1-1: İşletme dışı paydaşsal faktörler ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliği arasında ilişki vardır.

H1-2: Fayda faktörü ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliği arasında ilişki vardır.

H1-3: Maliyet faktörü ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliği arasında ilişki vardır.

- H1-4:** Eğitim faktörü ile KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği arasında ilişki vardır.
- H1-5:** Büyüklük faktörü ile KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği arasında ilişki vardır.
- H2:** KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere (işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük) bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H2-1:** İşletme dışı paydaşlar faktörüne bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H2-2:** Fayda faktörüne bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H2-3:** Maliyet faktörüne bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H2-4:** Eğitim faktörüne bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H2-5:** Büyüklük faktörüne bakışta işletmedeki çalışanların sayısına göre farklılık vardır.
- H3:** KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.
- H3-1:** İşletme dışı paydaşlar faktörüne bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.
- H3-2:** Fayda faktörüne bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.
- H3-3:** Maliyet faktörüne bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.
- H3-4:** Eğitim faktörüne bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.

- H3-5:** Büyüklük faktörüne bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.
- H4:** KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmenin hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H4-1:** İşletme dışı paydaşlar faktörüne bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H4-2:** Fayda faktörüne bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H4-3:** Maliyet faktörüne bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H4-4:** Eğitim faktörüne bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H4-5:** Büyüklük faktörüne bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.
- H5:** KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H5-1:** İşletme dışı paydaşlar faktörüne bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H5-2:** Fayda faktörüne bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H5-3:** Maliyet faktörüne bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H5- 4:** Eğitim faktörüne bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H5-5:** Büyüklük faktörüne bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.
- H6:** KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakış ile işletmenin aktif toplamı arasında ilişki vardır.

H6-1: İşletme dışı paydaşlar faktörüne bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.

H6-2: Fayda faktörüne bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.

H6-3: Maliyet faktörüne bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.

H6-4: Eğitim faktörüne bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.

H6-5: Büyüklük faktörüne bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.

3.5. YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

3.5.1. Model

Araştırmada, KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen işletme içi ve işletme dışı faktörler; işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük faktörlerinin etkileri ve ilişkileri tespit edilmektedir. Bu bağlamda Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki illerde faaliyette bulunan KOBİ'lerde araştırma yapılmıştır. Araştırma yapılırken şartların önceden ayarlanması ve işletme yetkililerinin belirli cevapları vermeleri yönünde etkilenmeleri söz konusu olmamıştır. Araştırmada çoklu regresyon ve basit regresyon modeli ile ANOVA analizi kullanılmıştır.

Çoklu Regresyon Modeli Olarak;

$y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_n X_n$ şeklindedir.

$y =$ KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği

β_0 = Sabit

β_n = Parametrelere ait katsayılar

X_n = Bağımsız değişkenler (işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük)

Araştırmada kullanılan alt hipotezler için kullanılan model;

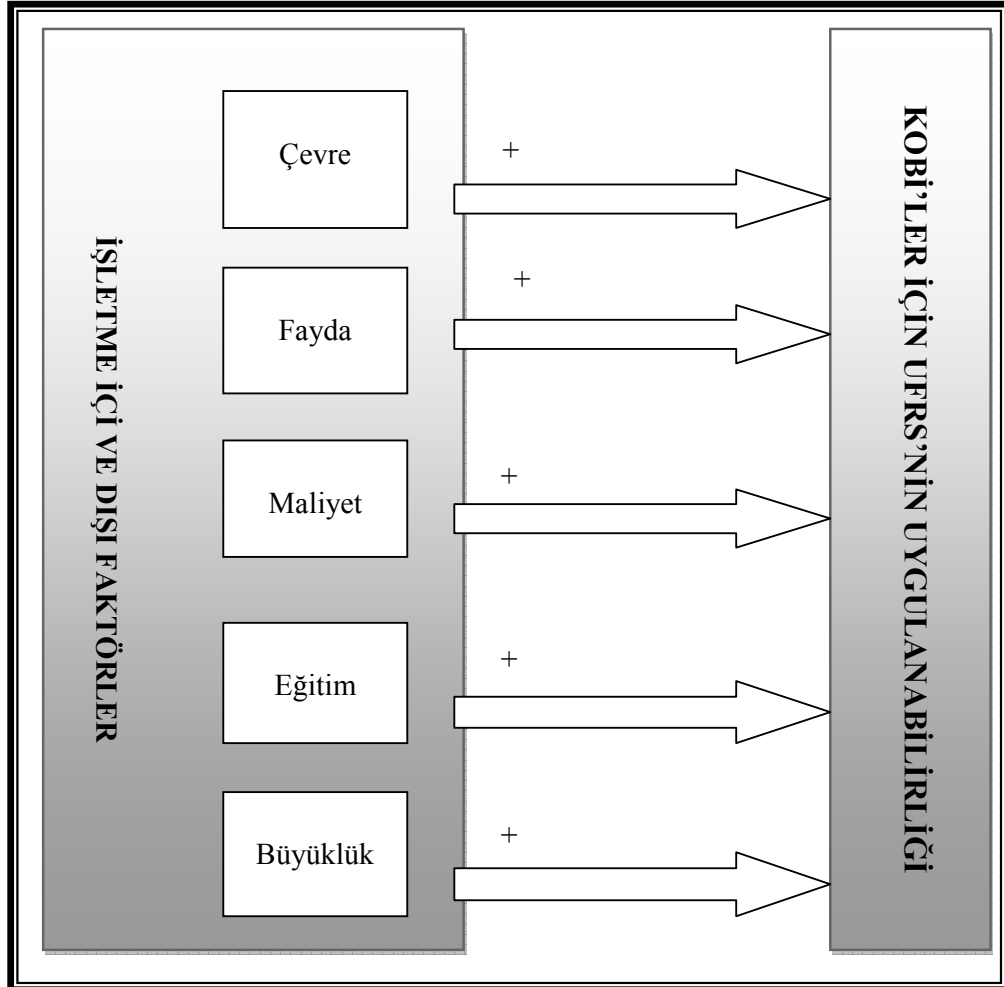
$y = \beta_0 + \beta_i X_i$ şeklindedir.

β_0 = Sabit

β_i = Parametreye ait katsayı

X_i = Bağımsız değişken

Tablo 12: Çoklu Regrasyon Modeli

Bağımlı değişken; KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği

Bağımsız değişkenler; İşletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük

3.5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırma, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin illerinde faaliyette bulunan. KOSGEB veri tabanına kayıtlı 2092 KOBİ'yle sınırlıdır. Bu sayı Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki işletmelerin %76,5'ni oluşturmaktadır. Bu oran Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyette bulunan KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanabilirliği algısını ölçmede bilgi verebilecek düzeydedir.

Araştırmada $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde $\pm \% 10$ 'luk örnekleme hatası ile yapılacak bir anket uygulaması için 300 işletme ile görüşülmesi gerekmektedir (Nakip, 2003: 320). Bu bağlamda 348 işletmede anket yapılmıştır. Örneklem evreni karışılama oranı %16,63 olarak gerçekleşmiştir.

3.5.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu hazırlanmadan önce KOBİ'ler için UFRS hakkında literatür taraması yapılmış ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalar incelenerek anket formu hazırlanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 20 soru, ikinci bölümde ise 23 ifade yer almaktadır. Anketin birinci bölümünde işletmelerin özelliklerine yönelik sorulara, ikinci bölümde ise KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkilemesi düşünölen işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, büyüklük ve eğitim faktörlerinin belirlenmesini sağlayan ifadeler bulunmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde yer alan ifadeler 5’li likert ölçeğine göre hazırlanmış ve likert ölçeğinde en olumlu seçenek en yüksek, en olumsuz seçenek ise en düşük puan alacak şekilde sıralanmıştır.

3.5.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler SPSS 13.0 for Windows paket programına yüklenmiş ve araştırma amaçları doğrultusunda çeşitli istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Araştırmadan elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapmalar halinde gösterilmiştir. KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyebileceği faktörleri belirlemek amacı ile faktör analizi yapılmış, araştırma hipotezlerinin test edilmesinde regresyon analizi, korelasyon ve ANOVA testi yöntemleri kullanılmıştır.

Anketin değişkenlerine göre, “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” derecelerindeki frekanslar ve bu frekanslara ait ortalamalar hesaplanmıştır. Soruların her biri için seçeneklerden “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğine (1), “katılmıyorum” seçeneğine (2), “ne katılıyorum ne katılmıyorum” seçeneğine (3), “katılıyorum” seçeneğine (4) ve “kesinlikle katılıyorum” seçeneğine (5) puan verilerek veriler bilgisayar ortamına taşınmıştır.

Her soruya ilişkin görüş dağılımlarının ayrı tablolar halinde verilmesi yoluna gidilmemiş, bunun yerine söz konusu değişkenlerin ortalamaları ile standart sapmaları gruplar halinde tablollaştırılarak değerlendirmeler bu veriler ışığında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket verilerinin güvenilirlik analizinde Cronbach’s Alpha katsayısı kullanılmıştır. Katsayı 1.00’a yaklaştıkça verilerin güvenilirliği yüksek; 0.00’a yaklaştıkça verilerin güvenilirliği düşük olarak yorumlanmaktadır (Nakip, 2003: 322).

Araştırmada yer verilen istatistiksel işlemlerde ve bu işlemler ile ilgili tablolarda kullanılan işaretler ve anlamları aşağıdadır:

- * % : Yüzde
- * α : Güvenirlik (reability)
- * S.S. : Standart sapma (Standard Deviation)
- * p : Önem (anlamlılık) düzeyi
- * n : Ankete cevap veren işletme sayısı
- * r : Korelasyon Katsayısı
- * **ort**: Ortalama

3.5.5. Verilerin Sınıflandırılması

Uygulama sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

- 1) Ankete katılan işletmelerin özellikleri,
- 2) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliği,
- 3) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında işletme dışı paydaşlar faktörünün etkileri,
- 4) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında fayda faktörünün etkileri,
- 5) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında maliyet faktörünün etkileri,
- 6) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında eğitim faktörünün etkileri,
- 7) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında büyüklük faktörünün etkileri.

3.6. BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde bulgular ve yorumlar bir arada verilerek, önce bulgular açıklanmış ardından yorumları yapılmıştır.

3.6.1. Güvenirlik Analizi

Çalışma için hazırlanan anketin güvenilirliğini ölçmek için, ön araştırmada 50 işletme üzerinde uygulama yapılmıştır. Ön araştırmada geliştirilen 25 değişkenli likert tipi anket verilerinin güvenilirliği Cronbach's Alpha yöntemi ile ölçülmüştür. İki soru anketin güvenilirliğini düşürdüğü için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Anket verilerinin Alpha katsayısı, 0,78 (Tablo 19) olarak saptanmaktadır. Bu değer 1.00'a yakın bir değer olduğundan anketin güvenilir olduğuna ve dolayısıyla araştırmada kullanılmasına karar verilmiştir.

3.6.2. Ankete Katılan İşletmelerin Özellikleri

Ankettin birinci bölümünde yer alan işletmenin özelliklerine ait ifadelere ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Ankete Katılan İşletmelerin Özellikleri

Tablo 13: İşletmelerin Faaliyet Yerleri

		Frekans	%
İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu İller	Gaziantep	219	62.9
	Şanlıurfa	94	27
	Mardin	35	10.1
	Toplam	348	100

Araştırma 348 işletmede yapılmış olup bu işletmelerin 219 tanesi Gaziantep'te, 94 tanesi Şanlıurfa'da ve 35 tanesi de Mardin'de faaliyette bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en gelişmiş ili olan Gaziantep bölgesinin en fazla işletmesine ve istihdamına sahip bulunmaktadır (KOSGEB, 2008).

Tablo 14: İşletmelerin Büyüklüğü

	Değişkenler	Frekans	Yüzde
İşletmede çalışan sayısı	1-9	58	16.7
	10-49	142	40.8
	50-250	121	34.8
	250'den yukarısı	27	7.8
İşletmelerin sermaye büyüklüğü	250.000 ve altı	53	15.2
	250.000- 500.000	74	21.3
	500.000 -1.000.000	59	17
	1.000.000- 5.000.000	78	22.4
	5.000.000- 10.000.000	30	8.6
	10.000.000- 25.000.000	35	10.1
	25.000.000 üstü	19	5.5
İşletmelerin yıllık cirosu	250.000 ve altı	30	8.6
	250.000- 500.000	64	18.4
	500.000 -1.000.000	41	11.8
	1.000.000- 5.000.000	84	24.1
	5.000.000- 10.000.000	52	14.9
	10.000.000- 25.000.000	50	14.4
	25.000.000 üstü	27	7.8
İşletmelerin aktif toplamı	250.000 ve altı	39	11.2
	250.000- 500.000	71	20.4
	500.000 -1.000.000	46	13.2
	1.000.000- 5.000.000	65	18.7
	5.000.000- 10.000.000	53	15.2
	10.000.000- 25.000.000	48	13.8
	25.000.000 üstü	26	7.5
	Toplam	348	100

18.11.2006 tarih ve 997 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" KOBİ tanımında işletmelerin üç unsuruna bakmaktadır. Bunlar; işletmede çalışan sayısı, işletmenin net satış hâsılatı ve aktif toplamalarının büyüklüğüdür.

Bu tanıma göre ankete katılan işletmelerin sınıflandırılmasında:

Çalışan sayısına göre;

Mikro işletmeler ankete katılan işletmelerin %16,6'sı

Küçük işletmeler ankete katılan işletmelerin %40,8'i

Orta boy işletmeler ankete katılan işletmelerin %34,8'i

Büyük işletmeler ankete katılan işletmelerin %7,8'ini oluşturmaktadır.

Hâsılatına göre;

Mikro işletmeler ankete katılan işletmelerin %38,8'i

Küçük işletmeler ankete katılan işletmelerin %24,1'si

Orta boy işletmeler ankete katılan işletmelerin %29,3'ü

Büyük işletmeler ankete katılan işletmelerin %7,8'sini oluşturmaktadır.

Aktif toplamına göre;

Mikro işletmeler ankete katılan işletmelerin %44,8'i

Küçük işletmeler ankete katılan işletmelerin %18,7'si

Orta boy işletmeler ankete katılan işletmelerin %29'u

Büyük işletmeler ankete katılan işletmelerin %7,5'sini oluşturmaktadır.

Tablo 15: İşletmelerin Yapısal Özellikleri

		Frekans	Yüzde
İşletmelerin kaç yıldır faaliyette buldukları	1-5	129	37.1
	6-10	156	44.8
	11-16	62	17.8
	16-20	1	0.3
İşletmelerin pasifler (kaynaklar) içindeki yabancı kaynak oranı	Tamamen Özkaynak	39	11.2
	% 10'dan az Yabancı Kaynak	198	56.9
	%11-%50 Yabancı Kaynak	105	30.2
	%51'den fazla Yabancı Kaynak	6	1.7
İşletmelerin hukuki yapısı	Şahıs İşletmeleri	36	10.3
	Kollektif Şirket	6	1.7
	Limited Şirket	199	57.2
	Anonim Şirket	107	30.7
İşletmelerin faaliyet alanı	Gıda	85	24.4
	Tekstil	108	31
	Mobilya	26	7.5
	Konfeksiyon	11	3.2
	İnşaat	22	6.3
	Otomotiv	10	2.9
	Halı	20	5.7
	Makine	19	5.5
Diğer	47	13.5	
	Toplam	348	100

Ankete katılan işletmelerin kaç yıldır faaliyette buldukları, özkaynak-yabancı kaynak oranları, faaliyet konusu ve hukuki yapılarına ilişkin bilgiler şu şekildedir.

Faaliyet sürelerine göre 1-5 yıl arasında faaliyette bulunan işletmeler %37,1'i, 6-10 yıldır faaliyette bulunan işletmeler ise %44,8'ni oluşturmaktadır. 1-10 yıl arasında faaliyette bulunan işletmeler ankete katılan işletmelerin %81,9'nu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan işletmelerin özkaynak/ yabancı kaynak oranlarına göre yabancı kaynak kullanım oranları arasında en fazla %10'dan az yabancı kaynak (%56,9) oranı yer almakta olup bunu takip eden oran ise %11-%50 yabancı kaynak oranı(%30,2) yer almaktadır. Hiç yabancı kaynak kullanmadıklarını belirten işletmelerin oranı ise %11,2 olarak tespit edilmektedir.

Türkiye'de tüm işletmeler arasında en fazla limited şirketler faaliyette bulunmaktadır. İkinci sırada ise anonim şirketlerin sayısı yer almaktadır (Kışal, 2009: 164). Araştırmada işletmelerin hukuki yapılarına bakıldığında en fazla %57,2 ile limited şirket yer alırken bu işletmeleri, %30,7 ile anonim şirket takip etmekte oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan işletmelerin faaliyet alanları arasında en fazla tekstil sektöründe faaliyette (%31) bulunan işletmeler yer almaktadır. Bu oranın yüksek olmasında Gaziantep de iplik imalatı yapan işletmeler ile Şanlıurfa da pamuk imalatında bulunan işletmelerin sayılarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Tekstil sektöründe faaliyette bulunan işletmelerden sonra gıda sektöründe faaliyette (%24,4) bulunan işletmeler yer almaktadır.

Tablo 16: İşletmelerin Finansal Özellikleri

		Frekans	Yüzde
İşletmelerin ihracat durumları	Evet	194	55.7
	Hayır	154	44.3
İşletmelerin ithalat durumları	Evet	156	44.8
	Hayır	192	55.2
İşletmelerin kredi kullanımı	Evet	281	80.7
	Hayır	67	19.3
İşletmelerin sahip olduğu belge ve sertifikalar	TSE	101	29
	ISO 9000	83	23.9
	CE	2	0.6
	ISO 1400	2	0.6
	Patent	32	9.2
	Yok	127	36.5
	Diğer	1	0.3
	Toplam	348	100

Ankete katılan işletmelerin %55,7'si ihracat ve %44,8'ninde ithalat yaptıklarını belirtmektedirler.

Ankete katılan işletmelerin %80,7'sinin kredi kullandıklarını belirtmekte olup KOBİ'ler için UFRS'nin uygulamaya geçilmesi durumunda KOBİ'ler önemli finansal avantajlar sağlayacaklarını ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılan işletmelerin %36,5'nin herhangi bir belge ve sertifikalarının olmadığı, herhangi bir belge ve sertifikası olan işletmelerin de en fazla TSE belgesine (%29) sahip oldukları tespit edilmektedir.

Tablo 17: İşletmelerin Yönetimsel Özellikleri

		Frekans	Yüzde
İşletmelerde maaş karşılığı çalışan atanmış bir yönetici olup olmadığı	Evet	178	51.1
	Hayır	170	48.9
İşletmede bağımlı çalışan muhasebe elamanının olup olmadığı	Evet	303	87.1
	Hayır	45	12.9
Muhasebe kayıtlarınız işletme içinde mi? Muhasebe bürosunda mı? Tutulduğu	İşletme İçinde	197	56.6
	Muhasebe Bürosunda	151	43.4
İşletme yöneticisinin eğitim durumu	İlköğretim	35	10.1
	Lise	92	26.4
	Ön Lisans	14	4
	Lisans	185	53.2
	Lisans Üstü	22	6.3
Ankete katılanın işletmedeki iş pozisyonu	Muhasebe Müdürü	236	67.8
	Muhasebe Şefi	96	27.6
	İşletme Sahibi	13	3.7
	İşletme Yöneticisi	3	0.9
Anketi katılan anketörün eğitim durumu	İlköğretim	2	0.6
	Lise	13	3.7
	Ön Lisans	91	26.1
	Lisans	236	67.8
	Lisans Üstü	6	1.7
	Toplam	348	100

Araştırmaya katılan işletmelerde atanmış profesyonel bir yöneticiye sahip olanların oranı %51,1 olarak bildirilmektedir.

KOBİ muhasebe standartlarında uygulanabilirliğini artıracak önemli bir unsurda işletmelerdeki muhasebe elamanlarının uzman ve bilgili olmasıdır. Araştırmada bünyesinde bağımlı muhasebe elemanı istihdam eden işletmelerin %87,1 olduğu tespit edilmektedir.

Ankete katılan işletmelerin %87,1'sinde muhasebe elemanı olmasına rağmen işletme içinde muhasebe kayıtlarını tutan işletmelerin oranı %56,6 olarak tespit edilmektedir.

İşletmedeki yöneticilerin eğitim durumlarına bakıldığında %53,2 lisans mezunu, %26,4 lise mezunu oldukları tespit edilmektedir.

Ankete katılanların %67,8 muhasebe müdürü, %27,6 muhasebe şefi olarak çalışmaktadır. Ankete cevap verenlerin %95,4 muhasebe elamanıdır. Ankete katılan muhasebe elamanlarının %67,8 lisans mezunu %26,1'i ise ön lisans mezunu olduklarını bildirmektedirler.

Tablo 18: Finansal Tablo Kullanıcıları

		1	2	3	4	5	6	7	8	Toplam	S.S.	Ort.
Ortaklar	n	113	47	32	12	12	4	6	3	348	1.642	2.188
	%	32.5	13.5	9.2	3.4	3.4	1.1	1.7	0.9	100		
İşletme yönetimi	n	52	73	30	29	5	3	2		348	1.275	2.376
	%	14.9	21	8.6	8.3	1.4	0.9	0.6		100		
Kredi verenler	n	55	47	45	21	11	7	2		348	1.442	2.548
	%	15.8	13.5	12.9	6	3.2	2	0.6		100		
Müşteriler	n	28	21	18	12	25	16	8	9	348	2.192	3.803
	%	8	6	5.2	3.4	7.2	4.6	2.3	2.6	100		
Devlet	n	101	66	51	35	11	3	6	4	348	1.572	2.430
	%	29	19	14.7	10.1	3.2	0.9	1.7	1.1	100		
Tedarikçiler	n	1	3	14	8	19	14	17	9	348	1.766	5.306
	%	0.3	0.9	4	2.3	5.5	4	4.9	2.6	100		
İşletme çalışanları	n	-	3	3	5	3	14	24	20	348	1.634	6.417
	%	-	0.9	0.9	1.4	0.9	4	6.9	5.7	100		
Yatırımcılar	n	2	5	5	10	10	16	8	20	348	2.011	5.645
	%	0.6	1.4	1.4	2.9	2.9	4.6	2.3	5.7	100		

Ankete katılanlara “İşletmenizin düzenlediği finansal tabloların kullanıcılarını önem sırasına göre sıralayınız (1 en önemli)” sorusu yönetilmektedir. Buna göre en önemli finansal tablo kullanıcısı sırasıyla; ortaklar (2,188), işletme yönetimi (2,376), devlet (2,430), kredi verenler (2,548), müşteriler (3,803),

tedarikçiler (5,306), yatırımcılar (5,645) ve işletme çalışanları (6,417) olarak sıralanmaktadır.

3.6.3.Faktör Analizi

Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin illerinde faaliyette bulunan KOBİ'ler için UFRS'nin uygulayabilirliği algısını ölçmek için hazırlanan anket sorularından elde edilen veriler üzerinde faktör analizi kullanılarak ölçeğin yapı geçerliliği incelenerek altı faktör bulunmuştur. Bu faktörlerden uyum faktörü analizlerde bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır.

Tablo 19: Değişkenlerin Güvenilirlik Değerleri

Sorular	Soru Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Soru Silindiğinde Ölçek Varyansı	Soru Silindiğinde Alfa Değeri
Türkiye'deki KOBİ'lerin kayıt altına alınmamış mali olayları olduğu için muhasebe standartlarının uygulanması zordur.	56.5603	66.368	0.771
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için muhasebecilerin eğitilmesi gerekir.	56.5517	67.211	0.773
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile aynı olmalıdır	56.3994	67.572	0.775
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set UFRS'den farklı olmalıdır.	56.1753	63.736	0.754
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelerin büyümesine yardımcı olacaktır.	56.6408	67.983	0.774
KOBİ muhasebe standartları uygulayan işletmeler daha kolay ve daha az maliyetli kredi bulacaklardır.	56.2328	67.234	0.769
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set UFRS'nin basitleştirilmiş şekli değildir.	56.0489	65.528	0.76
KOBİ muhasebe standartlarının her ülke için farklı olması gerekir.	56.0862	64.31	0.759
KOBİ'ler muhasebe standartlarını	56.4828	67.069	0.771

uygulaması durumunda daha kolay yabancı ortak ve yabancı kredi bulabileceklerdir.			
KOBİ'lerin muhasebe standartlarını uygulayabilmesi için vergi kanunlarının değişmesi gerekir.	56.4511	66.992	0.772
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında, işletmelerin büyüklüğüne göre farklılık arz etmelidir.	56.3764	67.463	0.771
KOBİ muhasebe standartlarına göre temel finansal tablolara(bilânço ve gelir tablosu) ilave olarak; nakit akış tablosu ve öz kaynak değişim tablosunun düzenlenmesi gerekir	56.1839	67.465	0.768
Türkiye deki KOBİ'lerin finansal tablo hazırlamasındaki esas amacı vergiye yöneliktir.	56.6121	66.682	0.771
Türkiye de uygulanan mevcut muhasebe sistemi KOBİ'ler için yeterlidir.	56.4914	66.066	0.772
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelere faydadan çok maliyet artışına neden olacaktır.	56.158	66.704	0.767
Türkiye de KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için devlet yaptırımını gerektirmektedir.	56.454	65.914	0.766
KOBİ muhasebe standartlarına geçiş, mevcut mevzuat ile KOBİ muhasebe standartlarının farklılık göstermesinden dolayı zor olacaktır.	56.5316	68.077	0.777

Genel Alfa = 0,780

Güvenirlilik analiziyle; anket ile ölçülmek istenen ortak değeri, eşit olarak paylaşmayan değişkenlerin belirlenip, analiz dışı bırakılarak ölçeğin iç tutarlılığının artırılması amaçlanmaktadır. Araştırmada bu amaçla yapılan güvenirlik testinde Cronbach's Alpha (α) değeri 0,743 olarak bulunmaktadır. Ancak ankette yer alan 3, 4, 10, 12, 14 ve 16. soruların yapılan testler sonucunda güvenirliği düşürdüğü tespit edilmiş ve ilgili sorular değerlendirme dışında bırakılmıştır. Son durumda Cronbach's Alpha (α) değeri 0,780 bulunmuş ve değerlendirmeye alınan soruların güvenirliği düşürmediği tespit edilmiştir.

Tablo 20: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör Yükleri	Alfa	Varyans
Faktör 1: İşletme dışı paydaşlar		0,673	23,211
Türkiye de KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için devlet yaptırımı gerekmektedir.	0.757		
KOBİ muhasebe standartlarına geçiş, mevcut mevzuat ile KOBİ muhasebe standartlarının farklılık göstermesinden dolayı zor olacaktır.	0.709		
KOBİ'lerin muhasebe standartlarını uygulayabilmesi için vergi kanunlarının değişmesi gerekir.	0.6		
Türkiye deki KOBİ'lerin finansal tablo hazırlamasındaki esas amacı vergiye yöneliktir.	0.569		
Türkiye de uygulanan mevcut muhasebe sistemi KOBİ'ler için yeterlidir.	0.567		
Faktör 2: Maliyet		0,680	11,404
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelere faydadan çok maliyet artışına neden olacaktır.	0.768		
KOBİ muhasebe standartlarına göre temel finansal tablolara(bilânço ve gelir tablosu) ilave olarak; nakit akış tablosu ve öz kaynak değişim tablosunun düzenlenmesi gerekir	0.708		
Faktör 3: Uygulanabilirlik		0,641	7,832
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile aynı olmalıdır	0.79		
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set UFRS'nin basitleştirilmiş şekli değildir.	0.552		
KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set UFRS'den farklı olmalıdır.	0.5		
Faktör 4: Eğitim		0,613	6,870
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için muhasebecilerin eğitilmesi gerekir.	0.827		
Türkiye'deki KOBİ'lerde vasıflı elaman olmadığı için muhasebe standartlarının uygulanması zordur.	0.763		
Faktör 5: Fayda		0,620	5,942
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelerin büyümesine yardımcı olacaktır.	0.764		

KOBİ'ler muhasebe standartlarını uygulaması durumunda daha kolay yabancı ortak ve yabancı kredi bulabileceklerdir.	0.644		
KOBİ muhasebe standartları uygulayan işletmeler daha kolay ve daha az maliyetli kredi bulacaklardır.	0.562		
Faktör 6: Büyüklük		0,650	5,891
KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında, işletmelerin büyüklüğüne göre farklılık arz etmelidir.	0.782		
KOBİ muhasebe standartlarının her ülke için farklı olması gerekir.	0.544		
Toplam Açıklanan Varyans		61,150	
Cronbach Alpha		0,780	
KMO Test		0,780	
Bartlett's Test of Sphericity		X²:1197,430	Sig:0,000

Tablo 20’de yapılan faktör analizi sonuçlarına göre altı olarak belirlenen faktörlere ait faktör yükleri sosyal bilimler için kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Bulunan faktörler içerdiği maddelere göre; “Uygulanabilirlik”, “ İşletme dışı paydaşlar”, “Fayda”, “Maliyet”, “Büyüklük” ve “Eğitim”, olarak adlandırılmıştır.

Faktörlerden birincisi toplam varyansın % 23,211’ini, ikinci faktör % 11,404’ünü, üçüncü faktör % 7,832’sini, dördüncü faktör %6,879’ini beşinci faktör % 5,942’sini ve altıncı faktör ise % 5,891’ini açıklamaktadır. Bu altı faktör toplam varyansın % 61,150’sini açıklamaktadır.

3.6.4. Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için regresyon analizi kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizinin amacı regresyon denkleminin parametrelerini saptamaktır.

3.6.4.1.Çoklu Regresyon

KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerin (işletme dışı paydaşlar, fayda, büyüklük, maliyet ve eğitim) etkisini ve ilişkisini tespit edilmesine

yönelik oluşturulan modelin analizinde çoklu regresyon ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 21: Değişkenler Arası Korelasyon Tablosu

	İşletme dışı paydaşlar	Fayda	Büyükük	Maliyet	Eğitim	Uyum
İşletme dışı paydaşlar	1					
Fayda	,214(**)	1				
Büyükük	,189(**)	,410(**)	1			
Maliyet	,143(**)	,245(**)	,455(**)	1		
Eğitim	,384(**)	,266(**)	,409(**)	,293(**)	1	
Uygulanabilirlik	,161(**)	,268(**)	,312(**)	,226(**)	,152(**)	1

Katsayısı tanımlamasına göre iki değişken arasındaki ilişkinin kuvveti ise şu şekildedir: Korelasyon katsayısı ilişki derecesi; (%) 0, ilişki yok, 01-10 ise çok zayıf, 11-20 ise nispeten çok zayıf, 21-30 ise zayıf, 31-40 ise nispeten zayıf, 41-50 ise çok az zayıf, 51-60 ise çok az güçlü, 61-70 ise nispeten güçlü, 71-80 ise güçlü, 81-90 ise nispeten çok güçlü ve 91-100 ise çok güçlüdür (Nakip, 2003: 322).

Tablo 21; bağımlı değişken uygulanabilirlik ile bağımsız değişkenler; işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyükük arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenlerin arasındaki ilişki ve etkileri aşağıda açıklanmıştır.

H1: KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini işletme içi ve işletme dışı faktörler (işletme dışı paydaşlar, fayda, maliyet, eğitim ve büyüklük) etkiler.

Tablo 22: Çoklu regresyon

R² = 0,135 F=10,644 r=0,367 Anlamlılık düzeyi =0,000			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	Anlamlılık Değeri (p)
Sabit	1,086	3,188	0,002
İşletme dışı paydaşlar	0,116	1,626	0,105
Fayda	0,180	2,703	0,007
Büyüklük	0,249	3,254	0,001
Maliyet	0,120	1,641	0,102
Eğitim	-0,038	-0,562	0,574

Tablodaki F değeri, modelin anlamlılığını gösteren bir değerdir ve tabloda görüldüğü üzere model bir bütün olarak anlamlıdır (F= 10,644; p=0,000). Bağımlı değişkendeki değişimin bağımsız değişkenler tarafından ne kadar tanımlanabildiğini gösteren bir ölçü olan R² değeri ise 0,135 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliğini, modeldeki bağımsız değişkenlerin tümü % 13,5 oranında tanımlayabilmektedirler. Bir başka ifade ile KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliği % 13,5 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillenebileceği anlaşılmaktadır.

Modeldeki bağımsız değişkenlerden fayda ve büyüklük ile 0,01 seviyesinde KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliği arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Diğer bağımsız değişkenler ile KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliği arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Modelin ANOVA tablosundaki anlamlılık değeri söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin p< 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablo 22'ye göre ilişki formüle edilecek olursa;

Tablo 22'de yer alan regresyon denklemi için kullanılacak regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeylerine göre; bağımlı değişken olan

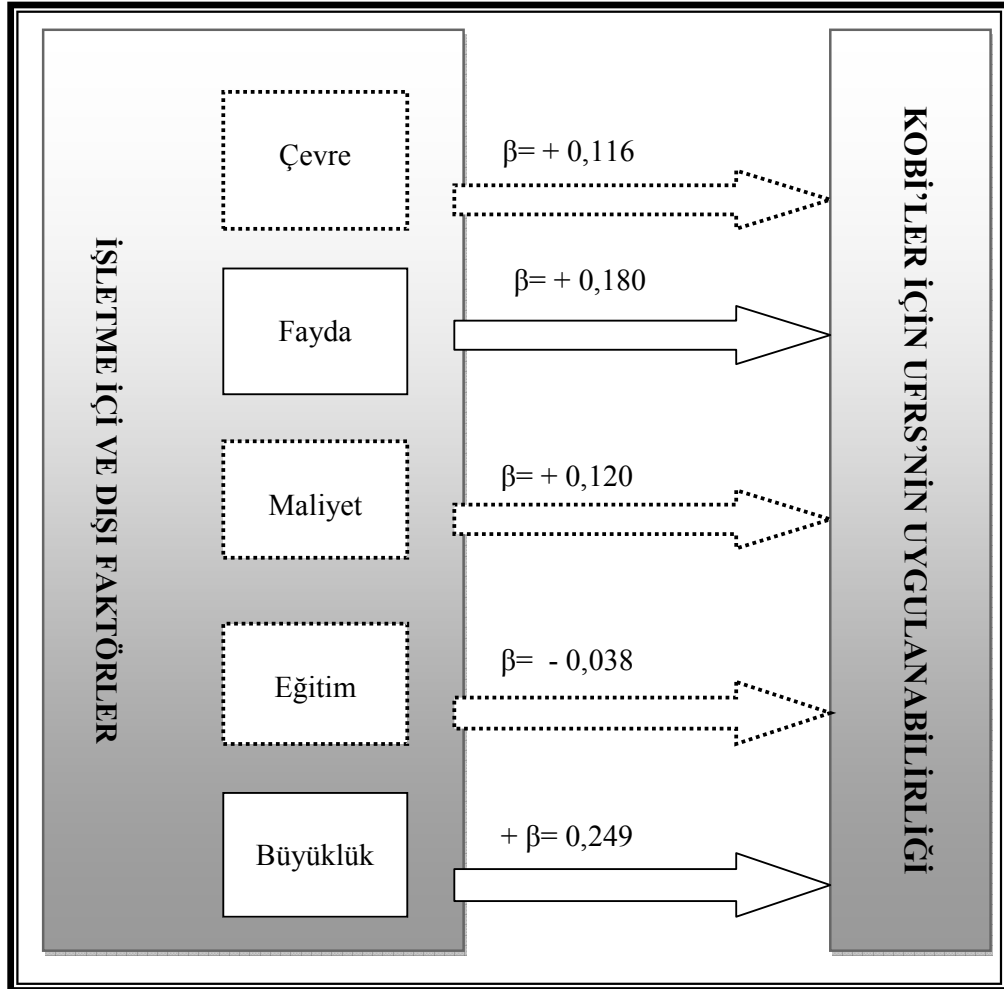
uygulanabilirlik ile fayda ve büyüklüğü arasındaki ilişki $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu, uygulanabilirlik ile işletme dışı paydaşlar, maliyet ve eğitim arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tabloda yer alan verilerden bağımlı değişken uygulanabilirlik ile bağımsız değişkenlerin arasındaki etki şu şekilde formüle edilebilir.

$$y = 1,086 + 0,116 \text{ İşletme dışı paydaşlar} + 0,180 \text{ Fayda} + 0,120 \text{ Maliyet} - 0,038 \text{ Eğitim} + 0,249 \text{ Büyüklük}$$

KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasında işletme içi ve işletme dışı faktörlerin ilişkisi incelenmek amacıyla geliştirilen modelin gösterildiği Tablo 23'de kesikli çizgiler ilişkisinin anlamlı olmadığını diğerlerin ise anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 23: Bağımlı Değişken İle Bağımsız Değişkenlerin İlişkisi

3.6.4.2.Basit Regresyon

KOBİ'ler için Muhasebe Standartlarının uygulanmasını etkileyen bağımsız değişkenlerin etkilerini incelemek için basit regresyon analizi yapılmış, kurulan hipotezler ve hipotezlere ilişkin regresyon analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

H1-1: “KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini işletme dışı paydaşsal faktörler etkiler” hipotezinin doğruluğunu test etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 24'de yer almaktadır.

Tablo 24: İşletme dışı paydaşsal Faktörle İçin Regresyon Analizi Sonuçları

R² = 0,023 F=9,183 r=0,161 Anlamlılık düzeyi =,003			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	2,640	11,065	,001
İşletme dışı paydaşlar	,208	3,030	,003

Tablo 24'de regresyon denklemi için kullanılan regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeyleri yer almaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçlarına göre işletme dışı paydaşlar faktörü ile KOBİ'ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliği arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü nispeten çok zayıf ilişki (0,161) bulunmaktadır (Nakip, 2003: 322). Modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi bağımlı değişkendeki değişmeyi açıklayan işletme dışı paydaşlar faktörünün katsayısı 0,208 ve sabitin katsayısı 2,64 olup bu değerler istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde bağımsız değişken durumundaki “işletme dışı paydaşlar” bağımlı değişken durumundaki “uygulanabilirlik” değişkenine ait varyansı % 26 oranında açıklamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; “KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini işletme dışı paydaşsal faktörler etkiler” hipotezi **kabul** edilmiştir.

$$y = 2,640 + 0,208 \text{ İşletme dışı paydaşlar}$$

H1-2: “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini fayda faktörü etkiler” hipotezinin doğruluğunu test etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 25’de yer almaktadır.

Tablo 25: Fayda Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları

R² = 0,072 F=26,837 r=0,268 Anlamlılık düzeyi =,001			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	2,157	9,175	,001
Fayda	0,319	8,180	,001

Tablo 25’de regresyon denklemi için kullanılan regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeyleri yer almaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçlarına göre fayda faktörü ile KOBİ’ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliği arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf ilişki (0,268) bulunmaktadır. Modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi bağımlı değişkendeki değişmeyi açıklayan fayda faktörünün katsayısı 0,319 ve sabitin katsayısı 2,157 olup bu değerler istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde bağımsız değişken durumundaki “fayda” bağımlı değişken durumundaki “uygulanabilirlik” değişkenine ait varyansı %6,9 oranında açıklamaktadır. Bu verilere göre; “Fayda faktörü ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkiler” hipotezi **kabul** edilmiştir.

$$y = 2,157 + 0,319 \text{ Fayda}$$

H1-3: “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini maliyet faktörü etkiler” hipotezinin doğruluğunu test etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 26’de yer almaktadır.

Tablo 26: Maliyet faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları

R² = 0,051 F=18,716 r=0,226 Anlamlılık düzeyi =,001			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	2,341	9,848	,000
Maliyet	0,291	4,325	,001

Tablo 26’da regresyon denklemi için kullanılan regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeyleri yer almaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçlarına göre maliyet faktörü ile KOBİ’ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliği arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf ilişki (0,226) bulunmuştur. Modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 26’da görüldüğü gibi bağımlı değişkendeki değişmeyi açıklayan maliyet faktörünün katsayısı 0,291 ve sabitin katsayısı 2,341 olup bu değerler istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde bağımsız değişken durumundaki “maliyet” bağımlı değişken durumundaki “uygulanabilirlik” değişkenine ait varyansı % 4,9 oranında açıklamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini maliyet faktörü etkiler” hipotezi **kabul** edilmiştir.

$$y = 2,341 + 0,291 \text{ Maliyet}$$

H1-4: “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini eğitim faktörü etkiler” hipotezinin doğruluğunu test etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27: Eğitim Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları

R² = 0,023 F=8,170 r=0,152 Anlamlılık düzeyi =,005			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	2,716	11,088	,000
Eğitim	0,172	2,858	,005

Tablo 27’de regresyon denklemi için kullanılan regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeyleri yer almaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçlarına göre eğitim faktörü ile KOBİ’ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliği arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü nispeten çok zayıf ilişki (0,152) bulunmuştur. Modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 27’de görüldüğü gibi bağımlı değişkendeki değişmeyi açıklayan eğitim faktörünün katsayısı 0,172 ve sabitin katsayısı 2,716 olup bu değerler istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde bağımsız değişken durumundaki “eğitim” bağımlı değişken durumundaki “uygulanabilirlik” değişkenine ait varyansı %2 oranında açıklamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini eğitim faktörü etkiler” hipotezi **kabul** edilmiştir.

$$y = 2,716 + 0,172 \text{ Eğitim}$$

H1-5: “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini büyüklük faktörü etkiler” hipotezinin doğruluğunu test etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28: Büyüklük Faktörü İçin Regresyon Analizi Sonuçları

R² = 0,97 F=37,237 r=0,312 Anlamlılık düzeyi =,001			
Değişkenler	β Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	1,940	8,235	,000
Büyüklük	0,381	6,102	,001

Tablo 28’de regresyon denklemi için kullanılan regresyon katsayıları ve bunların anlamlılık düzeyleri yer almaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçlarına göre büyüklük faktörü ile KOBİ’ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliği arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü nispeten çok zayıf ilişki (0,312) bulunmuştur. Modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi bağımlı değişkendeki değişmeyi açıklayan büyüklük faktörünün katsayısı 0,381 ve sabitin katsayısı 1,940 olup bu değerler istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde bağımsız değişken durumundaki “büyüklük” bağımlı değişken durumundaki “uygulanabilirlik” değişkenine ait varyansı %9,5 oranında açıklamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini büyüklük faktörü etkiler” hipotezi **kabul** edilmiştir.

$$y = 1,940 + 0,381 \text{ Büyüklük}$$

3.6.5. Hipotezlere İlişkin Anavo Analiz Sonuçları

İşletmelerin özellikleri ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerin değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik hipotezlerle ilgili olarak ANOVA analizi yapılmıştır. Söz konusu hipotezler ve hipotezlere ilişkin ANOVA analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Hipotez 2: KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.

Tablo 29: Çalışan Sayısına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

	F	p	Sonuç
H2-1: İşletme dışı paydaşlarye bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.	4,886	0,002	Kabul
H2-2: Faydaya bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.	9,997	0,001	Kabul
H2-3: Maliyetlere bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.	7,082	0,001	Kabul

H2-4: Eğitime bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.	1,209	0,306	Red
H2-5: Büyüklüğe bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.	5,487	0,001	Kabul

KOBİ'ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, birinci alt hipotez olan “İşletme dışı paydaşlarye bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır” kabul edilmiştir ($p=0,002<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda 250’den fazla çalışana sahip işletmeler diğer işletmelere göre farklı düşünmektedirler.

İkinci hipotezin ikinci alt hipotezi olan “Faydaya bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda 50-250 arasında çalışana sahip işletmeler diğer işletmelere göre farklı düşünmektedirler.

İkinci hipotezin üçüncü alt hipotezi olan “Maliyetlere bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda 10-49 arası çalışana sahip işletmeler diğer işletmelere göre farklı düşünmektedirler.

Altıncı hipotezin dördüncü alt hipotezi olan “Eğitime bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda red edilmiştir. ($p=0,306>0,05$).

İkinci hipotezin beşinci alt hipotezi olan “Büyüklüğe bakışta işletmedeki çalışan sayısına göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda 10-49 arası ve 250’den fazla çalışana sahip işletmeler diğer işletmelere göre farklı düşünmektedirler.

Hipotez 3: KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.

Tablo 30: Faaliyette Bulunduğu Şehre Göre ANOVA Analizi Sonuçları

	F	p	Sonuç
H3-1: İşletme dışı paydaşlarye bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu ile göre farklılık vardır.	1,687	0,187	Red
H3-2: Faydaya bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu ile göre farklılık vardır.	3,909	0,021	Kabul
H3-3: Maliyetlere bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu ile göre farklılık vardır.	8,088	0,001	Kabul
H3-4 Eğitime bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu ile göre farklılık vardır.	0,737	0,474	Red
H3-5: Büyüklüğe bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu ile göre farklılık vardır.	3,252	0,04	Kabul

KOBİ'ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmelerin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, birinci alt hipotez red edilmiştir ($p=0,18>0,05$).

Üçüncü hipotezin ikinci alt hipotezi olan “Faydaya bakışta faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,021<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda Gaziantep, Şanlıurfa illerinde faaliyette bulunan işletmelerde bir farklılık yokken Mardin de faaliyette bulunan işletmeler farklı görüş bildirmişlerdir.

Üçüncü hipotezin üçüncü alt hipotezi olan “Maliyetlere bakışta faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$).

Üçüncü hipotezin dördüncü alt hipotezi olan “Eğitime bakışta faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda red edilmiştir. ($p=0,474>0,05$).

Üçüncü hipotezin beşinci alt hipotezi olan “Büyükliğe bakışta faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır.” Hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,004<0,05$).

Hipotez 4: KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmenin hukuki yapısına göre farklılık vardır.

Tablo 31: Hukuki Yapılarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

	F	p	Sonuç
H4-1: İşletme dışı paydaşlarye bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.	7,064	0,001	Kabul
H4-2: Faydaya bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.	0,328	0,805	Red
H4-3: Maliyetlere bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.	0,265	0,851	Red
H4-4: Eğitime bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.	1,842	0,139	Red
H4-5: Büyüklüğe bakışta işletmedeki hukuki yapısına göre farklılık vardır.	0,712	0,545	Red

KOBİ’ler için Muhasebe Standartlarının uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmenin hukuki yapısına göre farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, birinci alt hipotez kabul edilmişken ($p=0,001<0,05$) diğer bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olmadığından red edilmiştir. Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda anonim şirketler ile diğer işletmelere göre işletme dışı paydaşlar bağımsız değişkenleri arasında bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Hipotez 5: KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.

Tablo 32: Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

	F	p	Sonuç
H5-1: İşletme dışı paydaşlarye bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.	3,601	0,007	Kabul
H5-2: Faydaya bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.	4,226	0,002	Kabul
H5-3: Maliyetlere bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.	2,068	0,082	Red
H5-4: Eğitime bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.	2,011	0,093	Red
H5-5: Büyüklüğe bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.	6,300	0,001	Kabul

KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, birinci alt hipotezi olan işletme dışı paydaşlarye bakışta eğitim durumuna göre farklılık vardır. Hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,007<0,05$).

Beşinci hipotezin ikinci alt hipotezi olan “Faydaya bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.” hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,02<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklara baktığımızda farklılığın lisans ve lisansüstü eğitim alanların diğer eğitim durumlarına göre farklılık söz konusudur.

Beşinci hipotezin üçüncü alt hipotezi olan “Maliyetlere bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.” hipotez ANOVA testi sonucunda red edilmiştir ($p=0,08>0,05$).

Beşinci hipotezin dördüncü alt hipotezi olan “Eğitime bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.” hipotez ANOVA testi sonucunda red edilmiştir. ($p=0,93>0,05$).

Beşinci hipotezin beşinci alt hipotezi olan “Büyükliğe bakışta anketi cevaplayanın eğitim durumuna göre farklılık vardır.” hipotez ANOVA testi sonucunda kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$).

Hipotez 6: KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakış ile işletmenin aktif toplamı arasında ilişki vardır.

Tablo 33: Aktif Toplamına Göre Farklılıklara İlişkin Analizi Sonuçları

	r	p	Sonuç
H6-1: İşletme dışı paydaşlarye bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.	0,160	0,003	Kabul
H6-2: Faydaya bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.	0,115	0,032	Kabul
H6-3: Maliyetlere bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.	0,180	0,003	Kabul
H6-4: Eğitime bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.	- 0,065	0,225	Red
H6-5: Büyükliğe bakışta işletmenin aktif toplamına göre farklılık vardır.	0,190	0,001	Kabul

Hipotezin test edilmesi için yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre; işletme dışı paydaşlarye bakışta, faydaya bakışta, büyüklüğe bakış ile maliyetlere bakış faktörleri ile işletmelerin aktif toplamları arasında istatistiksel olarak farklılık vardır. Bu sonuçlara göre altıncı hipotezin 1, 2, 3 ve 5. alt hipotezleri kabul edilmiştir. Eğitime bakış faktörü ile işletmelerin aktif toplamları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkin bulunmadığından hipotezin 4. alt hipotezi red edilmiştir..

SONUÇ VE ÖNERİLER

Globalleşme süreci ile birlikte işletmelerin uluslararası fon kaynaklarından fon temini artmış ve fon kaynak temininde büyük işletmeler kadar KOBİ'ler de önemli bir paya sahip olmaktadır. Bu bağlamda KOBİ'lerin düzenlemiş oldukları finansal tabloların bir standart içerisinde olması zorunlu hale gelmektedir. Çünkü iletişim teknolojisindeki gelişmeler ile KOBİ'lerin düzenlemiş olduğu finansal tabloların karşılaştırılabilirliğine ve şeffaflığına yönelik ihtiyaçlar artmaktadır. KOBİ'ler için uluslararası düzeyde ortak bir finansal raporlama sisteminin olması; yatırımcılar ve diğer finansal tablo kullanıcıları tarafından yatırım fırsatlarının karşılaştırılabilmesine, KOBİ'ler hakkında doğru, zamanlı ve anlamlı bilgilere sahip olunmasına imkân sağlamaktadır. Bu bağlamda UFRSK, KOBİ'ler için UFRS'yi 2009 yılında yayınlamıştır.

Bu standarda göre, KOBİ'ler orta, küçük ve çok küçük (mikro) işletmeler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre küçük ve orta boy işletmeler KOBİ'ler için UFRS setini uygulamaları önerilirken mikro işletmeler ise uygulamadan muaf tutulmaktadır. Birçok ülkede mikro işletmelerin finansal tablo hazırlama zorunlulukları bulunmamaktadır.

Halka açık olan işletmelerin hazırlamış oldukları finansal raporlar ile KOBİ'lerin hazırlamış oldukları finansal raporların farklı olması gerekmektedir. Bu farklılık, hem finansal rapordan faydalanacak olanların hem de işletmelerin maliyet fayda beklentisinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına geçilmeden önce işletmelerin uygulamadan beklentilerinin ne olduğu ve uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerin neler olacağına yönelik Güney Doğu Anadolu Bölgesinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin illerinde faaliyette bulunan 348 KOBİ'yle anket yapılmıştır. Çalışmada KOBİ'lerin genel bilgileri ile KOBİ'ler için

UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen işletme içi ve işletme dışı faktörlerin neler olabileceği araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan işletmelerin %80,7'sinin kredi kullandıkları tespit edilmiştir. Türkiye'de KOBİ'lerin en çok başvurdukları kredi türleri arasında banka kredileri yer almaktadır. Bankalar KOBİ'lere kredi verirken işletmelerin verdikleri teminatların yanında işletmelerin finansal yapılarını da göz önünden bulundurmaktadırlar. BASEL II uygulamalarıyla birlikte finansal tabloların doğru bilgi vermesi, şeffaf ve açık olarak düzenlenmesi işletmelerin yararına olacaktır. İşletmelerin finansal yapılarını gösteren bilanço ve gelir tablosunun uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanması önem taşımaktadır. KOBİ'ler sadece Türkiye'den değil, aynı zamanda diğer ülkelerden de kredi temini yoluna gitmektedirler. Diğer ülkelerden KOBİ'ler için kredi temininde finansal tabloların UFRS'ye göre düzenlenmiş olması işletmelere önemli avantajlar sağlayacaktır.

Araştırmada işletmedeki muhasebecilerin %67,8 lisans mezunu olduğu görülmüştür. KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerden biri de muhasebecilerin ve işletme yönetiminin eğitim düzeyleridir. Muhasebecilerin lisans mezunu olması ve sürekli bilgilerini yenilemeleri standardın uygulanabilirliğini arttıracaktır.

Araştırmada finansal tabloların en önemli kullanıcıları sorulduğunda ortaklar ve işletme yönetiminin olduğu tespit edilmiştir. Finansal tablolar sadece vergi amaçlı değil, aynı zamanda bilgi amaçlı olarak da kullanılmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi içinde finansal tabloların doğru, zamanlı, anlamlı ve güvenilir olması gerekmektedir.

KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğinin araştırılması amacıyla kurulan hipotezlerin analizine bağlı olarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- “KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği işletme içi ve işletme dışı faktörlerden etkilenir” hipotezinde bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkene birlikte etkileri incelenmiş ve bu amaçla yapılan analiz sonucunda UFRS'nin uygulanabilirliği ile fayda ve büyüklük arasında pozitif ilişki bulunmuş; işletme dışı paydaşlar, maliyet ve eğitim değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmaya katılan işletmeler KOBİ'ler için UFRS'nin

uygulanabilirliğinde faktörler arasındaki ilişkiyi bir bütün olarak ele aldığına küçük ve orta boy işletmelerde uygulanabileceği, mikro işletmelerde ise uygulamanın zor olacağı tespit edilmiştir. Mikro işletmelerin hem ortaklık yapısından hem de kalifiyeli elaman eksikliğinden dolayı KOBİ'ler için UFRS setinden muaf tutulmalıdır. Ankete katılanlar, mikro işletmelerinde standardın uygulanması durumunda bir faydadan çok ek bir maliyet getireceğini belirtmektedirler.

UFRS'nin uygulanabilirliğine etki eden faktörlerin her birinin ayrı ayrı etkisinin tespit edilmesi amacıyla yapılan analizlerden aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- “KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini işletme dışı paydaşlar faktörü etkiler” hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile işletme dışı paydaşlar faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. İşletme dışı paydaşlar faktörleri arasında; KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğinde devlet yaptırımı olması gerektiği, mevcut mevzuat ile muhasebe standartlarının farklı olması, vergi kanunlarında kaynaklanan farklılıklar ve Türkiye'deki mevcut uygulanan muhasebe sisteminin farklı olması yer almaktadır. Bu faktörler KOBİ standartlarına uygun hale getirildikten sonra KOBİ standartlarının uygulanabilir olacağı anlaşılmaktadır.
- “Fayda faktörü KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkiler” hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile fayda faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırma verilerine göre, KOBİ muhasebe standartları uygulanması durumunda, KOBİ'lerin büyümesine yardımcı olacağı, KOBİ'lerin daha kolay yabancı ortak ve yabancı kredi bulacakları ve kredi maliyetlerinin daha az olacağı sonucuna varılmaktadır.
- “Maliyet faktörü KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkiler” hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile maliyet faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması durumunda faydasının yanında işletmeye ek bir maliyet getireceği tespit edilmiştir.

- “Eğitim faktörü KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkiler” hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile eğitim faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliği için muhasebecilerin KOBİ standartları hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca KOBİ’lerde vasıflı eleman olmaması durumunda KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasının zor olacağını anlaşılmaktadır.

- “Büyükölük faktörü KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkiler” hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile büyükölük faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında işletmelerin büyükölüğüne göre farklı olması gerektiği tespit edilmiştir. Büyük boy ve halka açık olan işletmeler için tam set UFRS uygulanırken, orta ve küçük boy işletmeler için KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, çok küçük (mikro) işletmelerin ise uygulama dışı tutulması gerektiği tespit edilmiştir.

Araştırmada işletmelerin özellikleri ile KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerin arasındaki ilişkileri ölçmek için kurulan hipotezlerin analiz edilmesi sonucunda aşğıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- “Şirkette çalışan sayısına göre KOBİ’lerin UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörler arasında farklılık vardır” hipotezinin analizi sonucunda işletme dışı paydaşlar, fayda, büyükölük ve maliyet açısından bir farklılık olmasına rağmen eğitim açısından bir farklılık bulunmamıştır.

İşletmede 250’den fazla çalışana sahip olan işletmeler ile diğer işletmeler açısından işletme dışı paydaşsal faktörlere bakışta farklılık bulunmaktadır. Yani büyük işletmeler ile KOBİ’ler arasında KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında işletme dışı paydaşlar faktörlerinden olan; devlet yaptırımı, mevcut kanunlara ve mevcut muhasebe sistemine bakışta farklılık bulunmaktadır.

50 ile 250 arasında çalışanı bulunan işletmeler ile diğer işletmeler arasında fayda açısından farklılık bulunmakta olup işletme de çalışanların sayılarına göre orta ve küçük boy işletmeler KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında fayda

beklentileri ile diğer işletmelerin fayda beklentileri arasında bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliğinde büyüklük bağımsız değişkeni ile işletmede çalışan sayıları arasında 10-49 arası çalışan sayısı ile 250 den fazla çalışana sahip olan işletmeler ile diğer işletmeler arasında bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

KOBİ muhasebe standartlarının uygulanabilirliğinde maliyet bağımsız değişkeni ile işletmede çalışan sayıları arasında 10-49 arası çalışan sayısı olan işletmeler ile diğer işletmeler arasında bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Küçük boy işletmeler KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında maliyetten etkileneceği belirtilirken diğer işletmeler maliyet bağımsız değişkeni arasında bir farklılık görülmemiştir.

- “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğine bakışta işletmenin faaliyette bulunduğu illere göre farklılık vardır” hipotezinin analizi sonucuna göre; fayda, büyüklük ve maliyet bağımsız değişkenler açısından bir farklılık bulunmasına rağmen eğitim ve işletme dışı paydaşlar bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlere bakışta işletmelerin faaliyette bulunduğu iller göre farklılık arz etmektedir. Bu farklılıkta, Gaziantep ve Şanlıurfa’da faaliyette bulunan işletmeler ile ilgili bir farklılık bulunmazken, Mardin ilinde faaliyette bulunan işletmelerin arasında bir farklı görüş tespit edilmiştir.

- “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliğine bakışta işletmelerin hukuki yapılarına göre farklılık vardır” hipotezinin analizi sonucuna göre; sadece işletme dışı paydaşlar bağımsız değişken açısından bir farklılık bulunmasına rağmen diğer bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Anonim şirket ile diğer şirketler arasında işletme dışı paydaşlar faktörüne bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

- “KOBİ’ler için UFRS’nin uygulanabilirliği ile anketi cevaplayanın eğitim durumu arasında farklılık vardır” hipotezinin analizi sonucuna göre; işletme dışı

paydaşlar, fayda ve büyüklük bağımsız değişkenleri açısından bir farklılık bulunmasına rağmen maliyet ve eğitim bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılanların eğitim durumu ile KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkileyen değişkenler arasında lisansüstü, lisans ve ön lisans mezunları arasında bir farklılık bulunmazken, ilkokul mezunları arasında farklılık bulunmuştur.

- “KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği ile işletmelerin aktif toplamı arasından ilişki vardır” hipotezinin analizi sonucuna göre; işletme dışı paydaşlar, fayda, büyüklük ve maliyet bağımsız değişkenleri açısından bir ilişki bulunmasına rağmen eğitim bağımsız değişkenler arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğinde işletme içi ve işletme dışı faktörler olarak belirlenen işletme dışı paydaşlar, fayda, büyüklük, maliyet ve eğitim faktörlerinin KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğine etkisinin tespit edilmesi için hepsi birlikte ele alındığında fayda ve büyüklük faktörlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaptığı, diğer faktörlerin modelde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Faktörlerin uygulanabilirlik ile ayrı ayrı ilişkisinin tespitine yönelik yapılan analizler sonucunda KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliği faktörlerin hepsi ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'de KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına geçilmeden önce bu faktörler göz önünde bulundurularak uygulanmaya geçilmesi gerekmektedir.

Öneriler: Yapılan çalışmadan elde edilen bulgulara göre şu öneriler sıralanabilir.

- İşletmelerin düzenledikleri finansal tablolar ile vergi ve ticaret yasaları arasında sıkı bir ilişki vardır. Finansal tabloların uluslararası ve ülke içinde uyumu sağlanmak üzere TTK ve vergi mevzuatında uyumlaştırma yapılmalıdır.
- Basel II'nin getirdiği en önemli yeniliklerden biriside finansal tablolarda şeffaflık ve ortak dildir. Finansal tabloların şeffaflığı ve ortak bir dil Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla sağlanabilir. KOBİ'lerin UFRS'ye göre finansal tablolarını düzenlemeleri KOBİ'lerin kredi maliyetlerini azaltacaktır. KOBİ'ler, Basel II

uygulamalarının gereği olarak, kredi maliyetlerini azaltmak için finansal yapılarını daha güçlü göstermek isteyeceklerinden dolayı kayıt dışı ekonominin azalması neden olacaktır. Bu bağlamda Basel II'nin, Türkiye'de uygulanmaya başlanması hem kayıt dışı ekonominin önlenmesi hem de finansal tabloların şeffaflığı için önemli olacaktır.

- KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasına geçilmeden önce muhasebecilerin eğitilmesi gerekmektedir. Çalışmada, "Eğitim faktörünün, KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğini etkiler" hipotezinin analiz edilmesi sonucunda uygulanabilirlik ile eğitim faktörü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca işletme yöneticilerine yönelik eğitim seminerleri düzenlenerek KOBİ'ler için UFRS'nin önemi anlatılmalıdır.
- KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasında işletmelerin büyüklükleri dikkate alınarak orta ve küçük boy işletmelerde KOBİ muhasebe standartlarını uygulanması gerekirken, fayda-maliyet dengesi açısından mikro işletmelerin KOBİ muhasebe standartlarından muaf tutulmalıdır.
- KOBİ'ler için UFRS seti hazırlanırken, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının temel esasları dikkate alınmakla birlikte, işletmelerin işletme dışı paydaşsal ve kültürel faktörleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- TMSK, KOBİ'ler için UFRS setini en kısa zamanda yayımlayarak, Tekdüzen Hesap Planında yapılması gereken değişiklikleri hazırlayıp yayınlamalıdır.
- KOBİ'leri için UFRS'nin uygulanmasında kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği önem taşımaktadır. TMSK, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, KOSGEB, SPK, BDDK, Üniversiteler ve TÜRMOB arasında bir eşgüdüm sağlanarak standart daha hızlı öğretilerek uygulamaya daha çabuk geçilebilir.
- Üniversitelerde muhasebeyle ilgili bölümlerin ders müfredatına KOBİ muhasebe standartlarıyla ilgili dersler ilave edilerek mezun olan öğrencilerin KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanmasında daha etkin rol alması sağlanabilir. .
- KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanabilirliğiyle ilgili yaptığımız araştırmada değişkenlerin birlikte etkileri incelendiğinde büyüklük ve fayda bağımsız

değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu iki bağımsız değişken göz önünde bulundurularak işletmelerin KOBİ standartlarından beklentilerinin tespit edilerek gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yayınlamış olduğu Tebliğde KOBİ tanımında kullanılan; satış ve bilanço tutarları oldukça yüksek belirlenmiştir. Bu tanıma göre KOBİ standartlarının uygulanması durumunda standardın uygulama alanı kısıtlı olacaktır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, KOBİ tanımında yer alan satış ve bilanço tutarlarını yeniden belirleyerek KOBİ'ler için UFRS'nin daha çok işletmeyi kapsamaya sağlanabilir.
- KOBİ'ler için UFRS setinin sık güncellenmesi standartların uygulanmasından beklenen faydaların azalmasına neden olacağı için (çok önemli değişimler) olmadıkça, mümkün olduğunca uzun aralıklarla güncelleme yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adda Marco, (2008), “The Proposal of Implementation of IFRS to SME’s: a Further Tool for Positive Integration of Corporate Income Taxation in the Internal Market?” *Intertax*, volume 36, pp 282-291.
- Akbulut Yıldız, (2006), Yeni Ekonomi Ortamında Önem Kazanan Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve IAS 38’e Göre İncelenmesi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, cilt:8, sayı 3, ss 1-16.
- Akbulut Özerhan Yıldız, (2007), “Vergi Usul Kanundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, cilt:10, sayı:1 ss 1-42.
- Akdoğan, Nalan, (1991) “Dördüncü Yönergenin Öngördüğü Bilanço Tablosu ve Ülkemizdeki Uygulamalarla Karşılaştırılması”, *Türkiye XII. Muhasebe Sempozyumu*.
- Akdoğan Nalan, (2006), “ Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanmasında Uyulacak Esaslar ve TFRS’ ye Geçiş Bilançosunun Düzenlenmesi” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, cilt:8 sayı: 1, ss 1-28.
- Akdoğan, Nalan, (2007) “Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartlarının Uygulama Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri” *Mali Çözüm Dergisi*, sayı: 80. ss 101 -119.
- Akdoğan, Nalan (2010), “KOBİ Finansal Raporlama Standartlarına Genel Bakış ve Tam Set IAS/IFRS’lerden Farklılığı”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, sayı:30, ss1-26.
- Akgemci Tahir, (2001), “KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler,” KOSGEB Yayınları.
- Akgül Ataman Başak, (2005), “Maddi Olmayan Duran Varlıkların İtfasına İlişkin IAS 38 İle IFRS 3 Standardında Yer Alan Düzenlemeler ve Türk Vergi Mevzuatı İle Karşılaştırılması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, sayı:25, ss 42-45.
- Akkaya Göktaş Cenk ve M.Yılmaz İçerli, (2001), “KOBİ’lerin Finansal Problemlerinin Çözümünde Risk Sermayesi Finansman Modeli,”

- Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 3, sayı 3, ss 61-71.
- Aras Güler, (2001), “Kobi’lerin Sermaye Piyasası Yoluyla Fon Sağlama Olanakları: Tezgahestü Piyasalar ve Risk Sermayesi Finansman Modeli,” *1.Orta Anadolu Kongresi*, ss 59-67, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir İİBF, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir.
- Arslan Özgür, (2003), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Çalışma Sermayesi ve Bazı Finansal Yönetim Uygulaması,” *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, cilt 4 sayı 1, ss 121-136.
- Arsoy Poroy Aylin ve Barış Sipahi, (2007), “International Financial Reporting Standards For Small and Medium Sized Entities and The Turkish Case” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 62-4 ss 30-48 Ankara.
- Aslan Sinan, (2007), “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile Global Uyum Süreci”, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, sayı 2 İstanbul.
- Ata Ali ve Mustafa Uğurlu, (2006), “ Küresel Rekabet Ortamında Basel- II’nin KOBİ’lere Etkilerinin Analizi” *5.Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, ss 384- 392, Tokat.
- Atik, H., Sevgi, S. (2001), “Avrupa Birliğine Entegrasyon Sürecinde Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Sorunları:Kayseri ve Nevşehir Örneği” *1.Orta Anadolu Kongresi*, ss 68-76 Erciyes Üniversitesi, Nevşehir İİBF, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir.
- Aysan M. (2007). “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Küresel Uyum”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan Sayı:34.
- Balcı Aysel. (2004). “Basel II’nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar”.Basel Bankacılık Denetim Komitesi.
- Basel Bankacılık Denetim Komitesi. (2004). “Basel II’nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar”. İstanbul.
- Bekçi İsmail, (2007), “ Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Arştırma”, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Sayı.Sayı:22 ss 27-40.

- Bohusova, (2007) "The Possible Ways to IFRS for Micro-Entities Development, MIBES, Larisa".
- Boyar Ender ve Ali Haydar, (2009), "Finansal Tablo ve Dipnotlarda Stoklarla İlgili Açıklanması Gereken Hususlar", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, sayı:42, ss 194-202.
- Brennan, Niamh.(2007), "consolidated financial statements." *The Blackwell Encyclopedia of Management*. Cooper, Cary L. Blackwell Publishing. pp 1-6.
- Cairns David, (2006), "The Use of Fair Value in IFRS", *Accounting In Europe*, Vol 4, pp 5-22.
- Civan Mehmet, Kemal Şerbetçi, (2007), "Basel II'nin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri: Gaziantep İli örneği".Gaziantep, GAGİAD.
- Capodaglio, G. And Baldarelli, M. G.(Ed) (2003), "Application Of Accounting Standards In Small And Medium Enterprises In Italy And Croatia: Challenges Of International Harmonization", Rimini12 Aprile2002, Roma: Rirea.
- Çiftçi Yavuz, (1997), "Türkiye'de ve Dünya'da Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Uluslararası Uyumlaştırma Çalışması". *İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi C 26, Sayı 2*, ss 169-189.
- Çelik Orhan, (2006), "Küresel Finansal Raporlama Standartları Neden Gereklidir. AVEA İltişim Hizmetleri A.Ş.Örneği" *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, cilt:8, sayı: 2, ss 1-22.
- Çelik Orhan, (2007), "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının KOBİ'lerde Uygulanması", Tesmer Yayın No:73,Ankara
- Çolakoğlu, Mustafa,(2002) "KOBİ Rehberi" Ankara: KOSGEB.
- Danuse Nerudova and Hana Bohusova, (2008),"The Empirical Study Of The SME's Position In The Process Of IFRS For SME Application In The Czech Republic" *Economics And Management*.
- Daske Holger and Günther Gebhardt, (2006), "International Financial Reporting Standards and Experts' Perceptions Of Disclosure Quality", *Abacus*, vol. 42, Nos: ¾

- Delvaille, P., Ebberts, G., and Saccon, C. (2005), "International Financial Reporting Convergencies: evidence from three continental European countries", *Accounting in Europe*, Vol 2, 137164.
- Demartini, P., Cesaroni, F. and Paoloni, P. (2005), "Upgrading SME financial accounting standard. A longitudinal and international comparison", paper presented at *28th Annual Congress of the European Accounting Association*, Goteborg, (Sweden), May.
- Demartini P, (2005), "Accounting Harmonization for European Small Business" *Working papers*, Urbino.
- Demir Volkan, (2007), "KOBİ'ler İçin UFRS'nin Son Taslağı ve Değerlendirmeler", *Mali Çözüm Dergisi* sayı 80, ss 43-59.
- Demir Volkan, (2009), "KOBİ'ler İçin UFRS'de Kavramlar ve İlkeler - Finansal Tablonun Sunuluşu", *XII. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu*, Kıbrıs.
- Demir Şerif, (2010), "KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standardına Uyumda Vergi Mevzuatında Yapılması Beklenen Değişiklikler", *VII. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu*.
- Enevoldson Stig, (2007), "EU Financial Reporting" EFRAG.
- Epstein Bary, Jermakowicz Eva, (2007), "IASB Exposure Draft: International Financial Reporting Standards for Small and Medium- Sized Entities", *CPA Journal*, vol. 77 issue 10 New York. pp 38-40.
- Erkan Mehmet, Elitaş Cemal ve Ceran Yunus, (2010), "Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri", Ekin, Bursa.
- Eurostat. (2003), "International Accounting Standards (IAS) and EU-statistics".
- Evans Lisa ve Diğerleri, (2007), "Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium Sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper", *Accounting in Europe*.
- Flower John, (2004), "The International Accounting Standards Board's Proposals for Small and Medium Sized Entities", *International Accountant*, December.

- Gavin C Reid Julia A Smith, (2008), “Practitioner Views on Financial Reporting for Smaller Entities”, *the Economic and Social Research Council (ESRC)*.
- Gelard Gilbert, (2006), “The IASB Project on Accounting Standart for SME’s”, *FEE SME/ SMP Congress*, Versailles.
- Gençoğlu Ümit, (2007), “Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamaları”, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- Gençtürk Mehmet, (2006), “KOBİ’lerin Makro Kredi Kanallarından Sağladıkları Finansman Kaynaklarına BASEL-II uzlaşısının Etkisi ve İMKB’de Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, cilt:8, sayı:1, ss 155-193.
- George Richard, (2007), “Developments in IESBA Standards and the Needs of SMP and SME’s”, *IFAC Small and Medium Pratices Forum*, Malta.
- Gücenme Ümit ve Aylin Poroy Arsoy, (2005), “Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıklarda Değer Artışı ve Azalışlarının Tespiti ve Akydı,” *Analiz*, Cilt 5, sayı 14, ss 1-12.
- Gümüş Yusuf ve Gülizar Kurt Gümüş, (2009), “Küçük ve Orta Boy İşletmeler İçin Muhasebe Standartları: Stoklar, Maddi Olmayan Duran Varlıklar”.
- Hagigi, M. (2005), “Accounting Disclosure: Small *Versus* Large Companies”, *paper presented at International Conference* “ Rimini, December.
- Hague Lan P.N, (2007), “IAS 39: Underlying Principler”, *Accounting In Europe* Vol:4, pp 21-26.
- Hoogendoorn, Martin, (2006), “ Internatinal Accounting Regulation and IFRS Implementation in Europe and Beyond- Experiences with Firsttime Adoption in Europe” *Accountin in Europe Jurnal*, Vol 3, pp 24-29.
- International Accounting Standards Board (IASB). (2004). “Discussion Paper - Preliminary Views on Accounting Standards for Small and Medi Sized Entities”. IASB: London .
- International Accounting Standards Board (IASB). (2005). “Staff Questionnaire on Possible Recognition and Measurement

- Modifications for Small and Medium-sized Entities.” IASB: London.
- International Accounting Standards Board (IASB). (2007a). “Exposure Draft of a Proposed IFRS for Small and Medium-sized Entities”. IASB: London.
- IASB Foundation, (2010), “Training Material for the IFRS for SME’s”.
- İbiş Cemal, (2010), “KOBİ’ler için UFRS’de Stokların Vergi Uygulamaları”, *VII. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu*.
- Karacan Sami, (2009), “KOBİ’lerde UFRS’ye Uygun Finansal Raporlama”, Umuttepe Yayınevi, Kocaeli.
- Karakaya Mevlüt, (2010), “KOBİ’lerin Küresel Ekonomik İklimde Uyumunda Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları”, *VII. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu*.
- Kinsey Jenice Prather and Gary K Meek, (2004), “The Effect of Revised IAS 14 on Segment Reporting by IAS Companies”, *European Accounting Review*, Vol 16, pp 213-234.
- Kışalı Yunus, (2009), “Şirketler Muhasebesi”, Beta Kitapevi, 11.baskı, İstanbul.
- KOSGEB, (2008) “Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporuna”.
- Köse Tunç ve Murat Kiracı, (2007), “ Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardının Uygulama Düzeyine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:9, sayı:4 ss 147-184.
- Krzywda Danuta and Marek Schroeder, (2007), “An Analysis of the Differences Between IFRS and Polish Accounting Regulations: Evidence from the Financial Staments of Listed Entities on the Warsaw Stock Exchange for the Calendar Years Ending 2001, 2003 and 2004” *Accounting in Europ*, Vol 4, pp 79- 107.
- Lazol İbrahim, (2000), “SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde Muhasebe”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, say:7 ss 9-11.

- Lesley Stainbank, (2008), “The Development of Financial Reporting for SME’s in South Africa: Implications of recent and Impending Changes”, *African Journal of Accounting Economics Finance and Banking Research*, Vol:3.
- Marşap Beyhan, (2006), “Finansal Bir Varlık Olarak Alacakların Değerlemesi ve Türkiye Muhasebe Standartları Açısından İncelenmesi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, cilt:8, sayı 3, ss-17-34.
- Mazıbaş Murat, (2005), “Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Risk Verilerine İlişkin Bir Değerlendirme”, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu.
- M.G. Baldarelli, P. Demartini, L.MošnjaŠkare,(2005) “International Accounting Standards for SMEs Empirical Evidence from SMEs in a Country in Transition and in a Developed Country in Stagnation”, *Annual Congress of the European Accounting Association*, Goteborg, (Sweden), May.
- McLeay, Stuart.(2007), "International Harmonization of Accounting Standards." *The Blackwell Encyclopedia of Management*. Cooper, Cary L. Blackwell Publishing, .
- Michael Maingot and Daniel Zeghal, (2006), “Financial Reporting of Small Business Entities in Canada” *Journal of Small Business Management* pp. 513–530.
- MošnjaŠkare, (2005), “The IFRS/IAS in the SMEs: Theoretical Profiles and Empirical Evidences: Implementation of IFRS/IAS in Croatian SMEs”, *paper presented at International Conference*.
- Müftüoğlu Tamer, (2002), “Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler”, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Nakip Mahir, (2003), “Pazarlama Araştırmaları”, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Nobes Christopher and Hans Robert Schwencke, (2007), “Modelling the Links Between Tax and Financial Reporting: A Longitudinal Examination of Norway over 30 Years up to IFRS Adoption” *European Accounting Review*, 15:1 pp 63-87.

- Nilsson U. Çev. Gül Okutan Nilsson, (2005). “Hukuki Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları”, *Perspektif Dergisi* Sayı:4, Ağustos.
- Özkan Azzem ve Diğerleri, (2008), “Finansal Tablo Dipnotlarının Kamuyu Aydınlatmadaki Öneminin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:10, sayı:3 ss 59-74.
- Özkan Serdar, (2009), “KOBİ’ler İçin Türkiye Finansal Raporlama Standardına Genel Bakış“, *I. Muhasebe Uygulamaları Sempozyum*, Adana.
- Özkan Serdar ve Orhan Çelik. (2006). “Avrupa Birliği İle Entegrasyon Sürecinde Finansal Raporlama Standardı”. *Muhasebe Standartları Sempozyumu X. Kıbrıs* ss 40-55.
- Öztürk Can, (2008), “ Faaliyet Bölümleri Konulu UFRS Standardı: Eski IAS 14 Bölümlere Göre Raporlama Standardı ile Karşılaştırılmalı Bir Çalışma” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:10, sayı:1 ss 142-170.
- Öztürk Veli ve Emine Çına Bal, (2008), “TMS 38: Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Harcamaları ve İMKB’de İşlem Gören Şirketlerde İncelenmesi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:10, sayı:2 ss 164-182.
- Özulucan Abitter, (2003), “Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları”, Türkmen Kitapevi İstanbul.
- Pacter Paul. (2006). “IASB’ın KOBİ’ler için Muhasebe Standartları Projesi” Dünya Bankası İleri Muhasebe ve Denetim Düzenlemesi Programı.
- PricewaterhouseCoopers, (2009) “Küçük ve Orta Ölçekli Şirketler İçin UFRS Kılavuzu 2009”.
- Jermakowicz Eva, (2004), “Effects of Adoption of International Financial Reporting Standards in Belgium: The Evidence from BEL- 20 Companies”, *Accounting In Eurape*, pp 51-70.
- Jermakowicz Eva, Jenice Prather and Inge Wulf, (2007), “The Value Relevance of Accounting Income Reported by DAX-30 German Companies”

Jurnal of International Financial Management & Accounting 18, pp 151-191.

- Uyar Sülayman ve Hakan Aygören, (2006), “BASEL II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme”, *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMMO, Sayı 77, ss 52- 69.
- Uysal Özmen Özgür, (2007), “IAS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı Ve Standarda Yönelik Değişiklik Önerisi Ekseninde İşletme dışı paydaşsal Yükümlülükler”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:9, sayı:2 ss 59-92.
- Üstündağ Saim. (2006a). “Kobi Muhasebe Standartları” *Türkiye Muhasebe Standartları X* ss 114-122, Kıbrıs.
- Üstündağ S. (2006b). “Global Finansal Raporlama Hayal mi?” *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Temmuz Sayısı.
- Üstünel Bülent (2008). “Türkiye Muhasebe Standartlarının Gelişimi”, *12.Dünya Muahsebe Tarihçiler Kongresi*.
- Sakarya Şakir, (2007), “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Göre Hazırlanan Finansal Tabloların Finansal Analiz Etkinliği Açısından Değerlemesi” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:9, sayı:4 ss 185-224.
- Sayar Zafer, (2006). “KOBİ Finansal Raporlama Standart Taslağının Türkiye’de Uygulanabilirliğine İlişkin Değerlendirme I” *Muhasebe Standartları Sempozyumu X*. Kıbrıs ss 123-146.
- Sayar Zafer ve Mahmut Okur, (2009), “KOBİ Finansal Raporlama Standartları Taslağı ve Ülkemizde Uygulanabilirliği”, *Uludağ Üniversitesi III.Sosyal Bilimler Sempozyumu*.
- Sellhorn and Sylwia Gornik, (2006), “Implications of the IAS Regulation for Research into the International Differences in Accounting Systems” *Accountin in Europe Jurnal*, Vol 3, pp 187-219.
- Selvi Yakup, (2009), “Etkin Faiz Yöntemi ve Finansal Raporlamadaki Önemi: Vadesine Kadar Elde Tutulacak Sabit Getirili Yatırımlarda Uygulanması”, *Yönetim*, sayı 64, ss41-61.

- Seyidoğlu Halil, (2003), “Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı”, Güzem Can Yayınları, İstanbul.
- Şensoy Necdet ve Atilla Perek, (2010), ”KOBİ’ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standardı ve Vergi Usul Kanundaki Değerleme Esaslarına Toplu Bakış”, *VII. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu*.
- Terzi, Serkan, (2008), “ Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Uygulaması: Bir Endüstri İşletmesi Örneği”, *Mali Çözüm Dergisi*, sayı 88, ss 59-87.
- TMSK, (2010), “Türkiye Muhasebe Standartları”, Ankara
- Walton Peter, (2007), “IAS 39: Where Different Accounting Models Collide”, *Accounting In Europe* Vol:4, pp 5-16.
- Yayla Münür ve Yasemin Türker Kaya, (2005), “Basel-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”, *BDDK, ARDA çalışma Raporları:2005/3*.
- Yelkikalan,F. Halis, K. (2001), “KOBİ’lerde Verimlilik Yönelimli Yeniden Yapılandırma Stratifileri,” *I.Orta Anadolu Kongresi*, ss 389-394, Erciyes Üniverisitesi, Nevşehir İİBF, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir.
- Yıldırım Suat ve Sebahattin Karanlık, (2008), “Türkiye Muhasebe Standardı(TMS-37) Kapsamında Karşılıklar ve Garanti Giderleri”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MÖDAV, Cilt:10, sayı:3 ss 107-122.
- Yılmaz Mustafa Kemal ve Ali Küçükçolak, (2006), “Basel- II Uygulamalarının KOBİ’lere Etkileri ve İMKB Şirketlerinin Bu açıdan Değerlendirilmesi” *5.Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi* ss 216-230, Tokat.
- Yörük Nevin, (2001), “KOBİ’lerin Kredi Youluyla Finansmanında Karşılaştıkları ve Tokat İlinde Bir Uygulma,” *I.Orta Anadolu Kongresi*, ss 47-58 Erciyes Üniverisitesi, Nevşehir İİBF, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir.

Yüksel Ayhan, (2005), “Basel-II’nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri”,
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Araştırma
Raporları:2005/4.
http://www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf (26.03.2008).
http://www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf (26.03.2008).
<http://www.kobinet.org.tr/hizmetler/bilgibankasi/ekonomi/001.html>
(30.04.2008).
http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/facts_figures.htm (01.05.2008).
<http://siteresources.worldbank.org/EXTECAADVPRO/Resources/1934187->
(05.05.2008).
[http://\(bis.org/bcbs/qis/index.htm](http://(bis.org/bcbs/qis/index.htm) (05.05.2008).
<http://siteresources.worldbank.org/EXTECAADVPRO/Resources/1934187->
1145894493844/Bove_060328_World_Bank.ppt#288,17,EFRAG
(06.05.2008).
<http://www.izmir.abigem.org/TR/Ana/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANA>
H=4060&DOSYASIM=KOBIMUS.pdf (30.05.2008).
[http://www.iasb.org/News/IASB+Chairman+Addresses+European+Parliament.](http://www.iasb.org/News/IASB+Chairman+Addresses+European+Parliament)
htm (01.02.2009).
<http://ec.europa.eu/comm/enterprise/library/enterprise-europe/>(01.02.2009).
<http://www.iasplus.com/standard/standard.htm> (01.03.2009).
<http://www.ectap.ro/articole/360.pdf> (01.03.2009).
http://www.efpu.hr/fileadmin/dokumenti/poslovna_suradnja/IFRS_for_SMEs_i
n_Italy_and_Croatia.pdf (15.03.2009).
http://superbia.efpu.hr/uploads/media/IFRS_for_SMEs_in_Italy_and_Croatia.p
df (06.04.2009).
http://www.accaglobal.com/pdfs/international/centraleurope/191004_presentation.pdf
(15.04.2009).
http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/unipi/466/1/t56_n3_39to70.pdf
(16.04.2009).
<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/suleyman/007/yazdir.php>
(29.04.2009).

http://www.tmsk.org.tr/dosyalar/yoneticiozetleri/IASB_Update-_Nisan2009_2.doc (02.06.2009).

http://www.tobb.org.tr/haber_arsiv2.php?haberid=542(10.10.2009)

http://wwwdigilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/unipi/466/1/t56_n3_39to70.pdf,(10.10.2009).

<http://www.istanbulymmo.org.tr/iymmo/DOSYALAR/MaliPlatform>
(28.03.2010).

<http://www.efrag.org/content/default.asp?id=4103> 29.03.2010

<http://www.efrag.org/files> (29.03.2010).

<http://www.econturk.org/Turkisheconomy/P455.pdf> (01.06.2010).

<http://www.tekplatform.com/ekonomi-turizm/165540-turkiye-de-kobi-lerin-yeri-ve-onemi.html> (01.06.2010).

http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf (02.06.2010).

<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/FINANSAL%20ARACLAR/MEHMET%C3%96ZKAN-SERKANTERZ%C4%B0.pdf> (02.06.2010).

<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/KobilerIcinUFRS/VolkanDemirKibrisTebliğ.pdf> (03.06.2010).

<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/KobilerIcinUFRS/VolkanDemirKibriTebliğ.pdf> (03.06.2010).

http://www.tmsk.org.tr/makaleler/KobilerIcinUFRS/KOBI_UFR_makale_Doc.Dr.RaifPARLAKKAYA.doc (04.06.2010).

http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05-31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf (05.06.2010).

3624 Sayılı Kanun
Vergi Usul Kanunu
Gelir Vergisi Kanunu
Türkiye Muhasebe Standartları
Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

EKLER

ANKET FORMU

Türkiye de çalışan sayıları ve satış hacimlerine göre işletmelere bakıldığında %98'i KOBİ'lerden oluşmaktadır. Bundan dolayı KOBİ'ler Türkiye ekonomisi için önemli bir role sahiptir. KOBİ muhasebe standartlarının Türkiye'de uygulanmaya başlanmasıyla birlikte muhasebe sisteminde önemli değişiklikler olacaktır. Bu bağlamda "KOBİ'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Uygulanabilirliği" konusunda bir araştırma yapmaktayız. Bu araştırmadan elde edilen bilgiler sadece bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır. Araştırmaya aşağıda yer alan sorulara vereceğiniz cevaplarla katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Öğr. Gör. Ekrem KARA
Gaziantep Üniv. İİBF

Yrd. Doç. Dr. Haluk BENGÜ
Niğde Üniv. İİBF

1) İşletmeninizdeki mevcut fiili çalışan sayısı nedir?

1-9 10-49 50-250 250 yukarısı

2) İşletmeninizin kayıtlı sermaye büyüklüğü ne kadardır?

----- (TL)

3) İşletmeninizin yıllık cirosu tahminen nedir?

.....(TL)

4) İşletmeninizin aktif toplamı ne kadardır?

.....(TL)

5) İşletmeniniz kaç yıldır faaliyette bulunmaktadır?

1-5 6-10 11-16 16-20 21-25 25 üstü yıl ve yukarısı

6) İşletmeninizin pasifler (kaynaklar) içindeki yabancı kaynak oranı nedir ?

Tamamen Özkaynak %10'dan az Yabancı Kaynak

%11-%50 Yabancı Kaynak %51'den fazla Yabancı Kaynak

7) İşletmeninizin hukuki yapısı nasıldır?

Şahıs İşletmesi Kollektif Şirket Limited Şirket Anonim Şirket

8) İşletmenizin faaliyet alanı nedir?

Gıda Tekstil Mobilya Konfeksiyon İnşaat Otomotiv Halı Makine
Diğer -----

9) İşletmeniz ihracat yapıyor mu?

Evet Hayır

10) İşletmeniz ithalat yapıyor mu?

Evet Hayır

11) İşletmenizde maaş karşılığı çalışan atanmış bir yönetici var mı?

Evet Hayır

12) İşletmenizde muhasebe elemanınız var mı?

Evet Hayır

13) Muhasebe kayıtlarınız işletme içinde mi? Muhasebe bürosunda mı tutulmaktadır?

İşletme İçinde Muhasebe Bürosunda

14) İşletmenizin düzenlediği finansal tabloların kullanıcılarını önem sırasına göre sıralayınız(1 en önemli)

Ortaklar İşletme Yönetimi Kredi Verenler Müşteriler Devlet
Tedarikçiler
İşletme çalışanları Yatırımcılar

15) İşletmeniz kredi kullandı mı?

Evet Hayır

16) İşletme yöneticisinin eğitim durumu nedir?

İlköğretim Lise Ön lisans Lisans Lisans Üstü

17) İşletmenizin sahip olduğu belge ve sertifikalar nelerdir?

TSE ISO 9000 CE ISO 14000 Patent Yok Diğer.....

18) İşletmedeki iş pozisyonunuz nedir.

Muhasebe müdürü Muhasebe şefi İşletme sahibi İşletme yöneticisi

Diğer.....

19)İşletmenizin faaliyete bulunduğu il

Gaziantep şanlıurfa Mardin

20) Anketi katılan anketörün eğitim durumu nedir?

İlköğretim Lise Ön lisans Lisans Lisans Üstü

Uluslararası KOBİ standartlarının Türkiye' de uygulanmasına ilişkin sorular

Aşağıdaki yargılara katılma düşüncelerinizi belirtiniz	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Türkiye'deki KOBİ'lerde vasıflı elaman olmadığı için muhasebe standartlarının uygulanması zordur.					
2) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için muhasebecilerin eğitilmesi gerekir.					
3) KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set UFRS'den farklı olmalıdır.					
4) Türkiye de KOBİ muhasebe standartlarının uygulanma zorunluluğu işletmelerin isteğine bırakılmalıdır.					
5) KOBİ'ler için uygulanacak muhasebe standartları, tam set Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile aynı olmalıdır					
6) KOBİ'ler yeterince kurumsallaşmadıklarından dolayı, KOBİ standartlarını uygulamaları zor olacaktır					
7) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelerin büyümesine yardımcı olacaktır.					
8) KOBİ muhasebe standartları uygulayan işletmeler daha kolay ve daha az maliyetli kredi bulacaklardır.					
9) KOBİ'lerin muhasebe standartlarını kullanımı finansal tabloların güvenilirliğini artırmayacaktır.					
10) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, BASEL uygulamaları ile daha önemli hale gelecektir					
11) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması işletmelerin ihracatını artıracaktır.					
12) KOBİ muhasebe standartlarının her ülke için farklı olması gerekir.					
13) KOBİ'ler muhasebe standartlarını uygulaması durumunda daha kolay yabancı ortak ve yabancı kredi bulabileceklerdir.					
14) Türkiye'de KOBİ'lerin hazırladığı finansal tablolar, diğer ülkelerde hazırlanan finansal tablolar ile uyumlu olmalıdır.					

15) KOBİ'lerin muhasebe standartlarını uygulayabilmesi için vergi kanunlarının değişmesi gerekir.					
16) Türkiye de uygulanan mevcut muhasebe sistemi KOBİ'ler için yeterlidir.					
17) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanmasında, işletmelerin büyüklüğüne göre farklılık arz etmelidir.					
18) KOBİ muhasebe standartlarına göre temel finansal tablolara(bilanço ve gelir tablosu) ilave olarak; nakit akış tablosu ve öz kaynak değişim tablosunun düzenlenmesi gerekir					
19) Türkiye deki KOBİ'lerin finansal tablo hazırlamasındaki esas amacı vergiye yöneliktir.					
20) Türkiye de uygulanan mevcut muhasebe sistemi KOBİ'ler için yeterlidir.					
21) KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması, işletmelere faydadan çok maliyet artışına neden olacaktır.					
22) Türkiye de KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için devlet yaptırımını gerektirmektedir.					
23) KOBİ muhasebe standartlarına geçiş, mevcut mevzuat ile KOBİ muhasebe standartlarının farklılık göstermesinden dolayı zor olacaktır.					

Multiple Comparisons

Tukey HSD

Dependent Variable	(I) 19) Firmanın Faaliyette bulunduğu il neresidir ?	(J) 19) Firmanın Faaliyette bulunduğu il neresidir ?	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Çevre	Gaziantep	Şanlıurfa	,02648	,09205	,955	-,1902	,2432
		Mardin	,24934	,13590	,160	-,0705	,5692
	Şanlıurfa	Gaziantep	-,02648	,09205	,955	-,2432	,1902
		Mardin	,22286	,14782	,289	-,1251	,5708
	Mardin	Gaziantep	-,24934	,13590	,160	-,5692	,0705
		Şanlıurfa	-,22286	,14782	,289	-,5708	,1251
Fayda	Gaziantep	Şanlıurfa	-,03000	,09959	,951	-,2644	,2044
		Mardin	,39113*	,14702	,022	,0451	,7372
	Şanlıurfa	Gaziantep	,03000	,09959	,951	-,2044	,2644
		Mardin	,42112*	,15992	,024	,0447	,7976
	Mardin	Gaziantep	-,39113*	,14702	,022	-,7372	-,0451
		Şanlıurfa	-,42112*	,15992	,024	-,7976	-,0447
Büyükük	Gaziantep	Şanlıurfa	-,15906	,09712	,231	-,3877	,0696
		Mardin	,22666	,14338	,255	-,1108	,5642
	Şanlıurfa	Gaziantep	,15906	,09712	,231	-,0696	,3877
		Mardin	,38571*	,15596	,037	,0186	,7528
	Mardin	Gaziantep	-,22666	,14338	,255	-,5642	,1108
		Şanlıurfa	-,38571*	,15596	,037	-,7528	-,0186
Uyum	Gaziantep	Şanlıurfa	,12985	,11785	,514	-,1476	,4072
		Mardin	,56693*	,17398	,004	,1574	,9765
	Şanlıurfa	Gaziantep	-,12985	,11785	,514	-,4072	,1476
		Mardin	,43708	,18925	,056	-,0084	,8826
	Mardin	Gaziantep	-,56693*	,17398	,004	-,9765	-,1574
		Şanlıurfa	-,43708	,18925	,056	-,8826	,0084
Maliyet	Gaziantep	Şanlıurfa	-,18271	,09097	,112	-,3968	,0314
		Mardin	,40331*	,13430	,008	,0872	,7194
	Şanlıurfa	Gaziantep	,18271	,09097	,112	-,0314	,3968
		Mardin	,58602*	,14609	,000	,2422	,9299
	Mardin	Gaziantep	-,40331*	,13430	,008	-,7194	-,0872
		Şanlıurfa	-,58602*	,14609	,000	-,9299	-,2422
Eğitim	Gaziantep	Şanlıurfa	-,12822	,10559	,446	-,3768	,1203
		Mardin	-,03901	,15589	,966	-,4059	,3279
	Şanlıurfa	Gaziantep	,12822	,10559	,446	-,1203	,3768
		Mardin	,08921	,16957	,859	-,3099	,4884
	Mardin	Gaziantep	,03901	,15589	,966	-,3279	,4059
		Şanlıurfa	-,08921	,16957	,859	-,4884	,3099

*.The mean difference is significant at the .05 level.

Multiple Comparisons					
Tukey HSD					
Dependent Variable	(I) 1) İşletmeninizdeki çalışan sayısı nedir?	(J) 1) İşletmeninizdeki çalışan sayısı nedir?	Ort. Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
İşletme dışı paydaşlar	1-9	10-49	0.21501	0.11465	0.241
		50-250	0.16486	0.1175	0.498
		250'den yukarı	.64891(*)	0.17141	0.001
	10-49	1-9	-0.21501	0.11465	0.241
		50-250	-0.05015	0.09103	0.946
		250'den yukarı	.43391(*)	0.15447	0.027
	50-250	1-9	-0.16486	0.1175	0.498
		10-49	0.05015	0.09103	0.946
		250'den yukarı	.48405(*)	0.1566	0.012
	250'den yukarı	1-9	-.64891(*)	0.17141	0.001
		10-49	-.43391(*)	0.15447	0.027
		50-250	-.48405(*)	0.1566	0.012
Fayda	1-9	10-49	-0.01906	0.12451	0.999
		50-250	-.35252(*)	0.12761	0.031
		250'den yukarı	-0.41252	0.18615	0.121
	10-49	1-9	0.01906	0.12451	0.999
		50-250	-.33346(*)	0.09885	0.005
		250'den yukarı	-0.39345	0.16775	0.09
	50-250	1-9	.35252(*)	0.12761	0.031
		10-49	.33346(*)	0.09885	0.005
		250'den yukarı	-0.05999	0.17006	0.985
	250'den yukarı	1-9	0.41252	0.18615	0.121
		10-49	0.39345	0.16775	0.09
		50-250	0.05999	0.17006	0.985
Büyüklik	1-9	10-49	0.15801	0.11899	0.546
		50-250	-0.24109	0.12195	0.199
		250'den yukarı	-.55300(*)	0.1779	0.011
	10-49	1-9	-0.15801	0.11899	0.546
		50-250	-.39910(*)	0.09447	0
		250'den yukarı	-.71101(*)	0.16032	0
	50-250	1-9	0.24109	0.12195	0.199
		10-49	.39910(*)	0.09447	0
		250'den yukarı	-0.31191	0.16252	0.222
	250'den	1-9	.55300(*)	0.1779	0.011

	yukarısı				
		10-49	.71101(*)	0.16032	0
		50-250	0.31191	0.16252	0.222
Uyum	1-9	10-49	0.02307	0.14966	0.999
		50-250	-0.23383	0.15338	0.424
		250'den yukarısı	-0.42529	0.22375	0.23
	10-49	1-9	-0.02307	0.14966	0.999
		50-250	-0.2569	0.11882	0.136
		250'den yukarısı	-0.44836	0.20163	0.119
	50-250	1-9	0.23383	0.15338	0.424
		10-49	0.2569	0.11882	0.136
		250'den yukarısı	-0.19146	0.20441	0.785
	250'den yukarısı	1-9	0.42529	0.22375	0.23
		10-49	0.44836	0.20163	0.119
		50-250	0.19146	0.20441	0.785
Maliyet	1-9	10-49	.33188(*)	0.11432	0.02
		50-250	-0.0123	0.11716	1
		250'den yukarısı	-0.15943	0.17092	0.787
	10-49	1-9	-.33188(*)	0.11432	0.02
		50-250	-.34418(*)	0.09077	0.001
		250'den yukarısı	-.49131(*)	0.15403	0.008
	50-250	1-9	0.0123	0.11716	1
		10-49	.34418(*)	0.09077	0.001
		250'den yukarısı	-0.14713	0.15615	0.782
	250'den yukarısı	1-9	0.15943	0.17092	0.787
		10-49	.49131(*)	0.15403	0.008
		50-250	0.14713	0.15615	0.782
Eğitim	1-9	10-49	0.07164	0.13322	0.95
		50-250	0.21801	0.13654	0.382
		250'den yukarısı	-0.00192	0.19918	1
	10-49	1-9	-0.07164	0.13322	0.95
		50-250	0.14637	0.10577	0.51
		250'den yukarısı	-0.07355	0.17949	0.977
	50-250	1-9	-0.21801	0.13654	0.382
		10-49	-0.14637	0.10577	0.51
		250'den yukarısı	-0.21993	0.18196	0.622
	250'den yukarısı	1-9	0.00192	0.19918	1
		10-49	0.07355	0.17949	0.977
		50-250	0.21993	0.18196	0.622
*	The ort. difference is significant at the .05 level.				

UYGULANABİLİRLİK BAĞIMLI DEĞİŞKENLİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

KOBİ'ler İçin Uygulanacak Muhasebe standartları, Tam Set UFRS ile Aynı Olmalıdır.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	38	10,9
Katılmıyorum	120	34,5
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	83	23,9
Katılıyorum	85	24,4
Kesinlikle Katılıyorum	22	6,3
Toplam	348	100

KOBİ'ler İçin Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tam Set UFRS'nin Basitleştirilmiş Şekli Olmadır.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	11	3,2
Katılmıyorum	22	6,3
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	50	14,4
Katılıyorum	189	54,3
Kesinlikle Katılıyorum	76	21,8
Toplam	348	100

KOBİ'ler için Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tam Set UFRS'den Farklı Olmalıdır..

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	20	5,7
Katılmıyorum	29	8,3
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	38	10,9
Katılıyorum	200	57,5
Kesinlikle Katılıyorum	61	17,5
Toplam	348	100

İŞLETME DIŞI PAYDAŞLAR BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

Türkiye'de KOBİ Muhasebe Standartlarının Uygulanması İçin Devlet Yaptırımını Gereklemektedir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	16	4,6
Katılmıyorum	67	19,3
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	53	15,2
Katılıyorum	169	48,6
Kesinlikle Katılıyorum	43	12,4
Toplam	348	100

KOBİ Muhasebe Standartlarına Geçiş, Mevcut Mevzuat İle KOBİ Muhasebe Standartlarının Farklılık Göstermesinden Dolayı Zor Olacaktır.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	22	6,3
Katılmıyorum	66	19
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	72	20,7
Katılıyorum	137	39,4
Kesinlikle Katılıyorum	51	14,7
Toplam	348	100

KOBİ'lerin Muhasebe Standartlarını Uygulayabilmesi İçin Vergi Kanunlarının Değişmesi Gerekir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	19	5,5
Katılmıyorum	57	16,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	78	22,4
Katılıyorum	136	39,1
Kesinlikle Katılıyorum	58	16,7
Toplam	348	100

Türkiye’de Uygulanan Mevcut Muhasebe Sistemi KOBİ’ler İçin Yeterlidir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	32	9,2
Katılmıyorum	103	29,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	87	25
Katılıyorum	102	29,3
Kesinlikle Katılıyorum	24	6,9
Toplam	348	100

MALİYET BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

KOBİ Muhasebe Standartlarının Uygulanması, İşletmelere Faydadan Çok Maliyet Artışına Neden Olacaktır.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	41	11,8
Katılmıyorum	141	40,5
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	68	19,5
Katılıyorum	68	19,5
Kesinlikle Katılıyorum	30	8,6
Toplam	348	100

KOBİ muhasebe standartlarına göre bilanço ve gelir tablosu ilave olarak; nakit akış tablosu ve öz kaynak değişim tablosunun düzenlenmesi gerekir

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	11	3,2
Katılmıyorum	19	5,5
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	91	26,1
Katılıyorum	163	46,8
Kesinlikle Katılıyorum	64	18,4
Toplam	348	100

EĞİTİM BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması için muhasebecilerin eğitilmesi gerekir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	29	8,3
Katılmıyorum	61	17,5
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	46	13,2
Katılıyorum	183	52,6
Kesinlikle Katılıyorum	29	8,3
Toplam	348	100

Türkiye'de KOBİ'lerde Vasıflı Elaman Olmadığı İçin Muhasebe Standartlarının Uygulanması Zordur.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	35	10,1
Katılmıyorum	98	28,2
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	65	18,7
Katılıyorum	106	30,5
Kesinlikle Katılıyorum	44	12,6
Toplam	348	100

FAYDA BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

KOBİ Muhasebe Standartlarının Uygulanması, İşletmelerin Büyümesine Yardımcı Olacaktır.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	16	4,6
Katılmıyorum	80	23
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	80	23
Katılıyorum	141	40,5
Kesinlikle Katılıyorum	31	8,9
Toplam	348	100

KOBİ Muhasebe Standartları Uygulayan İşletmeler Daha Kolay ve Daha Az Maliyetli Kredi Bulacaklardır

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2
Katılmıyorum	53	15,2
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	50	14,4
Katılıyorum	176	50,6
Kesinlikle Katılıyorum	62	17,8
Toplam	348	100

KOBİ'ler Muhasebe Standartlarını Uygulaması Durumunda Daha Kolay Yabancı Ortak ve Yabancı Kredi Bulabileceklerdir

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	15	4,3
Katılmıyorum	75	21,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	51	14,7
Katılıyorum	163	46,8
Kesinlikle Katılıyorum	44	12,6
Toplam	348	100

BÜYÜKLÜK BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİ İLE İLGİLİ SORULAR VE CEVAPLARI

KOBİ Muhasebe Standartlarının Uygulanmasında, İşletmelerin Büyüklüğüne Göre Farklılık Arz Etmelidir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	2,9
Katılmıyorum	64	18,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	54	15,5
Katılıyorum	173	49,7
Kesinlikle Katılıyorum	47	13,5
Toplam	348	100

KOBİ Muhasebe Standartlarının Her Ülke İçin Farklı Olması Gerekir.

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	17	4,9
Katılmıyorum	40	11,5
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	25	7,2
Katılıyorum	174	50
Kesinlikle Katılıyorum	92	26,4
Toplam	348	100

ÖZGEÇMİŞ

1974 Kırşehir doğumlu olan Ekrem KARA, ilk ve orta öğretimini Kırşehir’de tamamladı. Kırşehir Lise’sinden 1989 yılında mezun oldu. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden 1995 yılında mezun olduktan sonra yüksek lisansını 2003 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Askerlik görevini 1996 yılında tamamladıktan sonra 2000 yılına kadar özel sektörde çalıştı. 2000 yılından sonra Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Birimler Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı ve bu kurumda görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.